

Strategia
Rozwoju
Gminy Kiwity
na lata
2024 -2034

Kiwity, marzec 2024

Spis treści

WPROWADZENIE	1
I. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY	3
I.1. RYS HISTORYCZNY GMINY KIWITY	3
I.2. POŁOŻENIE	5
I.2.1. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY KIWITY.....	7
I.2.2. INFRASTRUKTURA DROGOWA	8
I.3. PARTNERSTWO	11
I.4. DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ	11
I.4.1. DEMOGRAFIA	12
I.4.2. RYNEK PRACY	16
I.4.2.1. OSOBY PRACUJĄCE	16
I.4.2.2. BEZROBOCIE	17
I.4.3. EDUKACJA	18
I.4.4. OCHRONA ZDROWIA	21
I.4.5. ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE	22
I.4.6. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I KULTURA	26
I.4.7. BEZPIECZEŃSTWO	30
I.4.9. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	32
I.5. SFERA GOSPODARCZA	33
I.5.1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	33
I.5.2. TURYSTYKA I ROLNICTWO.....	35
I.5.3. GOSPODARKA FINANSOWA GMINY KIWITY	37
I.6. SFERA PRZESTRZENNA I ŚRODOWISKOWA	40
I.6.1. MIESZKALNICTWO	40
I.6.2. INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA	41
I.6.3. ZAOPATRZENIE W GAZ	44
I.6.4. ŚRODOWISKO NATURALNE	44
I.6.5. GOSPODARKA ODPADAMI	49
I.6.3.3. GOSPODARKA ENERGETYCZNA	51
I.6.3.4. LIKWIDACJA AZBESTU	51
II. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ STRATEGII ROZWOJU GMINY KIWITY NA	
LATA 2024-2034 I WYJŚCIOWE DO PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	53
II.1. WNIOSKI Z DIAGNOZY STANOWIĄCE PODSTAWĘ PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	53
II.2. ANALIZA SWOT/TOWS	55

III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY KIWITY NA LATA 2024-2034	60
III.1. WIZJA ROZWOJU GMINY KIWITY	60
III.2. CELE STRATEGICZNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM	60
III.3. UZASADNIENIE, DZIAŁANIA STRATEGICZNE I WSKAŹNIKI REALIZACJI W RAMACH CELÓW OPERACYJNYCH DLA CELÓW STRATEGICZNYCH	62
III.3.1. OBSZAR SPOŁECZNY	62
III.3.2. OBSZAR GOSPODARCZY	71
III.3.3. OBSZAR PRZESTRZENNY I ŚRODOWISKOWY	74
III.4. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONYCH W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO	81
III.5. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	82
III.6. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY KIWITY	86
III.7. ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY KIWITY Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI O CHARAKTERZE PONADLOKALNYM	91
III.7.1. STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030	91
III.7.2. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030	92
III.7.3. WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030 STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO	94
III.7.5. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU LIDZBARSKIEGO NA LATA 2023 – 2030	97
III.8. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII	98
III.8.1. SYSTEM EWALUACJI I MONITOROWANIA STRATEGII	98
III.9. DZIAŁANIA INFORMACYJNE I PROMOCYJNE	101
III.11. PROCES PRZYGOTOWANIA STRATEGII	101

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 jest dokumentem planistycznym określającym kluczowe kierunki rozwoju Gminy w oparciu o zasoby i potencjał własny oraz zewnętrzne uwarunkowania, które w istotny sposób mogą wpłynąć na warunki rozwojowe Gminy.

Jest to pierwszy dokument strategiczny gminy o charakterze ogólnym, obejmującym wszystkie przestrzenie działalności jednostki samorządu terytorialnego. Dopełnia go szereg dokumentów tematycznych, w których gmina określiła kierunki polityki społecznej, planowania i zagospodarowania przestrzennego i ochrony środowiska naturalnego.

Proces tworzenia opracowania rozpoczęto od przeprowadzenia diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, która uwzględniła uwarunkowania położenia, historyczne, a także wykształcone w procesie rozwoju gminy obszary funkcjonalne.

Proces diagnostyczny przeprowadzono opierając o dostępne dane statystyczne, raporty Gminy i jednostek organizacyjnych, opracowania dotyczące makrouwarunkowań rozwojowych na poziomie powiatu, województwa i kraju. Ponadto przeprowadzono badania potencjału i oczekiwań mieszkańców gminy poprzez badania ankietowe, konsultacje społeczne, wywiady pogłębione.

Powyższe działania pozwoliły na zaangażowanie w powstanie dokumentu reprezentantów wszystkich sektorów życia społeczno-gospodarczego gminy: przedstawicieli biznesu, organizacji pozarządowych, podmiotów realizujących zróżnicowane usługi społeczne i instytucji publicznych. Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy wiejskiej Kiwity przedstawiono w rozdziale I Strategii.

Rozdział II Strategii stanowi podsumowanie części diagnostycznej, w układzie czterech tabel tematycznych obrazujących dane i wnioski z procesu diagnostycznego w obszarach:

- społecznym, w tym w zakresie procesów demograficznych, aktywności społecznej, usług społecznych, sprawności instytucjonalnej samorządu lokalnego,
- przestrzennym i środowiskowym, w tym w zakresie uwarunkowań przyrodniczych, dostępności komunikacyjnej, potencjału turystycznego,
- gospodarczym.

W rozdziale II Strategii dokonano również analizy SWOT dla Gminy Kiwity, która stanowi bazę wyjściową do określenia celów i głównych kierunków rozwojowych Gminy.

Założenia strategiczne, zaprezentowane w rozdziale III Strategii, obejmują kierunki rozwoju i działania możliwe do realizacji nie tylko przez Gminę, ale również jej Partnerów społecznych i gospodarczych.

Wyznacznikiem nowego podejścia do planowania rozwoju jednostki samorządu terytorialnego jest Ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, która wytyczyła formę części planistycznej niniejszej strategii, w postaci:

- analizy SWOT, stanowiącej podsumowanie części diagnostycznej i będącej wyjściową do określenia celów i strategicznych kierunków działań,
- określenia celów strategicznych w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, oraz wskaźników ich osiągnięcia,
- modelu struktury funkcjonalno–przestrzennej gminy,
- rekomendacji i ustaleń w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kiwity,
- określenia obszarów strategicznej interwencji określonych w Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko – Mazurskiego wraz z zakresem planowanych działań,
- określenia obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla Gminy Kiwity wraz z zakresem planowanych działań,
- wskazania systemu realizacji strategii,
- określenia ram finansowych i źródeł finansowania działań strategicznych.

Ponadto, zgodnie z wytycznymi Ustawy, w Strategii ujęto graficzną formę modelu struktury funkcjonalno –przestrzennej Gminy Kiwity, obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy Kiwity na okres programowania strategicznego, to jest lata 2024 – 2034.

Strategia Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 wpisuje się w kierunki rozwoju powiatu, regionu, województwa i kraju określone w opracowanych już dokumentach planistycznych. Kluczowym dokumentem w tym obszarze jest Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko – Mazurskiego Warmińsko – Mazurskie 2030, wyznaczająca kierunki rozwojowe regionu.

Główne kierunki rozwoju Gminy Kiwity i wskazane w rozdziale III projekty strategiczne, są również zgodne ze strategicznymi kierunkami finansowania Unii Europejskiej, określonymi w programie regionalnym pn. Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur (FEWIM) 2021 – 2027, uruchamianym Krajowym Planie Odbudowy, Programie Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021 – 2027.

I. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY

I.1. RYS HISTORYCZNY ORAZ ZABYTKI GMINY KIWITY

Kiwity, stolica Gminy i jej największa miejscowość, pojawia się w zapisie historycznym po raz pierwszy jako pole osadnicze w formie Kibiten 7 września 1308 roku, kiedy to biskup warmiński Eberhard z Nysy nadał przywilej założenia tam karczmy i młyna Gerhardowi von der Muel. Jego syn, Gerko de Kiwitten, otrzymał z rąk tego samego biskupa przywilej lokacyjny dla wsi 21 grudnia 1321 roku. Kiwity miały wtedy 30 łanów i było zorganizowane na zasadach prawa magdeburskiego, sam zaś Gerko został sołtysiem wsi, który to urząd do wczesnych lat nowożytnych był dziedziczny w obrębie jego rodu.

O Kiwitach wiemy, że już w okresie początku swojego istnienia, być może jeszcze przed lokacją, posiadały zrazu drewniany kościół (obecnie pw. Świętych Piotra i Pawła) oraz dzisiaj nieistniejące miejsce ufortyfikowane na sztucznym wzgórzu, służące jako refugium i strażnica. Pierwsze zapisy o parafii w Kiwitach odnoszą się do roku 1319, kiedy uregulowana została kwestia dziesięciny płaconej przez chłopów.

W pierwszej połowie XIV wieku została założona bądź lokowana znaczna część miejscowości mieszczących się dzisiaj w Gminie: Żegoty i Samolubie (1333), Krekole (1336), Kierwiny i Stoczek (1349).

Sołtysi Kiwit swoje bogactwo czerpali szczególnie z prowadzenia karczmy i młyna nad rzeką Pisą (obecnie Kanał Kiwicki), źródła mówią nam o potwierdzeniach i poszerzeniach przywilejów ich dotyczących wystawianych przez biskupów warmińskich. Sołtysi kierowali również obroną gminy Kiwity – w XIV wieku była ona przedmiotem najazdów z sąsiedniej Litwy. Miejscowość była też pustoszona podczas wojen polsko-krzyżackich (trzynastoletniej – po zakończeniu której stała się częścią Królestwa Polskiego - i wojny 1519-1521). Ubytkom ludności w wyniku tych działań zaradzano prowadząc akcje osadnicze ludności niemieckiej, co prowadziło do zatracania pruskiego charakteru mieszkańców.

XVII i XVIII wiek nawiedzały częste okresy regresu i stagnacji, spowodowane wojnami (szczególnie „potopem szwedzkim” i wojną siedmioletnią – mimo neutralności), epidemiami oraz kryzysem gospodarczym II połowy XVII wieku. W 1666 roku został założony przez bpa warmińskiego Jana Wydźgę klasztor Bernardynów w miejscowości Stoczek.

W 1772 r. Warmia znalazła się pod zaborem pruskim. Protestantkie państwo przejęło większą część majątków duchowieństwa i nastąpił czas znacznie mniej przychylny katolicyzmowi. W 1826 klasztor w Stoczku przejęły władze, które jednak później zwróciły go biskupstwu warmińskiemu.

XIX wiek jest okresem rozwoju Kiwit: zwiększyła się liczba mieszkańców (wg spisów w okresie 1817-1905 z 278 do 439), władze prowadzą politykę melioracji gruntów, powstaje agencja pocztowa (1873), nowoczesna straż pożarna (1900).

W XX wieku Warmia była objęta działaniami wojennymi podczas Wielkiej Wojny (I Wojna Światowa 1914-1918), co spowodowało zniszczenia i zapaść gospodarczą, dotyczącą także Kiwity. Lata dwudzieste to czas rozwoju i elektryfikacji, przerwane kryzysem gospodarczym 1928 roku, który pomógł wynieść do władzy Adolfa Hitlera. Druga połowa lat 30tych to okres państwowych inwestycji i powrotu do rozwoju gospodarczego. W samych Kiwitach oddano do użytku nową szkołę i budynek żandarmerii.

II Wojna Światowa (1939-1945) sprowadziła hekatombę na cały region. Zniszczenia i spustoszenie spadły na obszar gminy w 1945 kiedy to wkraczająca Armia Czerwona dopuszczała się szczególnych okrucieństw: mordów, tortur, gwałtów, grabieży.

Po wojnie obszar Gminy znalazł się w państwie polskim. W latach 1953-1954 w Stoczku Klasztorным internowano kardynała Stefana Wyszyńskiego. Gmina obecnie jest częścią powiatu lidzbarskiego w województwie warmińsko-mazurskim.

Bogata historia Gminy znajduje odzwierciedlenie w znajdujących się na jej terenie zabytkach.

Kościół pw. Świętych Piotra i Pawła w Kiwitach, wówczas jeszcze drewniany, jest wzmiankowany od 1335 roku, jednak z pewnością istniał już wcześniej. Budowa jego obecnej formy ceglanej datuje się od ostatniej ćwierci XIV wieku do połowy XV wieku, był on potem wielokrotnie odnawiany (z częściową przebudową w 1862 r.). Budowla jest orientowanym gotyckim kościołem na planie prostokąta z przylegającą od zachodu wieżą, z wyposażeniem pochodzących głównie z okresu baroku.

Sanktuarium maryjne w Stoczku Klasztorным sięga początkami XIV wieku. W połowie XVI znaleziono zagubioną figurę Matki Boskiej, dla której bp warmiński Stanisław Hozjusz zbudował w Stoczku kaplicę. W okresie reformacji kaplica została zdewastowana. Po zakończeniu wojny ze Szwedami, jako wotum za pokój, biskup Mikołaj Szyszkowski zbudował w Stoczku kościół sprowadzając do niego obraz Matki Bożej (1639-1641), który później, na cześć zwycięstwa Sobieskiego pod Wiedniem (1683) przykryto srebrną suknią. Opiekę nad sanktuarium powierzono zakonowi bernardynów. W latach 1708-1711 do sanktuarium dobudowano czteroskrzydłowe krużganki z narożnymi kaplicami, które później upiększono: namalowano starotestamentowe sceny na sklepieniach oraz stworzono płaskorzeźby przedstawiające drogę krzyżową. Po 1772 r. Stoczek stał się częścią Prus, których protestanckie władze przejęły sanktuarium i urządziły w nim szkołę. Od 1841 ponownie przeszło w ręce katolickie, zostało odnowione i przekształcone w centrum rekolekcyjne. Od 1957 sanktuarium w Stoczku opiekują się księża marianie, którzy stopniowo przywracali mu blask świetności ośrodka pielgrzymkowego z okresu baroku.

Wśród zabytków innych miejscowości Gminy warto wymienić **wiejskie kościoły w Żegotach** (w stylu neogotyckim z 1912 r. w miejsce poprzednich świątyń) i **Krekołach** (kościół gotycki z 1424 lub 1425 roku, z późniejszymi przebudowaniami).

Pełna lista zabytków wraz z wykazem stanowisk archeologicznych znajduje się w Zarządzeniu nr 24/18 Wójta Gminy Kiwity z dnia 29 maja 2018 r. w sprawie utworzenia gminnej ewidencji zabytków dla Gminy Kiwity.

I.2. POŁOŻENIE

Gmina Kiwity położona jest w województwie warmińsko – mazurskim, we wschodniej części powiatu lidzbarskiego i jest jedną z dwóch gmin wiejskich w powiecie.

Mapa nr 1. Położenie Gminy Kiwity w województwie warmińsko – mazurskim

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Gmina Kiwity jest położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie lidzbarskim.

Od północy sąsiaduje z gminą Bartoszyce, od wschodu z gminami Bartoszyce, Bisztynek i Jeziorany, od południa z gminą Jeziorany, a od zachodu z gminą Lidzbark Warmiński.

Gmina Kiwity położona jest przy trasach komunikacyjnych: drogi wojewódzkiej nr 513, drogi krajowej nr 51 i drogi powiatowej Nr 1535N Lidzbark Warmiński-Jeziorany. Siedzibą gminy jest wieś Kiwity zlokalizowana przy drodze wojewódzkiej nr 513. Gmina zajmuje obszar 145,5 km² i jest jedną z mniejszych gmin w województwie warmińsko-mazurskim.

Mapa nr 2: Położenie Gminy Kiwity w powiecie lidzbarskim

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Mapa nr 3: Mapa ogólna Gminy Kiwity

Źródło: <https://geoportal360.pl/map/#l:54.09324,20.80746,13>

I.2.1 PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY KIWITY

Gmina podzielona jest na 18 jednostek terytorialnych – sołectw.

Tabela 1. Liczba mieszkańców miejscowości wchodzących w skład Gminy Kiwity

Miejscowość	Liczba osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy
Bartniki	101
Czarny Kierz	123
Kiersnowo	76
Kierwiny	244
Kiwity	381
Klejdyty	151
Klutajny	244
Kobiela	171
Konity	57
Krekole	248
Maków	70
Napraty	131
Połapin	40
Rokitnik	112
Samolubie	303
Stoczek	169
Tolniki Wielkie	177
Żegoty	388
Razem	3186

Źródło: Raport o stanie Gminy Kiwity za 2022 rok

I.2.2 INFRASTRUKTURA DROGOWA

Infrastrukturę drogową Gminy Kiwity podzielono na infrastrukturę układu nadrzędnego obejmującą sieć powiązań regionalnych i krajowych, infrastrukturę układu podstawowego obejmującą główne połączenia komunikacyjne w gminie o statusie dróg powiatowych oraz infrastrukturę uzupełniającą o charakterze lokalnym (drogi powiatowe i gminne) zgodnie z poniższym katalogiem.

Układ nadrzędny

Droga krajowa, nr 51 Bezledy –Olsztyn -Olsztynek, odcinek przebiegający przez gminę Kiwity – 6,1 km,

Droga wojewódzka: nr 513 Pasłek –Orneta -Lidzbark Warmiński –Wozławki, odcinek przebiegający przez Gminę Kiwity 11,1 km.

Układ podstawowy

Obsługujący większe jednostki osadnicze. Do układu tego należą następujące drogi powiatowe:

- nr 1549N Samolubie -Kierwiny
- nr 1547N Rogóż –Kiwity
- nr 1551N na odcinku Kiwity –Połapin
- nr 1551N na odcinku Kiwity –Bartniki
- nr 1946N Kobiela –Blanki
- nr 1535N Lidzbark Warmiński –Jeziorany
- nr 1408N Kiersnowo –Trutnowo

Układ uzupełniający.

Drogi powiatowe:

- nr 1551N –na odcinku Bartniki -Polkajmy
- nr 1406N –Lidzbark Warmiński -Klejdyty
- nr 1410N –Tolniki Wielkie –Księżno
- nr 1400N –Krekole –Galiny
- nr 1481N –Żegoty –Franknowo

Drogi gminne:

- nr 118001 N -dr. pow. nr. 1549 N (Samolubie) –gr. gm. (Krawczyki)
- nr 118002 N -Napraty –Krekole –gr. gm. (Krawczyki)
- nr 118003 N -Krekole –(Połapin)
- nr 118004 N -Połapin –Połapin kol.
- nr 118005 N -Połapin –gr. gm. (Galiny)
- nr 118006 N -dr. pow. nr. 1549 N –Rejsy –Kiersnowo –dr. pow. nr. 1549 N
- nr 118007 N -dr. pow. nr. 1547 N -Kiersnowo
- nr 118008 N -Klejdyty -Kierwiny
- nr 118009 N -Kiersnowo -Stoczek
- nr 118010 N -Czarny Kierz –Kierwiny –Stoczek
- nr 118011 N -Kierwiny –dr. pow. nr. 1418 N (Kobiela)
- nr 118012 N -Czarny Kierz –dr. gm. nr. 118011 N
- nr 118013 N -dr. pow. nr. 1535 N –Czarny Kierz
- nr 118014 N -Czarny Kierz –dr. pow. nr. 1535 N
- nr 118015 N -Czarny Kierz –Tolniki Wielkie

- nr 118016 N -Tolniki Wielkie –dr. pow. nr. 1535 N (Żegoty)
- nr 118017 N -Żegoty (wieś)
- nr 118018 N -dr. pow. nr. 1481 N –Żegoty kol. –gr. gm. (Franknowo)
- nr 118019 N -dr. pow. nr. 1418 N –Kobiela kol. –dr. pow. nr. 1420 N
- nr 118020 N -Bartniki kol. –gr. gm
- nr 118021 N -Kobiela –Bartniki
- nr 118022 N -Stoczek –dr. wojew. nr. 513
- nr 118023 N -gr. gm. (Trutnowo) -Kiwity
- nr 118024 N -dr. gm. nr.118023 N –Rokitnik
- nr 118025 N -Kiwity –Rokitnik kol. -Rokitnik
- nr 118026 N -Rokitnik –Bartniki kol. –gr. gm
- nr 118027 N -gr. gm. (Kotowo) -Samolubie
- nr 118028 N -gr. gm. (Rogóż) –Napraty

Długość dróg w poszczególnych kategoriach na terenie Gminy Kiwity:

Droga krajowa nr 51 -6,1 km o nawierzchni asfaltowej

Droga wojewódzka nr 513 –11,1 km o nawierzchni asfaltowej

Drogi powiatowe -64,8 km, w tym asfaltowe 51,8 km.

Drogi gminne -65,4 km w tym 9,4 km o nawierzchni asfaltowej.

Łącznie drogi publiczne – 147,4 km w tym o nawierzchni asfaltowej 78,4 km, co stanowi 53,2 % wszystkich dróg publicznych.

Drogi wewnętrzne

Uzupełnieniem sieci dróg publicznych są drogi wewnętrzne tj. takie które zabezpieczają dojazd do gospodarstw, pól, lasów. W przeważającej mierze są to drogi wąskie o nawierzchni gruntowej i gruntowo żwirowej. Kategoria tych dróg nie jest dostosowana do poruszania się po nich wzmożonego ruchu pojazdów w szczególności pojazdów o bardzo dużym ciężarze takich jak młeczarki, samochody wywożące drzewo z lasu a także ciężki sprzęt rolniczy. Szczególnie w okresie od późnej jesieni do wczesnej wiosny (gdzie występują zjawiska zamarzania gruntu i gwałtownej odwilży oraz towarzyszące temu opady atmosferyczne) występują duże utrudnienia w poruszaniu się po tych drogach (tworzą się doły, koleiny, błoto). Długość dróg wewnętrznych: 175,7 km.

Transport Publiczny

Transport publiczny realizowany jest w zakresie dowozu dzieci do szkół przez prywatnego przewoźnika.

Brak jest regularnych przewozów mieszkańców, co ma szczególne znaczenie w zapewnieniu dostępności komunikacyjnej dla mieszkańców z niepełnosprawnościami.

Niezbędny jest zakup i zapewnienie dowozów autem specjalistycznym.

I.3. PARTNERSTWO

Współpraca Gminy Kiwity z innymi jednostkami publicznymi regionalnymi i krajowymi stanowi ważny czynnik rozwoju gminy. Wymiana doświadczeń czy możliwość realizacji szerszych niż gminne przedsięwzięć w formule partnerstw pozwala na lepsze zabezpieczenie potrzeb rozwojowych mieszkańców.

Współpraca międzynarodowa Gminy Kiwity jest realizowana z Partnerem Gminą zbiorczą Lathen (Niemcy). W ramach międzynarodowej współpracy Powiatu Lidzbarskiego gmina Kiwity włącza się w Partnerstwa z gminami:

- Landwarów (Litwa),
- Strelcha (Bułgaria),
- Zastawna (Ukraina).

Gmina Kiwity jest również aktywnym członkiem organizacji zrzeszających różne gminy realizujące zadania w zbieżnym zakresie i celu. Do najważniejszych organizacji członkowskich należą:

- Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich,
- Stowarzyszenie Dom Warmiński,
- Stowarzyszenie Szlak Świętej Warmii,
- Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek”.

I.4. DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ

Według ewidencji ludności liczba mieszkańców gminy na dzień 31 grudnia 2022 roku wyniosła 3152 osoby, w tym 1550 kobiet (49,17%) i 1602 mężczyzn. Strukturę ludności w podziale na grupy wiekowe przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Liczba ludności Gminy Kiwity w podziale na produkcyjne grupy

Przedział wiekowy	razem	w tym kobiet	w tym mężczyzn
w wieku przedprodukcyjnym	532	276	256

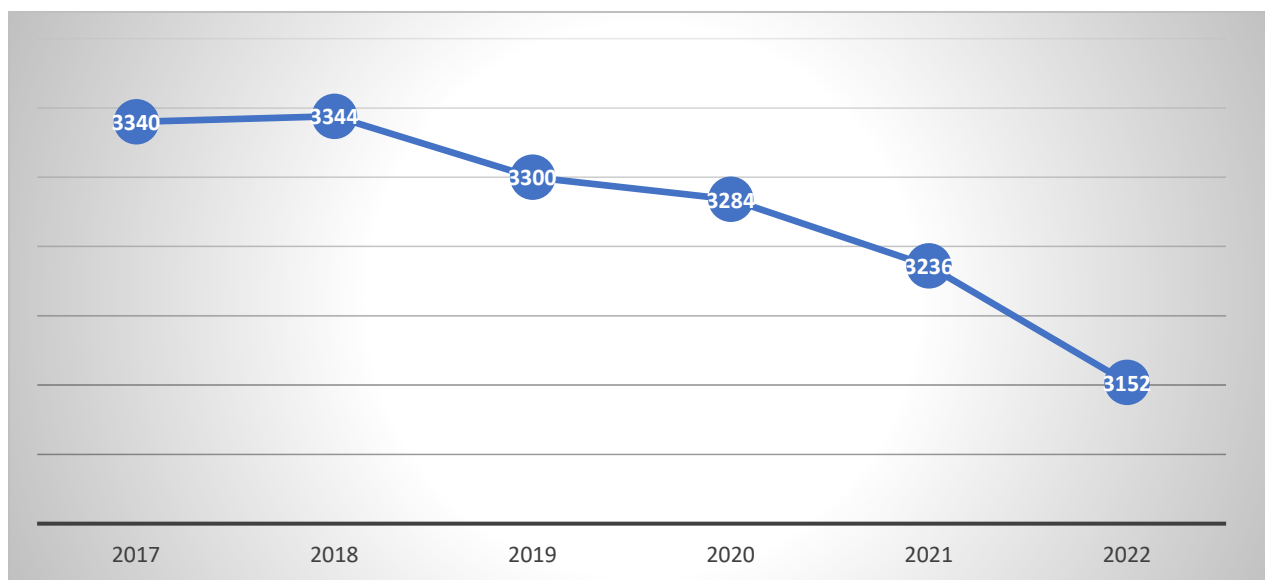
(15 lat i mniej)			
w wieku produkcyjnym (16-60/62 lat)	2048	900	1148
w wieku poprodukcyjnym	572	374	198
Razem	3152	1550	1602

źródło: Raport o stanie Gminy Kiwity za 2022 rok

I.4.1. DEMOGRAFIA

Podrozdział prezentuje istotne cechy mieszkańców Gminy Kiwity oraz tendencje zmian na przestrzeni lat a także analizę porównawczą trendów demograficznych.

Wykres 1. Trend liczby mieszkańców na terenie Gminy Kiwity

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców Gminy Kiwity zmienia się na przestrzeni lat wykazując tendencję spadkową. Biorąc natomiast pod uwagę strukturę płci, występuje przewaga mieszkańców płci męskiej. Zarówno populacja kobiet jak i mężczyzn ciągle spada.

Niekorzystnym współczynnikiem jest wskaźnik obciążenia demograficznego, wskazujący na liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, czyli niezdolnych do pracy na 100 osób w wieku produkcyjnym. Rosnąca na przełomie lat wartość współczynnika wskazuje zmniejszające się zdolności gminy w kontekście aktywności zawodowej mieszkańców.

Tabela 3 Wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	49%	33%	51%	51%	53%	54,20%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie danych GUS

Istotny wpływ na tempo i kierunek zmian liczby ludności mają migracje. Do systematycznego zmniejszania się liczby ludności w Gminie Kiwity przyczynia się stały odpływ mieszkańców w ramach migracji wewnętrznych do innych gmin na obszarze Polski, oraz za granicę (w niewielkim stopniu). W okresie 2017 - 2022 saldo migracji wykazywało wartości ujemne, niepokojący i wymagający monitoringu w kolejnych latach jest znaczący przyrost ujemnego salda migracji w roku 2022.

Tabela 4 Migracje w Gminie Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZAMELDOWANIA	21	32	40	39	21	19
<i>w tym kobiety</i>	11	18	20	25	15	8
WYMELDOWANIA	64	75	52	45	43	78
<i>w tym kobiety</i>	30	41	27	28	26	38
wskaźnik migracji	-43	-43	-12	-6	-22	-59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie danych GUS

Należy mieć na uwadze, że podane wyżej liczby, obrazujące skalę migracji w Gminie, zostały zgromadzone na podstawie oficjalnych zameldowań/wymeldowań. Część osób, mimo zmiany miejsca zamieszkania, nie zgłasza tego faktu we właściwym urzędzie miasta lub gminy. W związku z tym, rzeczywisty rozmiar problemu może okazać się dużo poważniejszy.

Istotnym wskaźnikiem rozwoju demograficznego gminy i poczucia dobrostanu mieszkańców jest przyrost naturalny, wskazujący różnicę liczby urodzeń do liczby zgonów.

Tabela 5 Przyrost naturalny

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
URODZENIA	44	39	33	35	37	22
<i>w tym kobiety</i>	23	24	20	24	18	15
ZGONY	31	35	41	47	54	40
Przyrost naturalny	13	4	-8	-12	-17	-18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od 2019 roku występuje tendencja spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów, co jest tendencją powszechnie występującą w państwach zachodnich, spowodowaną zmianami kulturowymi oraz pogarszaniem się położenia społeczno-ekonomicznego ludzi młodych (gdzie naturalnie płodność jest największa) względem pozostałych grup ludnościowych (zwłaszcza osób w średnim wieku) i niedostatecznym zabezpieczeniu potrzeb rodzinno-opiekuńczych. Niemniej w gminach wiejskich saldo przyrostu naturalnego powinno utrzymywać się na poziomie dodatnim i działania na rzecz atrakcyjności zamieszkania w gminie Kiwity dla ludzi młodych powinny należeć do kluczowych planów rozwojowych gminy.

Zauważalna jest rosnąca potrzeba rozwijania systemu:

- opieki medycznej, w tym profilaktyki zdrowia,
- wspierania młodych rodzin, w tym organizacji wsparcia w obszarze opieki nad dziećmi,
- ułatwiania powrotu na rynek pracy po okresie wychowywania dzieci.

Tabela 6 Statystyka liczby i struktury mieszkańców Gminy Kiwity – analiza porównawcza

	GMINA KIWITY			POWIAT LIDZBARSKI			WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO MAZURSKIE		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
LICZBA LUDNOŚCI	3344	3300	3284	41512	41180	40852	1418983	1422737	1416495
% ludności w wieku przedprodukcyjnym (grupa wieku 0 - 17 lat)	16,36%	16,48%	16,57%	14,8	14,8	14,7	18,3	18,2	18,2
% ludności w wieku produkcyjnym (dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat)	66,81%	66,18%	66,26%	64,8	64,0	63,6	61,9	61,1	60,7
% ludności w wieku poprodukcyjnym (dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej)	16,84%	17,33%	17,17%	20,4	21,2	21,7	19,8	20,5	21,1
Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	33%	51%	51%	61,4	63,2	64,4	61,6	63,3	64,7
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,04	-0,08	-0,12	-2,45	-2,98	-5,75	-0,90	-1,39	-3,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Gminie Kiwity wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców pomimo, że jest ujemny przyrost przyjmuje najkorzystniejsze wartości w powiecie lidzbarskim, niemniej jego znaczący ujemny przyrost w ostatnich latach należy uznać za niepokojący. W Gminie Kiwity rośnie udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, wydłuża się średni czas życia.

Niekorzystnym dla gminy wskaźnikiem jest procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców.

Oznacza to, że Gminę zamieszkuje coraz więcej starszych osób (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety od 60 lat wzwyż) i zgodnie z krajowymi prognozami i analizami tendencja ta będzie się utrzymywać. Zgodnie z prognozami Eurostatu struktura wiekowa Polski w XXI wieku będzie dalej odchodzić od piramidalnego kształtu (najefektywniejszy stabilny układ, z dużą liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym i małą w poprodukcyjnym) do odwróconego piramidalnego (np. w roku 2050 ma być więcej osób powyżej 85 roku życia niż poniżej 5-tego, osób pomiędzy 80-tym a 84-tym rokiem życia ma być zbliżona liczba, co pomiędzy 5-tym a 9-tym rokiem życia). Mimo powolnego niwelowania różnic w średniej długości życia w połowie wieku ma być nadal daleko więcej kobiet niż mężczyzn wśród osób w wieku emerytalnym.

Takie zmiany struktury demograficznej wymagają podejmowania szeregu działań na rzecz środowiska osób starszych, w tym w obszarach:

- działalności społecznej osób starszych,
- edukacji osób starszych w tym funkcjonowania Uniwersytetów Trzeciego Wieku, podnoszenia kompetencji cyfrowych osób starszych,
- ochrony zdrowia i usług kierowanych do środowisk osób starszych.
-

Niekorzystnym dla gminy wskaźnikiem jest procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców.

Analizując prognozy zaludnienia w województwie warmińsko – mazurskim na kolejne lata stwierdza się prognozowany spadek mieszkańców o 3,5% do roku 2030 i kolejne 5% do roku 2040. Utrzymanie więc liczby mieszkańców w Gminie Kiwity poprzez działania społeczne i tworzenie dobrych warunków do zamieszkania stanowi kluczowe wyzwania samorządu Gminy na najbliższe lata.

I.4.2. RYNEK PRACY

Analiza rynku pracy w Gminie Kiwity obejmuje analizę liczebności i struktury osób posiadających zatrudnienie oraz osób poszukujących pracy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lidzbarku Warmińskim.

Dane statystyczne nie obejmują mieszkańców biernych zawodowo, to jest pozostających bez pracy i nie zarejestrowanych w urzędzie pracy, których liczbę szacuje się na poziomie 50% liczby osób bezrobotnych oraz osób wykonujących pracę zarobkową i ubezpieczonych w systemie KRUS.

I.4.2.1 OSOBY PRACUJĄCE

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Kiwity na koniec 2022 roku pracujących były 1174 osób, w tym 467 kobiet (39%) i 707 mężczyzn. (61%).

Liczba osób pracujących systematycznie rośnie na przestrzeni lat, zatrzymanie trendu w ostatnich latach jest związane z niekorzystną sytuacją gospodarczą wywołaną covid i wojną w Ukrainie, niemniej pozytywne wskaźniki przyrostu osób zatrudnionych utrzymują się i świadczy to o perspektywach rozwoju gospodarczego regionu w obszarze aktywności gospodarczej.

Tabela 7 Pracujący w Gminie Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PRACUJĄCY OGÓŁEM	890	962	1002	1024	1166	1174
KOBIETY	276	298	306	390	466	467
MEŹCZYŻNI	614	664	696	634	700	707
Pracujący na 1000 mieszkańców	266,47	287,68	303,64	311,81	360,32	372,46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kiwity 140 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin a 20 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi (-) 120.

20,8% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kiwity pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 35,4% w przemyśle i budownictwie, a 14,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W 2022 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Kiwity wynosiło 5 155,53 PLN, co odpowiada 76,90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

I.4.2.2. BEZROBOCIE

Liczba osób bezrobotnych określana w statystykach publicznych stanowi liczbę osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby pozostające bez zatrudnienia. W Gminie Kiwity, podobnie do tendencji notowanych w powiecie lidzbarskim, województwie warmińsko – mazurskim i w Polsce, liczba osób bezrobotnych malała, zwłaszcza do końca 2019 roku, w związku z coraz większą liczbą dostępnych miejsc pracy i możliwości zatrudnienia.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Kiwity na koniec 2022 roku wynosiło 11,3% (wskaźnik dla powiatu lidzbarskiego) i jest znacznie wyższe od wskaźnika dla województwa warmińsko – mazurskiego 8,7% i ponad dwukrotnie wyższe niż wskaźnik 5,2% dla Polski.

Tabela 8 Osoby bezrobotne w Gminie Kiwity

BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI	2017	2018	2019	2020	2021	2022
OGÓŁEM	188	154	121	128	97	99
KOBIETY	109	94	76	65	55	56
MĘŻCZYŹNI	79	60	45	63	42	43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do grup o szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy zalicza się:

- osoby do 30 roku życia,
- osoby po 50 roku życia,
- osoby długotrwale bezrobotne,
- osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, wychowujące dziecko poniżej 6 roku życia, dziecko z niepełnosprawnością ,
- osoby niepełnosprawne.

Wskaźnik tych osób wśród ogółu osób bezrobotnych utrzymuje się na stałym wysokim poziomie powyżej 85% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

W najmniej korzystnej sytuacji w ostatnich 3 latach są osoby długotrwale bezrobotne (rosnąca wartość pomimo spadającej liczbie osób bezrobotnych) oraz osoby powyżej 50 roku życia.

Analiza stopnia przygotowania zawodowego osób bezrobotnych pod kątem poziomu wykształcenia (dane za 2020 rok) obrazuje, że wykształcenie gimnazjalne i niższe ma prawie 40% zarejestrowanych bezrobotnych,.

Powyższe statystyki obrazują niezbędność działań dotyczących nabywania umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby nie posiadające wykształcenie, w tym poprzez adekwatne do potrzeb rynku pracy formy kształcenia zawodowego.

I.4.3 EDUKACJA

Zgodnie z przepisami prawa określającymi katalog zadań własnych samorządów gminnych, samorzady odpowiadają za edukację od wychowania przedszkolnego, przez szkołę podstawową do gimnazjum. Gmina Kiwity zapewnia dostęp do usług w zakresie edukacji na poziomie przedszkoli (oddziały przedszkolne), szkół podstawowych (3 szkoły podstawowe, w tym jedna publiczna i dwie niepubliczne).

Tabela 9 Podopieczni placówek edukacyjnych w Gminie Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
szkoły	2	3	3	3	3	3
oddziały	7	21	25	24	24	24
uczniowie	96	179	226	236	230	240
w tym dziewczynki	49	104	120	120	117	128
przedszkola	2	3	3	3	3	3
w tym w szkołach	2	2	2	2	2	2
liczba oddziałów	2	3	3	3	3	3
liczba miejsc	50	75	75	75	75	75
liczba dzieci uczęszczających	32	80	71	75	54	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

SZKOŁY

Publiczna Szkoła Podstawowa im. Olimpijczyków Polskich w Kiwitach.

W Gminie Kiwity w 2022 r. funkcjonowała jedna publiczna Szkoła Podstawowa w Kiwitach, która z dniem 01 czerwca zmieniła nazwę na Szkoła Podstawowa im. Olimpijczyków Polskich w Kiwitach.

We wrześniu 2022 r. naukę w Szkole Podstawowej im. Olimpijczyków Polskich w Kiwitach rozpoczęło w klasach I-VIII 100 uczniów, w tym 53 uczennice, 47 uczniów.

W szkole odbywała się nauka języka obcego – języka angielskiego, a dodatkowego języka obcego – języka rosyjskiego uczyło się:

1. od stycznia do czerwca 2022 r. – 30 uczniów,
2. od września do grudnia 2021 r. – 34 uczniów.

Do jednej klasy (oddziału) w Szkole Podstawowej w Kiwitach uczęszczało w 2022 r. średnio:

1. od stycznia do czerwca – 12 uczniów (8 oddziałów),

2. od września do grudnia – 13 uczniów (8 oddziałów).

Szkoła posiada własną pracownię internetową, bibliotekę, stołówkę. Organizuje również zajęcia pozalekcyjne w formie kółek zainteresowań. Uczniowie uczestniczą w konkursach, zabawach, grupach tematycznych.

Średnia liczba uczniów w klasach I-VIII wynosi: 100 (wśród nich łącznie 58 dojeżdżających)

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Krekolach

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Krekolach podlega nadzorowi pedagogicznemu Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty w Olsztynie. Kadra pedagogiczna szkoły zatrudniana jest zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami na podstawie Kodeksu pracy. Organem prowadzącym szkołę jest osoba fizyczna. Placówka wpisana jest do rejestru szkół niepublicznych prowadzonego przez Wójta Gminy Kiwity. Szkoła, jak i prowadzone przez nią przedszkole, charakteryzują się niewielkimi grupami podopiecznych pozwalającymi więcej czasu poświęcić na wszechstronny ich rozwój.

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Żegotach

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Żegotach podlega nadzorowi pedagogicznemu Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty w Olsztynie. Kadra pedagogiczna szkoły (16 osób, w tym 8 osób pełnozatrudnionych) zatrudniana jest zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami na podstawie Kodeksu pracy. Placówka wpisana jest do rejestru szkół niepublicznych prowadzonego przez Wójta Gminy Kiwity pod numerem 1/2018 z dnia 13 lipca 2018 roku.

Klasy liczą maksymalnie 12 uczniów by zwiększyć absorpcję uwagi kadry dla każdego z uczniów. Szkoła szczególnie ceni czas wolny uczniów, nie zadając im prac domowych, natomiast promując rodzinny wzorzec wychowania.

PRZEDSZKOLA

W 2022 r. funkcjonowały:

a) w Szkole Podstawowej im. Olimpijczyków Polskich w Kiwitach funkcjonowały dwa oddziały przedszkolne:

1. oddział przedszkolny obejmujący 3 – 5 latki;

2. oddział „0” obejmujący dzieci 5 – 6 latnie;

Łącznie opieką objętych jest od 30 do 35 dzieci.

b) w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Żegotach: oddział „0” obejmujący dzieci 5 – 6 latnie.

c) w Niepublicznym Punkcie Przedszkolnym „Balbina” w Krekolach: funkcjonował oddział dla dzieci w

wieku 2,5-5 lat.

Gmina nie prowadzi ani nie posiada na swoim terytorium żłobków, klubów dziecięcych i szkół średnich.

Formy pomocy dla uczniów i wychowanków

Gmina współpracuje z instytucjami samorządowymi, państwowymi i pozarządowymi w zakresie opieki nad dziećmi potrzebującymi. Wśród nich należy nadmienić: powiatową poradnię psychologiczno-pedagogiczną, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, rodziny zastępcze, domy dziecka i rodzinne omy dziecka, domy pomocy społecznej. Gmina finansuje stypendia szkolne dla uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, szczególnie gdy w rodzinie dziecka występują: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, bezradność w funkcjach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, narkomania, niepełna lub występują skutki niekorzystnego ciężkiego zdarzenia losowego.

Pomoc materialna w formie stypendium socjalnego przysługuje:

- uczniom szkół publicznym i niepublicznym o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom kolegiów pracowników służb społecznych - do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia,
- wychowankom publicznym i niepublicznym ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, uczniom szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień publicznych dla młodzieży i dorosłych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,

Może ona mieć formę:

- opłacenia zajęć edukacyjnych wykraczających poza zapewniane na drodze publicznej edukacji
- opłacenie wyjazdów edukacyjnych
- refundacji kosztów związanych z pobieraniem nauki, takich jak: zakup podręczników, pomocy i przyborów szkolnych, opłat za Internet, strojów sportowych
- koszty związane z pobieraniem nauki pozamiejscowej, tj. dojazd, zakwaterowanie, wyżywienie

Warunkiem przyznania stypendium jest: złożenie wniosku, dołączenie zaświadczenia o dochodach członków rodziny z miesiąca poprzedzającego termin datę złożenia wniosku. W latach 2019-2021 przyznano łącznie 180 stypendiów socjalnych.

Średnie wyniki w nauce osiągnięte przez uczniów w 2022 roku na egzaminach ósmoklasisty są zbliżone ze średnimi statystykami dla województwa warmińsko – mazurskiego: język polski 64% (województwo 62%), matematyka 47% (województwo 48%), język angielski 67% (województwo 62%).

Ze względu na utrudniony dostęp mieszkańców Gminy Kiwity do rynku pracy należy intensyfikować działania edukacyjne dla uczniów, zwłaszcza w obszarze nabywania kompetencji kluczowych i budowania ścieżki zawodowej.

I.4.4 OCHRONA ZDROWIA

W Gminie Kiwity funkcjonuje gminny ośrodek zdrowia w formie jednostki Podstawowej Opieki Zdrowotnej.

Świadczy usługi medyczne w obrębie:

- usług lekarza rodzinnego,
- pielęgniarstwa,
- podstawowych usług medycznych.

Oferta ośrodka nie zabezpiecza wszystkich potrzeb mieszkańców, stąd do podstawowych działań rozwojowych należy budowa ośrodka zdrowia z zapleczem do świadczenia szerszego zakresu usług specjalistycznych, rehabilitacyjnych i profilaktyki zdrowia.

Tabela 10 Opieka zdrowotna w Gminie Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Przychodnie, w tym	1	1	1	1	1	1
<i>podległe JST</i>	0	0	0	0	0	0
Liczb udzielonych porad, w tym	bd	bd	bd	bd	bd	1833
Podstawowa opieka zdrowotna	bd	bd	bd	bd	bd	1833

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Funkcjonuje również gabinet stomatologiczny zabezpieczający podstawowe potrzeby mieszkańców. Realizacja usług Mieszkańcy w celach zdrowotnych udają się do innych miejscowości, przede wszystkim do Lidzbarka Warmińskiego.

I.4.5. ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE

Polityka i wsparcie społeczne w Gminie Kiwity realizowane jest zgodnie ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Kiwity na lata 2022 – 2030, przyjętą uchwałą Rady Gminy Kiwity nr XXX/213/22 z dnia 20.01.2022. W strategii założono realizację celu głównego, którym jest wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego, zapobieganie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób oraz świadczenie usług społecznych.

Strategia określa 4 obszary priorytetowe oraz przypisuje im cele strategiczne i operacyjne:

- ✓ Obszar 1 – Polityka wobec rodziny, cel Wzmocnienie pozycji rodziny w obliczu jej kryzysu,
- ✓ Obszar 2 – Polityka wobec osób starszych i niepełnosprawnych, cel ułatwienie funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,
- ✓ Obszar 3 – Polityka wobec osób bezrobotnych, cel wspieranie osób bezrobotnych na rynku pracy,
- ✓ Obszar 4 – Polityka wobec zagrożeń – ograniczenie zagrożeń występujących w społeczeństwie..

Realizacja poszczególnych celów przyjętych w ramach Strategii służy poprawie standardów życia wszystkich mieszkańców gminy Kiwity i szczególne wsparcie osób potrzebujących pomocy. Tak rozumiana polityka społeczna obejmuje zagadnienia z różnych dziedzin w tym także z zakresu: edukacji, kultury, wypoczynku, zatrudnienia a także poprzez zabezpieczenie potrzeb materialnych i mieszkaniowych. Ustalenie celów strategicznych oraz celów szczegółowych miało przede wszystkim na celu odejście od modelu pomocy społecznej, w którym podstawową formą udzielania wsparcia była pomoc finansowa, a dążenie do modelu nastawionego w szczególności na wzmocnienie osób i rodzin wymagających wsparcia w rozwiązywaniu problemów. Realizacja powyższego modelu możliwa była między innymi dzięki wzrostom różnego rodzaju pomocy takiej jak: poradnictwo (prawne, psychologiczne, rodzinne i inne), pracy socjalnej oraz poprzez działalność grup wsparcia w szczególności dla osób uzależnionych.

Szczegółowy katalog działań, podmiotów zaangażowanych w ich realizację, efekty i wskaźniki przedsięwzięć a także harmonogram aktywności zawarty został w Rozdziale VII strategii, pn. „Misja, cele główne działań strategii”.

Jednostką realizującą zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej w Gminie Kiwity jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2022 roku objęto pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kiwitach 90 rodzin tj. 224 osób w rodzinach.

Ośrodek jest głównym podmiotem inicjującym działania pomocowe oraz centrum integrującym inne podmioty wspierające. Pomoc udziela się szczególnie osobom i rodzinom, które znajdują się w stanie/sytuacji:

- Ubóstwa
- Sieroctwa
- Bezdomności
- Bezrobocia
- Niepełnosprawności
- Długotrwałej lub ciężkiej choroby
- Przemocy w rodzinie
- Doświadczeniu handlu ludźmi
- Zagrożonym macierzyństwie lub wielodzietności
- Bezradności opiekuńczo-wychowawczej
- Niezintegrowanego cudzoziemstwa
- Trudności z adaptacją do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
- Alkoholizmu bądź narkomanii
- Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- Klęski żywiołowej i ekologicznej

Populacja osób korzystających z pomocy społecznej jest bardzo różnorodna. Mieszkańcy Gminy Kiwity borykają się z wieloma problemami, które są przyczyną zgłaszania się do Ośrodka o wsparcie finansowe jak i socjalne. Dominującą grupą rodzin korzystających z pomocy społecznej są gospodarstwa jednoosobowe – stanowią średnio około 50% korzystających z pomocy w każdym roku (dane za 2019, 2020 i 2021 odpowiednio: 52,42%, 46,97%, 50,45%). Z roku na rok wzrasta jednak udział rodzin z dziećmi wśród rodzin objętych pomocą (dane dla 2019, 2020 i 2021 roku odpowiednio: 36,29%, 37,88%, 43,34%).

Większość rodzin objętych opieką stanowią tzw. rodziny pełne (z obydwojgiem rodziców/opiekunów w rodzinie). Niepełne stanowią w latach 2019-2021 między 1/3 a 1/5 ogółu rodzin przy fluktuacji trendu.

W 2022 roku dominującym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było ubóstwo. Z tej przyczyny wsparciem objęto 54 rodziny – 112 osób w rodzinie. Kolejnymi powodami jest bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy usługi w zakresie:

- pomocy w formie pracy socjalnej i poradnictwa,
- pomocy finansowa,

- pomocy rzeczowa,
 - pomocy w formie obiadów w szkołach i przedszkolach,
 - pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze,
 - wsparcie asystenta rodziny,
-
- sprawienie pogrzebu,
 - prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie potwierdzania prawa do świadczeń opieki zdrowotnej osób nieubezpieczonych, o których mowa w art. 2 ust.1 pkt. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
 - organizowania wycieczki letniej dla dzieci i młodzieży we współpracy z Kuratorium Oświaty,
 - zabezpieczenia miejsc noclegowych na wypadek bezdomności,
 - kwalifikacji osób do programu Program Operacyjnego Pomoc Żywnościowa,
 - aktywizacji społeczno- zawodowa osób oddalonych od rynku pracy – realizacja projektu „Silne rodziny” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ponadto do podstawowych zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należą interwencje kryzysowe.

Podstawowe dane o pomocy społecznej przyjmujące za jednostkę osoby i ilość pieniędzy w Gminie Kiwity za lata 2017-2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Podstawowe dane dotyczące pomocy społecznej świadczonej w Gminie

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wartość świadczeń rodzinnych (w tys. złotych)	1299	1309	1203	1161	1127	1122
Zasiłki rodzinne z dodatkami (w tys. złotych)	616	581	501	462	416	382
Zasiłki pielęgnacyjne (w tys. złotych)	129	129	153	183	177	165
Gospodarstwa domowe objęte pomocą społeczną (ogółem)	151	141	116	118	109	88

Osoby korzystające ze wsparcia pomocy społecznej	351	322	255	271	263	214
w tym o dochodach poniżej kryterium dochodowego (%)	7,3	6,4	5,3	5,5	4,2	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W roku 2022 kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kiwitach wydał 277 decyzji administracyjnych, w tym 193 decyzji przyznających świadczenia, 15 decyzji odmawiających przyznania pomocy (najczęściej odmowa następowała ze względu na przekroczone kryterium dochodowe bądź brak przesłanek do udzielenia pomocy), 53 decyzji zmieniających uprzednio wydane decyzje, 14 decyzji administracyjnych uchylających przyznaną pomoc, oraz 2 decyzję umarzającą postępowanie administracyjne z uwagi na wycofanie przez stronę wniosku.

Od 2018 roku na terenie gminy działał **Rodzinny Dom Pomocy**, który świadczy całodobowe usługi opiekuńcze dla osób starszych w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej.

W 2022 roku w RDP w Kobieli przebywało 8 osób.

Kwota nominalna środków na pomoc społeczną w kolejnych latach maleje, przy utrzymującej się liczbie osób objętych pomocą. Przeważająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej to osoby osiągające dochody poniżej minimum socjalnego, niemniej na przestrzeni 5 lat znacząco zmieniła się struktura osób objętych wsparciem. Odnotowuje się wzrost liczby rodzin objętych opieką z powodu uzależnień, długotrwałej i ciężkiej choroby.

Do zdiagnozowanych na poziomie prac nad strategią obszarów problemowych należy:

- niezbędność „nowego” podejścia do rozwiązywania problemów społecznych, łączenia różnych form wsparcia, stosowania ścieżek pomocy,
- konieczne nasilenie form wsparcia w obszarze integracji rodziny i wsparcia procesów wychowawczych.

Gmina Kiwity obok Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wdraża wykazane poniżej dokumenty strategiczne o celach społecznych.

Program Opieki Nad Zwierzętami Bezdomnymi Orsz Zapobiegania Bezdomności Zwierząt Na Terenie Gminy Kiwity.

Uchwałą Nr XLII/287/23 Rady Gminy Kiwity z dnia 24 marca 2023 r. w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Kiwity w roku

2023 został podjęty program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Kiwity. Program ma zastosowanie w odniesieniu do wszystkich bezdomnych zwierząt domowych i gospodarskich, a w szczególności do psów i kotów przebywających w granicach Gminy Kiwity.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Głównym celem programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie wśród mieszkańców Gminy Kiwity.

Cel główny programu realizowany jest poprzez:

- ✓ systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- ✓ podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie;
- ✓ wsparcie rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie;
- ✓ edukację społeczeństwa w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- ✓ oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie;
- ✓ podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

I.4.6. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I KULTURA

Na obszarze gminy Kiwity funkcjonuje jedna instytucja kultury: Gminna Biblioteka Publiczna w Kiwitach, działająca od 1998 roku jako samorządowa instytucja kultury, której celem jest tworzenie, upowszechnianie oraz ochrona kultury.

Do podstawowej działalności placówki należy rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej, przygotowanie do odbioru i tworzenie wartości kulturalnych, kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze, współpraca ze społecznym i amatorskim ruchem kulturalnym.

Gminna Biblioteka Publiczna realizuje szereg aktywności ukierunkowanych na rozwój kulturowy mieszkańców, w tym:

- wystawy prac rękodzielniczych,
- spektakle teatralne,
- narodowe czytanie, spotkania autorskie z twórcami,

- konkursy i wystawy prac.

Mieszkańcy Gminy Kiwity bardzo chętnie korzystają z bogatej oferty kulturalnej Biblioteki, liczba czytelników maleje głównie w związku z dostępnością multimedialnych form czytelnictwa (ebooki, pliki dostępne w internecie), niemniej dostępność książek w wersji papierowej, zwłaszcza nowych pozycji czytelniczych jest ważna dla mieszkańców Gminy.

Tabela 12 Czytelnictwo w Gminie Kiwity

	2018	2019	2020	2021	2022
księgozbiór	10902	11342	11347	11463	11563
czytelnicy	6074	7866	6299	4713	4939
wypożyczenia	6663	6676	6148	5884	6298

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS

Zbiory Biblioteki zostały opracowane i skatalogowane elektronicznie w systemie MAK+.

Użytkownicy biblioteki mają możliwość rezerwacji książek przez stronę internetową biblioteki www.gbpkwity.pl, poprzez katalog online: <https://szukamksiazki.pl/>.

Użytkownicy mają dostęp do komputerów i Internetu bezpłatnie.

Biblioteka zapewnia dostęp do nowoczesnego warsztatu informacyjnego w tym:

- usługi „Książka na telefon“ dla osób starszych i chorych.
- wypożyczanie książek dla seniorów w ostatnią środę miesiąca w świetlicy w Klutajnach.
- dostęp do publikacji elektronicznych w EmpikGo.

Biblioteka promuje czytelnictwo w sieci za pośrednictwem Facebooka oraz strony internetowej.

ŚWIETLICE WIEJSKIE

W 2022 roku w Gminie Kiwity czynnych było **12 świetlic wiejskich**.

W świetlicach odbywały się zebrania sołeckie mieszkańców wsi oraz spotkania integracyjne mieszkańców.

Kluczowym Partnerem rozwijania tożsamości kulturowej i budowania potencjału mieszkańców są aktywne i budujące swój potencjał organizacje pozarządowe. Kapitał społeczny obejmuje wszystko to, co decyduje o zdrowych relacjach społecznych, dbaniu o dobro wspólne i współpracy [Czapiński, Panek 2013]. Kapitał społeczny to sieci społeczne, które wiążą jednostkę ze społeczeństwem w sposób

umożliwiający jej współdziałanie z innymi dla dobra wspólnego. Ułatwia to wspólne rozwiązywanie problemów lokalnych. Wysoki poziom kapitału społecznego przekłada się na większą ilość działań oraz większe zaufanie.

Aktywność społeczna mieszkańców Miasta i Gminy Kiwity obejmuje także działania grup nieformalnych, Rad Sołeckich, Grup Odnowy Wsi, Grup Samopomocowych, skoncentrowanych wokół wspólnych problemów, a także posiadających osobowość prawną organizacji.

W roku 2022 r. na terenie gminy Kiwity funkcjonowało **6** organizacji pozarządowych:

- a) Stowarzyszenie „Łańcuch Wzajemności” z siedzibą w Krekolach – organizacja posiadająca statut pożytku publicznego,
- b) Stowarzyszenie „Czarny Kierz” z siedzibą w Czarnym Krzu,
- c) Stowarzyszenie „Żegoty” z siedzibą w Żegotach,
- d) Fundacja Lepsza Szkoła z siedzibą w Krekolach,
- e) Ochotnicza Straże Pożarna w Kiwitach,
- f) Ochotnicza Straże Pożarna w Żegotach.

Funkcjonuje również 6 Kół Gospodyń Wiejskich, które realizują większość inicjatyw społecznych w środowisku lokalnym:

Tabela 13 Wykaz Kół Gospodyń Wiejskich funkcjonujących w Gminie Kiwity

L.p.	Numer w rejestrze kół Gospodyń Wiejskich	Nazwa Koła Gospodyń Wiejskich	Miejscowość
1	2809020001	Koło Gospodyń Wiejskich w Stoczku Klasztornym	Stoczek
2	2809020002	Koło Gospodyń Wiejskich w Napraty	Napraty
3	2809020003	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH "ZOCHA" W KIWITACH	Kiwity
4	2809020004	Koło Gospodyń Wiejskich w Kierwinach	Kierwiny

L.p.	Numer w rejestrze kół Gospodyń Wiejskich	Nazwa Koła Gospodyń Wiejskich	Miejscowość
5	2809020005	Koło Gospodyń Wiejskich w Kiersnowie	Kiersnowo
6	2809020006	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W ŻEGOTACH	Żegoty

źródło: Rejestr Kół Gospodyń Wiejskich, <https://krkgw.arimr.gov.pl/#>

W ramach otwartych konkursów ofert, skierowanych do organizacji pozarządowych, wsparto wykonanie następujących zadań publicznych:

zadanie z zakresu **w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności**

lokalnych oraz współpracy gminy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw

wpłynęły 4 ofert, które wybrano, każda z ofert otrzymała dofinansowanie w kwocie 3 000,00 zł – zadania zostały wykonane.

Na zadanie z zakresu **kultury, tradycji i edukacji – wspieranie przedsięwzięć artystycznych i edukacyjnych w formie warsztatów** nie wpłynęła żadna oferta.

Zasady współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi są każdego roku uchwałami

„w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Kiwity z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami określonymi w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.

W ramach otwartych konkursów ofert, skierowanych do organizacji pozarządowych, wsparto wykonanie

następujących zadań publicznych: zadanie z zakresu **w zakresie działalności wspomagającej rozwój**

wspólnot i społeczności lokalnych oraz współpracy gminy ze społecznościami lokalnymi i

regionalnymi innymi państw wpłynęły 4 ofert, które wybrano, każda z ofert otrzymała dofinansowanie

w kwocie 3 000,00 zł – zadania zostały wykonane. Na zadanie z zakresu **kultury, tradycji i edukacji –**

wspieranie przedsięwzięć artystycznych i edukacyjnych w formie warsztatów nie wpłynęła żadna oferta

Organizacje pozyskują również środki ze źródeł zewnętrznych, w tym krajowych i samorządowych

(między innymi z Programów dedykowanych kołom gospodyń wiejskich, FIO Warmia Mazury Lokalnie,

uzyskanie odpisu % od podatku), unijnych (w tym ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” na działania własne realizowane na

rzecz mieszkańców), poza unijnych (Program Działaj Lokalnie).

EKONOMIA SPOŁECZNA

Działalność dochodowa organizacji pozarządowych prowadzona w formie działalności odpłatnej i gospodarczej stanowią coraz realniejszą formę zatrudnienia osób, które mają potencjał łączenia predyspozycji społecznych i przedsiębiorczych.

Jest to doskonała forma zatrudniania osób z grup defaworyzowanych i wymagających wsparcia. Upowszechnianie idei i instrumentów ekonomii społecznej wśród mieszkańców gminy Kiwity jest szczególnie ważne w kontekście potencjału funduszeвого obszaru wnoszonego przez Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzony przez Stowarzyszenie WAMA COOP (w ramach programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027) i Lokalną Grupę Działania „Warmiński Zakątek” (w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2021 - 2027).

Wdrożenie instrumentów ekonomii społecznej, to jest działalności dochodowej organizacji pozarządowych, prowadzonej w sferach zabezpieczenia społecznego, może stać się najbardziej skuteczną i efektywną formą pomocy świadczonej grupom społecznym znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji.

Poza kulturą sport i rekreacja odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców gminy Kiwity. Aktywność fizyczna stała się doskonałym sposobem na spędzanie czasu wolnego przez dzieci i młodzież oraz osoby dorosłe. Podstawową infrastrukturę sportową stanowią zlokalizowane w miejscowościach wiejskich:

- lokalne boiska sportowe /place rekreacyjne,
- place zabaw,
- siłownie zewnętrzne,
- wiaty integracyjne,
- ścieżki rowerowe i przestrzenie wokół cieków wodnych.

Potrzeby i rozwój nawyków prozdrowotnych mieszkańców Gminy Kiwity wymagają nakładów na zróżnicowaną bazę rekreacyjno – sportową głównie na powietrzu, zlokalizowaną w atrakcyjnych turystycznie przestrzeniach gminy. Do kluczowych działań należą trakty spacerowe, przestrzenie wypoczynkowe, ścieżki piesze i rowerowe oraz nowe formy aktywności takie jak skatepark czy tor rolkowy.

I.4.7. BEZPIECZEŃSTWO

Zapewnienie bezpieczeństwa należy do zadań własnych gminy zaspokajających podstawowe potrzeby mieszkańców. Instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo na terenie Gminy Kiwity są:

- 1) Komenda Powiatowa Policji w Lidzbarku Warmińskim,
- 2) Ochotnicze Straże Pożarne.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2023 liczbę przestępstw w Gminie Kiwity szacowano na 50 - wskaźnik 15,3 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie niższa niż dla wartości wojewódzkiej (19,85) czy krajowej (22,81). Wskaźnik wykrywalności sprawców wynosił 77,50% i jest zbliżony do wskaźnika wojewódzkiego (74,90%) i krajowego (71,10%).

Statystycznie wykrywalność sprawców w przestępstwach w Gminie Kiwity przedstawia się następująco (w nawiasie liczba przestępstw na 1000 mieszkańców): przestępstwa o charakterze kryminalnym – 81% (10,87), przeciwko mieniu 50% (5,21), drogowe 98% (1,71), gospodarcze 34% (1,93), przeciwko życiu i zdrowiu 72% (0,27).

POLICJA

Na terenie Gminy Kiwity nie ma Komisariatu Policji. Działania w zakresie przestrzegania prawa i bezpieczeństwa publicznego realizowane są przez funkcjonariuszy Komendy Państwowej Policji w Lidzbarku Warmińskim, w tym przez dzielnicowych, którzy obsługują 2 rejony na terenie gminy.

1) Rejon Nr 4 obejmujący sołectwa : Bartniki , Kiersnowo, Kiwity, Kierwiny , Klejdyty , Kobiela , Konity, Krokole, Napraty, Rokitnik, Połapin, Stoczek, Samolubie.

2) Rejon Nr 5 obejmujący sołectwa : Czarny Kierz, Klutajny, Maków, Tolniki W., Żegoty.

OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

W gminie funkcjonują 2 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej tj. Kiwity i Żegoty.

Ochotnicze Straże Pożarne funkcjonują jako stowarzyszenia na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach , ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej oraz ustawie o Ochotniczych Strażach Pożarnych z dnia 17 grudnia 2021 r. Ponadto w/w stowarzyszenia działają na podstawie swoich statutów.

Obie jednostki OSP Kiwity i Żegoty posiadają dobre warunki lokalowe, mieszczą się w remizach strażackich, w których znajdują się boksy garażowe wraz z zapleczem socjalnym. Obie jednostki OSP funkcjonują w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

OSP Kiwity dysponuje 3 samochodami: marki RENAULT D16 r. produkcji 2019 i marki JELCZ r. produkcji 1991 i Volkswagen T4 r. produkcji 2002. Natomiast samochód Jelcz jest mocno wyeksploatowany i nie spełnia już wymagań zarówno strażaków ochotników jak i norm stawianych przez Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy OSP Żegoty dysponuje średnim samochodem ratowniczo-gaśniczym marki

RENAULT PREMIUM zakupionym jako pojazd używany w bardzo dobrym stanie, spełniający wszelkie wymagania .

Dla sprawnego systemu bezpieczeństwa gminy niezbędnych jest szereg nakładów inwestycyjnych, w tym:

- pojazdy dla jednostek pożarniczych,
- sprzęt szybkiego monitorowania,
- monitoring integrujący działania różnych podmiotów,
- system powiadamiania.

Ze względu na położenie Gminy Kiwity w strefie przygranicznej działania na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców w obecnym czasie przybierają szczególną rangę.

Gmina Kiwity pokrywa koszty związane z podnoszeniem kwalifikacji strażaków ochotników biorących udział w kursach i szkoleniach przeprowadzanych przez Państwową Straż Pożarną, które to są niezbędne do możliwości wyjeżdżania przez nich na akcje ratowniczo-gaśnicze.

I.4.8. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Dostępność cyfrowa stanowi jeden z podstawowych warunków rozwoju na poziomie kraju, regionu, gminy i każdego człowieka, szczególnie w obszarach komunikacji, edukacji, rozwoju czy biznesu.

Dostępne rozwiązania technologiczne umożliwiają szybki i łatwy kontakt oraz dostęp do informacji i wiedzy.

Według danych z GUS, odsetek przedsiębiorstw sektora niefinansowego z województwa warmińsko - mazurskiego wykorzystujących komputery, wyniósł w 2020 roku ponad 96% i rośnie na przestrzeni lat. Zakres wykorzystania Internetu w sferach publicznych, biznesowych, edukacyjnych i społecznych rośnie.

Zgodnie z opracowaniami makroekonomicznymi, na poziomie kraju, w 2019 roku, odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu wyniósł ponad 50%. Prawie połowa zbadanych podmiotów stosowała praktyki mające na celu podnoszenie świadomości pracowników w kwestiach związanych z bezpieczeństwem ICT. W 2019 roku przynajmniej jeden komputer w domu posiadało 83,1% gospodarstw domowych z co najmniej jedną osobą w wieku 16–74 lata. Wskaźnik ten z roku na rok systematycznie zwiększa się, jednak w coraz wolniejszym tempie.

W porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł on o 0,4 p. proc. W 2019 roku dostęp do Internetu posiadało 86,7% gospodarstw domowych i było to o 2,5 p. proc. więcej niż w roku poprzednim.

Zapewnienie szerokopasmowego internetu i doskonalenie usług publicznych świadczonych w formule e-usług stanowią kluczowe działania rozwojowe na obszarze Gminy. Główne nakłady inwestycyjne w tym zakresie będzie ponosiło Województwo Warmińsko – Mazurskie.

I.5. SFERA GOSPODARCZA

Sfera gospodarcza rozwoju Gminy kluczowy obszar przestrzeni terytorialnej, określający potencjał i możliwe kierunki rozwoju w kontekście możliwości generowania przychodów i zabezpieczania mieszkańcom właściwego poziomu dobrobytu. Na potencjał gospodarczy gminy składają się przede wszystkim: aktywność zawodowa mieszkańców i poziom ich dochodów, lokalny rynek pracy, kwalifikacje zawodowe mieszkańców i ich relacja z potrzebami rynku pracy, aktywność przedsiębiorcza w tym zwłaszcza w obszarze rolnictwa, branży i struktura funkcjonujących firm, jak również sytuacja finansowa gminy. Do kluczowych czynników atrakcyjności turystycznej gminy należą: położenie dostępność komunikacyjna, zasoby naturalne, udogodnienia legislacyjne dla przedsiębiorców.

I.5.1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Kiwity rośnie na przestrzeni lat, chociaż dynamika wzrostu nie zabezpiecza zapotrzebowania na miejsca pracy w Gminie.

Tabela 14 Podmioty prowadzące działalność gospodarczą wg formy prawnej i branży

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w tym w branżach:	125	136	145	156	175	184
<i>budowlanej</i>	16	20	21	27	37	41
<i>handlu</i>	21	22	21	20	20	21
<i>hotelowo - gastronomicznej</i>	4	6	6	7	7	8
Osoby prawne, w tym:	28	19	22	22	22	28
<i>administracja publiczna</i>	6	6	6	6	6	6
<i>spółdzielnie</i>	1	1	1	1	1	1
<i>spółki handlowe</i>	7	7	8	8	8	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Największa liczba podmiotów obejmuje sektor działalności rolniczej i obsługi rolnictwa. Drugą wyróżniającą się branżą są usługi budowlane. Przeważającą formą prawną działalności jest prowadzenie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej

Podmioty gospodarcze utrzymują się na rynku w dłuższej perspektywie czasu, w Gminie od wielu lat notowany jest dodatni wskaźnik aktywności przedsiębiorczej.

Tab.5 Podmioty prowadzące działalność gospodarczą – rejestracje i wyrejestrowania w latach 2017-2022 (źródło: GUS - rok 2022 r.)

Tabela 15 Wskaźnik aktywności przedsiębiorczej

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze	22	21	15	17	23	24
Liczba zamkniętych podmiotów gospodarczych	9	14	5	5	4	8
Wskaźnik aktywności przedsiębiorczej	(+) 13	(+) 7	(+) 10	(+) 12	(+) 19	(+) 16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Zgodnie z uwarunkowaniami zagospodarowania przestrzennego, przeanalizowanymi potrzebami i potencjałem mieszkańców i trendami rozwoju gospodarki określa się oczekiwane branże gospodarcze:

- branża produkcyjna, przemysł nieuciążliwy – powstanie firm / zakładów umożliwiających zatrudnienie większej liczby pracowników, co jest możliwe przy skorelowaniu branż kształcenia zawodowego z zapotrzebowaniem rynku pracy,
- branże srebrnej gospodarki, w tym zwłaszcza w obrębie ochrony zdrowia,
- wyspecjalizowana produkcja rolnicza, zwłaszcza w obszarze zdrowej żywności,
- branże turystyczne.

Oczekiwane formy wsparcia Przedsiębiorców:

- usługi specjalistyczne dla biznesu, zwłaszcza dla osób w pierwszej fazie prowadzenia firm,
- dostęp do specjalistycznych usług wspierających rozwój technologii IT w biznesie.

I.5.2 ROLNICTWO I TURYSTYKA

Gmina charakteryzuje się korzystnymi warunkami przyrodniczo – rolniczymi. Posiada dobre gleby (dominujący kompleks pszennożytny, pszennożytny z bardzo szerokim wachlarzem doboru roślin uprawnych), niewielką wrażliwość terenu na antropopresję. Ponadto korzystne przemiany w strukturze gospodarstw rolnych oraz aktywność społeczna, to zespół cech, który stanowi potencjał do rozwoju rolnictwa oraz prowadzenia przez gospodarstwa rolne działalności pozarolniczej takiej jak:

- zagrody edukacyjne,
- gospodarstwa opiekuńcze,
- gospodarstwa agroturystyczne i świadczące zróżnicowane usługi okołoturystyczne.

Kluczowym produktem gospodarstw rolnych jest zdrowa żywność.

Podstawowe dane dotyczące specjalizacji rolnictwa w Gminie Kiwity pozyskano z Raportu Głównego Urzędu Statystycznego ze Spisu Rolnego.

Tabela 16 Podstawowe dane dotyczące rolnictwa w Gminie Kiwity

Specyfika gospodarstwa rolnego	Liczba gospodarstw
Gospodarstwa domowe zajmujące się działalnością rolniczą	364
Gospodarstwa produkujące głównie na rynek - liczba	292
Gospodarstwa produkujące głównie na potrzeby własne - liczba	28
Gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej	203
Gospodarstwa według powierzchni	Liczba gospodarstw
Gospodarstwa zajmujące mniej niż 1 ha	4
Gospodarstwa zajmujące 1-5 ha	80
Gospodarstwa zajmujące 5-10 ha	56
Gospodarstwa zajmujące 10-15 ha	42
Gospodarstwa zajmujące więcej niż 15 ha	185

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Gmina Kiwity posiada ponadprzeciętny potencjał turystyczny. Charakteryzuje się dobrym stanem środowiska, niskim poziomem zanieczyszczeń oraz posiadaniem obiektów cennych przyrodniczo oraz atrakcji turystycznych.

W gminie Kiwity funkcjonują obiekty posiadające miejsca noclegowe

SZLAKI TURYSTYCZNE:

- SZLAK ŚWIĘTEJ WARMII – kreowany jako markowy produkt turystyczny przez Partnerstwo Samorządów Lokalnych pn. Stowarzyszenie Szlaku Świętej Warmii i oparty o tradycje pielgrzymowania do miejsc kultu religijnego. Sztandarowym miejscem turystyki pielgrzymkowej na szlaku Świętej Warmii jest Stoczek Klasztorny (stacja Stoczek Klasztorny).
- SZLAK ROWEROWY GREEN VELO – wschodni Szlak Rowerowy Green Velo jest najdłuższym, spójnie oznakowanym szlakiem rowerowym w Polsce. Przebiega głównie po asfaltowych drogach publicznych o niskim natężeniu ruchu pojazdów, przez obszar pięciu województw leżących we wschodniej części kraju. Kiwity nie leżą bezpośrednio na szlaku Green Velo, jednak należy do obszaru powiązanego ze szlakiem i ma wytyczone dwie nitki rowerowe, które bezpośrednio się z nim łączą.
- SZLAKI ROWEROWE – funkcjonujące szlaki rowerowe o różnej długości. Szlaki o dużym poziomie degradacji, głównie w związku z wycinką drzew z oznakowaniem. Duża popularność tras rowerowych i promowanie alternatywnej formy przemieszczania się wymagają nakładów inwestycyjnych na profesjonalne ścieżki rowerowe.

POTENCJAŁ DO ROZWOJU TURYSTYKI

- AGROTURYSTYKA – z uwagi na rolniczy charakter Gminy rozwija się tu oferta turystyki wiejskiej.
- OFERTA KULTURALNA I TURYSTYKA PRZYRODNICZA oparta o niepowtarzalne zasoby przyrodnicze Gminy.

Tabela 17 Wskaźnik dostępności turystycznej w Gminie Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hotele, w tym:	0	0	0	0	0	0
Liczba pokoi w hotelach	0	0	0	0	0	0
Liczba miejsc noclegowych w hotelach	0	0	0	0	0	0
Miejsca noclegowe w pozostałych obiektach zakwaterowania	12	12	12	12	12	18
Wypożyczalnie	1	1	1	1	1	1
Liczba miejsc konferencyjnych	1	1	1	1	1	1

Wnioski z oceny potencjału turystycznego:

- słaba sieć i jakość dróg wewnętrznych na obszarze gminy (tereny wiejskie),
- niski stopień rozwoju turystyki w kontekście liczby ofert turystycznych i liczby turystów,
- niedoinwestowanie sfery turystyki w ujęciu dostępności komunikacyjnej, obiektów ogólnodostępnych i inicjatyw prywatnych, w tym wysokiej jakości miejsc noclegowych i identyfikowalnej oferty gastronomicznej.

I.5.3. GOSPODARKA FINANSOWA GMINY KIWITY

Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki. Struktura budżetu Gminy, obejmująca wysokości i źródła dochodów, a także sposób wydatkowania środków publicznych, stanowią istotną informację o:

- rodzajach zadań własnych gminy i źródłach ich finansowania,
- głównych źródłach dochodów,
- przepływach finansowych między gminą i jednostkami budżetowymi,
- zakresie zadań realizowanych we współpracy z administracją rządową, samorządową,
- innymi jednostkami (w tym organizacjami pozarządowymi),
- wysokości deficytu / nadwyżek finansowych gminy oraz wysokości zadłużenia, dostępnych środków,
- możliwościach rozwojowych i zdolności inwestycyjnej gminy.

Szczegółowa analiza struktury finansowej gminy jest dokonywana na etapie planowania budżetowego na kolejny rok oraz podczas przygotowania rocznego raportu o stanie gminy. Analizę gospodarki finansowej Gminy Kiwity oparto o dane liczbowe i porównawcze wykazane w raporcie o stanie Gminy Kiwity za 2022 rok oraz dane statystyczne

Tabela 18 Dochody Gminy Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
DOCHODY OGÓLEM	15 139 639,68	17 566 363,26	17 616 846,92	20 330 983,36	21 364 609,98	26 960 901,77
podatek dochodowy od osób prawnych	423,9	264,24	5 989,34	397,34	265,8	3 084
podatek dochodowy od osób fizycznych	1 136 087,00	1 203 491,00	1 546 378,00	1 574 606,00	1 863 293,00	4 462 562,57
podatek od nieruchomości	431 505,68	521 958,33	648 476,30	574 057,45	703 339,55	636 156,96
podatek rolny	1 187 953,99	1 219 021,84	1 281 167,06	1 348 579,03	1 339,629,05	1 441 872,50
podatek od środków transportowych	81 387,00	70 570,24	58 345,60	60 948,36	78 446,00	86 610,00

podatek od czynności cywilno - prawnych	115 522,00	54 544,10	124 449,37	145 315,81	107 792,00	139 635,56
opłata skarbową	13 385,00	13 984,00	13 532,84	11 576,00	24 721,50	16 408
dochody z majątku	372 421,58	435 888,93	205 193,91	235 860,89	251 569,91	464 473,58
wpływy z usług	555 484,21	681 776,79	720 675,19	703 233,22	699 777,50	682 331,67
DOTACJE CELOWE NA ADM. RZĄDOWĄ	4 873 378,81	4 851 004,64	5 229 633,92	5 794 511,22	6 116 583,30	4 040 501,27
DOTACJE CELOWE NA ZADANIA WŁASNE	674 723,95	617 562,67	628 884,01	609 275,35	607 496,68	47 000,00
subwencja ogólna razem	4 512 899,00	4 906 987,00	5 778 708,00	6 132 706,00	8 588 605,00	6 701 698,00
<i>w tym subwencja oświatowa</i>	2 511 086,00	2 628 063,00	3 016 272,00	3 344 341,00	3 356 740,00	3 826 899,00
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
WYDATKI OGÓŁEM	15 504 204,55	17 354 667,44	16 587 834,26	19 280 417,02	20 213 878,61	25 171 948,72
wydatki bieżące, w tym:	14 309 772,94	14 691 258,16	16 051 246,20	17 757 254,99	18 639 517,87	21 606 585,79
<i>dotacje</i>	1 049 826,73	1 328 251,95	1 951 390,16	2 866 380,58	2 893 001,03	2 901 140,92
<i>świadczenia na rzecz osób fizycznych</i>	4 921 195,72	4 819 745,41	5 076 453,11	5 617 386,25	5 440 809,07	6 811 056,72
<i>wydatki bieżące jednostek budżetowych</i>	8 279 106,66	8 473 522,72	8 950 538,85	9 212 779,12	1 028 055,57	11 846 876,62
wydatki majątkowe	1 194 431,61	2 663 409,28	536 588,06	1 523 162,03	1 574 360,74	3 565 362,93

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
DOCHODY / WYDATKI NA MIESZKAŃCA						
dochody	4532,83	5253,10	5338,44	6190,92	6602,17	8553,59
wydatki	4641,98	5189,79	5026,62	5871,02	6246,56	7986,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Gmina Kiwity jest niewielką jednostką samorządową, operując relatywnie niewielkim budżetem na realizację zadań własnych. W każdym badanym roku wysokość wpływów do gminy była wyższa niż wydatki, co świadczy o dużej dyscyplinie finansowej jednostki samorządowej.

Należy również podkreślić, że od 2020 roku gmina zwiększa sukcesywnie aktywność i efektywność pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, zwłaszcza na nakłady majątkowe.

Dochody gminy (2022)

Według danych Raportu o stanie gminy w 2022 roku źródła dochodów budżetu gminy obejmowały:

1. dochody własne (podatki i opłaty, usługi, dochody z majątku, odsetki) – 9 716 280,65 zł
2. subwencje (oświatowa, wyrównawcza, równoważąca i uzupełniająca) – 6 701 698 zł
3. dotacje (zlecone, własne oraz z UE) – 5 279 204,99 zł
4. środki z innych źródeł na kwotę 5 263 718,13 zł

Największą pozycję dochodów stanowią dochody własne i wynoszą 36,04 % dochodów ogółem, w tym:

- dochody z podatków i opłat – 3 303 695,85 zł

- udziały gmin w podatkach – 4 465 646,57 zł
- dochody ze sprzedaży majątku gminy – 234 639,90 zł
- pozostałe dochody - 1 712 298,33 zł

Kolejną pozycję dochodów budżetu stanowią subwencje, tj. 24,86 % dochodów ogółem, w tym: - część oświatowa subwencji ogólnej 3 826 899 zł,

- część wyrównawcza subwencji ogólnej 2 871 124 zł,
- część subwencji równoważącej 3 675 zł,

Dotacje stanowią trzecią pozycję dochodów tj. 19,58 % dochodów ogółem:

Otrzymane dotacje są wydatkowane na realizację zadań zleconych, własnych i powierzonych głównie na zasiłki i pomoc społeczną, tj.:

- zadania zlecone na kwotę 4 040 501,27 zł,
- zadania własne dotowane na kwotę 545 040,63 zł,
- zadania własne oraz współfinansowane z udziałem środków z UE na kwotę 693 663,09 zł

Ostatnią pozycję w strukturze dochodów stanowią środki z innych źródeł, które zostały wykonane w 19,52 % w tym:

- a/ środki z Polskiego Ładu 1 856 525,77 zł,
- b/ środki z Funduszu Pomocy Ukrainie – 473 985,22 zł,
- c/ środki na dodatki węglowe oraz z innych źródeł – 2 759 740,28 zł
- d/ pozostałe środki - 173 466,86 zł

Wydatki gminy (2022)

Największą pozycję wydatków gminy stanowią wydatki na pomoc społeczną, zasiłki, świadczenia socjalne oraz dodatki węglowe i inne, tj. 30,15%, co stanowi kwotę 7 589 797 zł. z czego dofinansowanie z budżetu państwa wynosi 88,16% a udział gminy to 11,84% co stanowi kwotę 898 534 zł. Wydatki na oświatę 7 094 171 zł, co stanowi 28,18% wydatków ogółem. Należy podkreślić, że subwencja oświatowa otrzymywana z budżetu państwa pokrywa wydatki oświatowe tylko w 53,94%, pozostałą kwotę czyli 3 267 272 zł gmina pokrywa z własnych dochodów i trzeba zauważyć, że jest to tendencja rosnąca. Trzecia co do wielkości pozycja wydatków, bo stanowiąca 13,73% w strukturze wydatków ogółem, to kwota na administrację publiczną 3 456 742 zł a czwarta to rolnictwo i łowiectwa 12,34% wydatków ogółem co stanowi kwotę 3 106 544 zł Struktura pozostałych wydatków kształtuje się poniżej 10 %.

Brak zadłużenia, pomimo niewielkiego budżetu gminy stanowi bardzo dobrą wyjściową do realizowania działań rozwojowych gminy objętych dofinansowaniem zewnętrznym.

I.6. SFERA PRZESTRZENNA I ŚRODOWISKOWA

I.6.1. MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe w Gminie Kiwity stanowią 997 sztuk (wzrost z 964 w 2017, w 2022 oddano do użytku 4 sztuki), przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 92,8 m kwadratowych (wzrost z 91,4 w 2017 r.). Zwiększyła się liczba mieszkań na 1000 mieszkańców z poziomu 288,9 w 2017 do poziomu 323,7 w 2022 r.

Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe w Gminie Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
zasoby mieszkaniowe	964	975	984	990	994	997
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	91,4	91,8	92,5	92	92,4	92,8
mieszkania na 1000 mieszkańców	288,9	294,5	299,5	310,1	315,1	323,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Na podkreślenie zasługuje wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania w metrach kwadratowych, który w Gminie Kiwity jest najwyższy spośród wszystkich gmin powiatu lidzbarskiego. Natomiast zbliżony do innych gmin wskaźnik przeciętnej powierzchni mieszkaniowej przypadającej na 1 mieszkańca wskazuje, że relatywnie duże zabudowania mieszkalne zamieszkiwane są przez dużą liczbę domowników – średnio 3,3 osoby (powiat lidzbarski – 2,7 osoby, gmina Orneta – 2,64 osoby).

Tabela 20 Statystyka mieszkaniowa Gminy Kiwity w przekroju gminnym

Nazwa	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania				Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
	[m ²]				[m ²]			
Powiat lidzbarski	67,3	67,6	67,8	68,1	24,1	24,6	24,9	25,3
Lidzbark Warmiński (Miasto)	59,1	59,3	59,4	59,7	23,6	24,0	24,4	24,9
Kiwity (Gmina)	91,4	91,8	92,5	92,6	26,4	27,0	27,7	28,1

Lidzbark Warmiński (Gmina)	82,0	82,7	83,0	83,5	25,7	26,5	26,8	27,0
Lubomino (Gmina)	80,6	81,0	81,3	81,4	24,7	25,1	25,2	25,5
Orneta (Gmina)	63,4	63,6	63,8	64	23,0	23,3	23,7	24,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na początku 2022 r. zasób mieszkaniowy gminy obejmował następujące mieszkania:

a) w Kiwitach w budynku:

- 1) nr 12 znajduje 1 mieszkanie o powierzchni 84,9 m² , o liczbie izb 4 ,
- 2) nr 28 znajdują się 1 mieszkania o powierzchni: 64 m², łączna powierzchnia mieszkań w tym budynku to 64 m² o liczba izb 3 ,
- 3) nr 29 znajdują się 2 mieszkania o powierzchni 42,3 m², 51,5 m, łączna powierzchnia mieszkań 93,8 m² o przeciętnej liczbie izb 3,

b) w Klutajnach w budynku nr 17 znajduje się 1 mieszkanie o powierzchni 38,61 m², o liczbie izb 3,

c) w Rokitniku - w budynku nr 10 znajduje się 4 mieszkań o powierzchni 48,46 m², 48,66 m², 48,75 m², 35 m², łączna powierzchnia mieszkań 180,87 m² o przeciętnej liczbie izb 3,

d) w Stoczku - w budynku nr 31 znajduje się 2 mieszkania o powierzchni 68,5 m² ,47,27 m² (lokal socjalny) łączna powierzchnia mieszkań 115,77 m², o przeciętnej liczbie izb 3,

e) w Samolubiu w budynku nr 14 znajduje się 1 mieszkanie o powierzchni 21,4 m² , o liczbie izb 1,

f) w Krekolach w budynku nr 19 znajduje się 1 mieszkanie o powierzchni 27,3 m², o liczbie izb 1,

g) w Tolnikach Wielkich w budynku nr 18 znajduje się 1 mieszkanie o powierzchni 45,5 m², o liczbie izb 3,

h) w Żegotach w budynku nr 36 znajduje się 1 mieszkanie o powierzchni 46,55 m², o liczbie izb 2,

Łącznie, w zasobie gminy znajdowało się na dzień 31 grudnia 2022 r. 13 mieszkania.

Liczba mieszkań komunalnych jest niewystarczająca, zwłaszcza w zakresie lokali chronionych i mieszkań treningowych.

Ich dostępność jest niezbędna do zaspokojenia potrzeb mieszkańców o szczególnych potrzebach.

I.6.2 INFRASTRUKTURA WODNO – KANALIZACYJNA

Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz jej rozwój na przestrzeni lat zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 21 Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
sieć wodociągowa w kilometrach	85,5	124	143,7	143,7	144,8	145,8
sieć kanalizacyjna w kilometrach	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6

Do sieci wodociągowej podłączonych jest **ok. 99 %** gospodarstw domowych. W Gminie Kiwity istnieją cztery wodociągi grupowe z których korzysta 18 wsi. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie gminy wynosi **145,8km**, natomiast liczba przyłączy wodociągowych wynosi **635 szt.**

Woda dostarczana jest z czterech stacji uzdatniania wody znajdujących się w Kiersnowie, Żegotach, Kiwitach, Krekolach – o łącznej wydajności średniej 1055,80 m³/d. Niezbędne jest wykonanie dodatkowej studni głębinowej i modernizacja stacji uzdatniania wody w Żegotach.

Pobór wód podziemnych przedstawia się następująco:

- woda pobrana z ujęć –248,3tys. m³,
- woda sprzedana z ogólnego poboru –127,7tys.m³,
- woda pobrana na napełnienie sieci i cele techniczne –105,7 tys. m³,
- straty wody (płukanie sieci, awarie) –14,9tys. m³.

Tabela 22 Użytkownicy sieci wodociągowej na terenie Gminy Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zużycie wody w tys. m ³ , w tym:	218	224	224	228	228	248,3
<i>gospodarstwa domowe</i>	122	124	124	124	131	127,7
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³	65,27	66,99	67,88	69,43	70,46	78,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca Gminy wyniosło w 2022 roku 78,78 m³ i stanowi bardzo wysoki przyrost zużycia analizując w stosunku do lat poprzednich oraz do zużycia wody na mieszkańca w pozostałych gminach powiatu lidzbarskiego (w porównaniu do gminy Orneta zużycie wody na 1 mieszkańca w skali roku jest 2,5 raza wyższe). Tak wysoki przyrost wymaga analizy nawyków prośrodowiskowych mieszkańców Gminy i edukacji ekologicznej mieszkańców. Wymaga również analizy adekwatności ceny wody.

Jakość wody pitnej na terenie gminy Kiwity jest nadzorowana przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Lidzbarku Warmińskim. Z przeprowadzonych badań wynika, że jakość wody jest w normie i jest przydatna do spożycia przez ludzi, z uwagi na ciągłą eksploatację sieci przesyłowe i stacje uzdatniania wody wymagają modernizacji.

W Gminie Kiwity znajdują się dwie zbiorcze oczyszczalnie ścieków. W miejscowościach Kiwity i Klutajny.

Do sieci kanalizacyjnej oczyszczalni w Kiwitach podłączona jest zwarta część wsi Kiwity bez zabudowań kolonijnych. Przepływ ścieków przez oczyszczalnię w roku 2022 wyniósł 5488 m³ ścieków.

Do sieci kanalizacyjnej oczyszczalni ścieków w Klutajnach podłączeni są mieszkańcy wsi Klutajny.

Przepływ ścieków przez oczyszczalnię w roku 2022 wyniósł 4356 m³ ścieków.

Dwa razy do roku prowadzone są badania ścieku oczyszczonego wprowadzanego do wód.

Sieć kanalizacyjna w gminie Kiwity nie zabezpiecza potrzeb mieszkańców, niemniej ze względu na rozproszony charakter zabudowy niezbędne jest stosowanie alternatywnych rozwiązań odprowadzania ścieków. Niezbędnym jest rozwój sieci kanalizacyjnej głównie o charakterze lokalnym.

Tabela 23 Użytkownicy sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Kiwity

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wielkość odprowadzanych ścieków	1924	2128	2342	10111	8829	9844
Ścieki na mieszkańca	0,58	0,64	0,71	3,08	2,73	3,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Ilość odprowadzanych ścieków z Gminy jest nieduża. W porównaniu do innych gmin miejsko – wiejskich jest znacznie poniżej średniej. Jest to efekt niewystarczająco skanalizowania gminy oraz występowania punktów nierejestrowanych systemów odpływu ścieków (zbiorniki bezodpływowe, szamba, przydomowe oczyszczalnie ścieków). Realizacja inwestycji o charakterze środowiskowym jest kluczowym zadaniem rozwojowym gminy.

Program Dotacji Do Budowy Przydomowych Oczyszczalni Ścieków

W ramach uchwały Rady Gminy Kiwity nr XXXVII/225/14 z dnia 26 czerwca 2014 r. udzielane są dotacje **celowe z budżetu gminy Kiwity** na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Wysokość udzielanych dotacji wynosi:

- 1) W przypadku budynku jednorodzinnego 50% kosztów całego zadania, jednak nie więcej niż 3.000 zł.

2) W przypadku budynku mieszkalnego wielorodzinnego 50% kosztów całego zadania, jednak nie więcej jak 6.000 zł.

Łącznie od początku realizacji programu do końca 2022 r. udzielono dotacji do budowy 155 przydomowych oczyszczalni ścieków, na kwotę 460 840,21 zł.

Zakłada się kontynuację programu w latach następnych.

I.6.3 ZAOPATRZENIE W GAZ

W gminie Kiwity nie występuje sieć gazowa. Dla potrzeb gospodarstw domowych rozprowadzany jest gaz propan – butan w butlach.

I.6.4 ŚRODOWISKO NATURALNE

Obszar Gminy cechuje się krajobrazem równinnym z występującym w niektórych jego obszarach pagórkami, mogącymi dochodzić do 40 metrów wysokości względnej. Dominują gleby brunatne sprzyjające uprawie roli. Lesistość Gminy, zwłaszcza w porównaniu do całego województwa, jest niska – kompleksy leśne posiadają łącznie nieco ponad 2 tysiące ha powierzchni, która jest rozdrobniona na wiele niewielkich obszarów. Wśród drzew dominują gatunki iglaste oraz dąb i brzoza.

Mapa nr 3: Obszary geograficzne powiatu lidzbarskiego

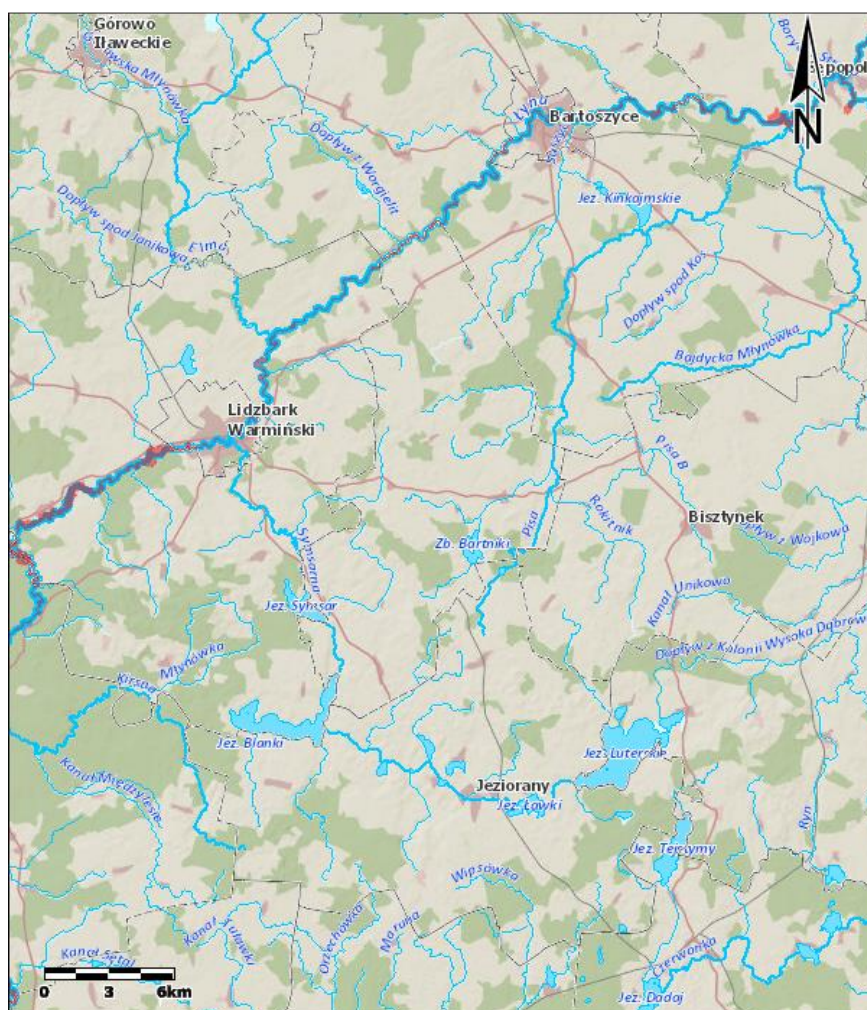
Źródło: <https://lidzbarski.e-mapa.net/>

STAN WÓD

Udział wód powierzchniowych w obszarze Gminy stanowi 0,06% jej powierzchni. Dzięki inwestycji w oczyszczanie ścieków stan jakości wód należy określić jako wystarczająco dobry – na obszarze Kiwity mieszczą się 4 Stacje Uzdatniania Wody. Ze względu na ich dobrą izolację wody głębinowe nie są zagrożone zanieczyszczeniem, z wyjątkiem działki nr 190/20 w obrębie Kobiela będącej wysypiskiem osadów z oczyszczalni ścieków. Obszar ten powinien być zabezpieczony odpowiednią szczelną płytą, zgodnie z wymogami ministerialnymi. Na obszarze zlewni jezior (południowa i środkowo-wschodnia część Gminy) zakazane jest wprowadzanie ścieków do wód (ze względu na przepisy zakazujące odprowadzania ścieków do jezior i do tych spośród ich dopływów, gdzie czas dopływu ścieków do jeziora jest krótszy niż 1 doba).

Zgodnie z aktualnymi danymi z państwowego Hydroportal.pl (stan na 14.03.2024) aktualnie na obszarze Gminy nie znajdują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią, co przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4 Obszary geograficzne powiatu lidzbarskiego

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Legenda do mapy:

- kolor błękitny: wody powierzchniowe,
- kolor czerwony: obszary o szczególnego zagrożenia powodzią,
- kolor bladioróżowy – miejscowości, przerywane linie oznaczają granicę gmin.

OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO

Na terenie gminy znajdują się obszary i obiekty objęte ochroną prawną na podstawie ustaw o ochronie przyrody, o lasach i o ochronie gruntów. Zagospodarowanie przestrzeni na tych obszarach powinno być zgodne z postanowieniami zawartymi w odpowiednich przepisach prawa ogólnego lub lokalnego.

Rezerwat przyrody

Rezerwat ornitologiczny Mokradła Żegockie – utworzony został na podstawie Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 9 października 1991 r. (MP nr 38, poz. 273), w celu ochrony i zachowania lęgówisk i żerowisk licznych gatunków ptaków wodno-błotnych. Za rezerwat uznano obszar zabagnionych łąk i nieużytków o łącznej powierzchni 33,63 ha.

Obszar rezerwatu to obniżenie terenowe, stanowiące położoną wśród pól nieckę o gruszkowatym kształcie. Węższym końcem przylega od strony zachodniej do wsi Żegoty, rozszerzając się w swej północno-wschodniej części. Utworzyło się tu płytkie rozlewisko porośnięte turzycami i trzcinami.

Jest to jedna z niewielu enklaw, gdzie tak duża ilość i różnorodność ptaków wodno – błotnych znajduje dogodne warunki lęgowe i żerowiskowe (wiosną przebywa tutaj około 2000 ptaków).

- Na terenie rezerwatu istnieje między innymi zakaz: wypasu zwierząt gospodarskich, niszczenia gleby, pozyskiwania kopalin i torfu, wznoszenia budowli oraz zakładania i budowy urządzeń komunikacyjnych.

Użytki ekologiczne

Na obszarze gminy występują dwa obszary uznane za użytki ekologiczne.

Użytek ekologiczny „**Rosiczka**” położony w kompleksie leśnym na północny – wschód od Napart (Nadleśnictwo Bartoszyce obr. Bartniki, Leśnictwo Rogóż oddz. 16 m), utworzony na podstawie rozporządzenia nr 18 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz. Urz. Woj. nr 7/94, poz.73).

Ochronie podlegają torfowiska ze stanowiskami rzadkiej roślinności torfowiskowej. Całkowita powierzchnia użytku wynosi 4,63 ha, w tym w gminie Kiwity – 1,98 ha.

Ochrona użytku polega na wprowadzeniu między innymi następujących zakazów: pozyskiwania torfu, odwadniania terenu, niszczenia i uszkodzenia drzew i roślin

Użytek ekologiczny „**Bartniki**” położony około 2 km na południe od Kiwit, utworzony na podstawie rozporządzenia nr 17 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 13 stycznia 1993 r. (Dz. Urz. Woj. nr 2/93, poz.26). Ochronie podlega naturalne rozlewisko wodne o powierzchni 91,80 ha. Ochrona użytku polega na wprowadzeniu między innymi następujących zakazów: polowania, wędkowania i zabijania zwierząt dziko żyjących z wyjątkiem członków Polskiego Związku Wędkarskiego, wysypywania, zakopywania i wylwania odpadów lub innych nieczystości, używania pontonów, łodzi, pływania, żeglowania oraz uprawiania sportów wodnych, zakłócania ciszy oraz palenia ognisk.

Obszar chronionego krajobrazu

To forma prawnej ochrony przyrody wprowadzana na terenach wyróżniających się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach; z uwagi na istniejące lub odtwarzane korytarze ekologiczne, a także ze względu na możliwości rozwijania masowej turystyki i wypoczynku. Na terenie gminy znajdują się części następujących obszarów chronionego krajobrazu:

- „Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny” („OChK Doliny Dolnej Łyny”), o powierzchni 16.429,9 ha, położony na terenie gmin Lidzbark Warmiński, miasto Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto, Bartoszyce, miasto Bartoszyce, Kiwity, Jeziorany, Sępapol i miasto Sępapol. Zasady gospodarki przestrzennej na tym obszarze ustalone zostały na podstawie rozporządzenia Nr 162 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 roku (Dz. Urz. nr 201 z 2008r. poz. 3154). W gminie Kiwity są to obszary w jej północno – zachodniej części.
- „Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny” („OchK Doliny Symsarny”) – o powierzchni 19.329,8 ha, położony na terenie gmin Lidzbark Warmiński, Kiwity, Kolno, Jeziorany, miasto Jeziorany i Biskupiec. Zasady gospodarki przestrzennej na tym obszarze ustalone zostały na podstawie rozporządzenia Nr 161 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 roku (Dz. Urz. nr 201 z 2008r. poz. 3153). W gminie Kiwity są to obszary położone w jej południowo - zachodniej części.

Na obszarach chronionego krajobrazu wprowadzone zostały między innymi następujące zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm. 1);

- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciw osuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Gleby chronione

Obszarami podlegającymi prawnej ochronie z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych są gleby II i III klasy bonitacyjnej. Na terenie gminy Kiwity zajmują one prawie połowę powierzchni wśród gruntów ornych (głównie III klasa bonitacyjna) i ponad 60% trwałych użytków zielonych. Zmiana ich użytkowania w areale powyżej 0,5 ha wymaga zgody Ministra.

Chronione są też grunty rolne klasy IV, których zmiana użytkowania w areale powyżej 1 ha wymaga zgody Wojewody. Na obszarze gminy stanowią one 42% powierzchni gruntów ornych i 32% powierzchni trwałych użytków zielonych.

Z mocy tej ustawy ochronie podlegają również gleby pochodzenia organicznego, mające dość znaczący udział wśród trwałych użytków zielonych. Zmiana ich użytkowania wymaga zgody Wojewody.

Zlewnie chronione

Ustawa prawo wodne z 18 lipca 2001 r., która weszła w życie 1 stycznia 2002 r. ustanowiła zakaz wprowadzenia ścieków do jezior oraz ich dopływów, jeżeli czas dopływu ścieków do jeziora byłby krótszy niż jedna doba. Zakaz ten dotyczy obiektów nowych, wybudowanych po dniu wejścia w życie ustawy. Na obszarze gminy przepis ten dotyczy obszarów w południowej jej części.

Ponadto środkowo – wschodnia część gminy, łącznie z miejscowością Kiwity, znajduje się w zlewni jeziora Kinkajmskiego, zasilanego przez wody Pisy Północnej. Prawdopodobnie okres przepływu cieków z tego obszaru (a przynajmniej z jego części północnej jest krótszy niż jedna doba.

Dodatkowo na terenach zlewni całkowitych jezior stopień oczyszczania ścieków powinien być większy. Dotyczy to głównie substancji biogennych, szczególnie fosforu.

I.6.5 GOSPODARKA ODPADAMI

Gmina Kiwity 1 lipca 2013 r. wprowadziła system gospodarowania odpadami komunalnymi, którym objęła tylko nieruchomości zamieszkałe. Odpady z nieruchomości zamieszkałych odbierane są w następujący sposób:

-odpady komunalne zmieszane –zbierane do pojemników i do worków koloru czarnego – odbiór co dwa tygodnie,

-odpady segregowane (papier, szkło, tworzywa sztuczne i bioodpady) –zbierane do worków odpowiedniego koloru –odbiór co dwa tygodnie,

-odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt RTV i AGD oraz opony –zbiórka w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych prowadziła wyłoniona w przetargu nieograniczonym firma Międzygminny Zakład Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych Sp. z o.o. w Sękitach. Odpady zmieszane zbierane od właścicieli nieruchomości przekazywane były do zagospodarowania do Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Olsztynie, za pośrednictwem stacji przeładunkowej w Medynach.

Z nieruchomości niezamieszkałych, odbiór odpadów komunalnych prowadzony był na podstawie indywidualnych umów, zawieranych pomiędzy właścicielami nieruchomości a podmiotami odbierającymi odpady.

Według stanu na dzień 31.12.2022r. odpady komunalne z terenu Gminy Kiwity odbierane były z 848punktów adresowych, czyli od 2474 mieszkańców. W 2022r. wszyscy mieszkańcy, od których odbierane były odpady komunalne, zbierali je w sposób selektywny.

Tabela 24 Odpady zebrane w Gminie Kiwity

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	42,53
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	36,53

15 01 07	Opakowania ze szkła	52,81
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	0,0760
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 Zawierające niebezpieczne składniki	0,0160
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23, 20 01 35	0,2320
20 01 99	Inne niewymienione odpady zebrane w sposób selektywny	17,02
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	39,34
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	259,50
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	13,84
SUMA		461,89

Źródło: Raport o stanie Gminy Kiwity za 2022 r

W nawiązaniu do zapisów art. 9q ust.3 pkt 5 ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2022r. poz. 2519ze zm.), w Gminie Kiwity w 2022r. osiągnięto następujące poziomy:

- poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych –37,06 %
- poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania –0%
- poziom składowania –0,11 %.

Na terenie gminy Kiwity nie znajdują się ani legalne ani dzikie wysypiska śmieci. W miejscowości Kierwiny znajdują się zrekultywowane wysypisko śmieci.

Tabela 25 Wielkość produkowanych odpadów komunalnych

ODPADY KOMUNALNE	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Procent odpadów zbieranych selektywnie	13,4	10,9	22,3	30,9	36,7	45
Odpady zebrane w ciągu roku	536,32	581,16	503,82	601,02	595,91	502,51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Pozytywnym czynnikiem jest rosnący udział odpadów zbieranych selektywnie oraz utrzymujący się, relatywnie niewysoki poziom produkcji odpadów komunalnych.

I.6.6. GOSPODARKA ENERGETYCZNA

Do kluczowych zadań gminy i jej mieszkańców należy przestawienie gospodarki energetycznej na źródła niskoemisyjne i odnawialne źródła energii.

Zgodnie ze studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego możliwe jest wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (wiatrowa, geotermalna).

Zgodnie z Uchwałą nr XXXVI/246/22 Rady Gminy Kiwity z dnia 19 lipca 2022 roku w sprawie oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kiwity oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zalecono zdefiniowanie na nowo polityki samorządu odnoszącej się do obszarów lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

W Gminie Kiwity funkcjonują 3 farmy fotowoltaiczne:

1. Konity dz. 73/2 o mocy do 1MW
2. Samolubie dz. 87/2 o mocy do 2MW
3. Kierwiny dz. 180/2 o mocy do 1MW

I.6.7 LIKWIDACJA AZBESTU

W gminie Kiwity obowiązuje Program Usuwania Azbestu I Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Kiwity Na Lata 2012-2032 (Uchwała Rady Gminy Kiwity nr XXI/13/12 z dnia 30 października 2012 r.)

W ramach programu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie można skorzystać z dotacji do zdjęcia, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest, każdego roku wysokość dotacji jest określana przez WFOŚiGW w Olsztynie.

Wdrażanie Programu przynosi Gminie korzyści społeczne, ekonomiczne i ekologiczne. Do najistotniejszych korzyści społecznych z realizacji należy zaliczyć oczyszczenie terenu ze szkodliwych wyrobów, a tym samym redukcję emisji niebezpiecznych włókien, co w konsekwencji przekłada się na ograniczenie negatywnych skutków emisji (w tym występowania chorób), wydłużenie okresu użytkowania obiektów budowlanych i poprawę ich wyglądu zewnętrznego.

Tabela 26 Masa wyrobów azbestowych na dzień 12.05.2022 r

Wyroby zinwentaryzowane			Wyroby unieszkodliwione		
Razem [kg]	osoby fizyczne [kg]	osoby prawne [kg]	razem [kg]	osoby fizyczne [kg]	osoby prawne [kg]
735 259	686 154	49 105	136 349	136 349	0

Źródło: Raport o stanie Gminy Kiwity za

W 2022 r. w Gminie Kiwity realizowała zadanie nt.: „Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kiwity” w ramach programu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie. W wyniku realizacji zadania zutylizowano azbest o masie 39,840 Mg od mieszkańców z terenu Gminy Kiwity.

II. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ STRATEGII ROZWOJU GMINY KIWITY NA LATA 2024 – 2034 WYJŚCIOWE DO PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Strategia Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 – 2034 jest dokumentem planistycznym określającym kluczowe kierunki rozwoju Gminy w oparciu o zasoby i potencjał własny oraz zewnętrzne uwarunkowania, które w istotny sposób mogą wpłynąć na warunki rozwojowe Gminy.

Proces tworzenia opracowania, obejmujący badania ankietowe, konsultacje społeczne, wywiady pogłębione pozwolił na zaangażowanie w powstanie dokumentu reprezentantów wszystkich sektorów życia społeczno – gospodarczego gminy: przedstawicieli biznesu, organizacji pozarządowych, podmiotów realizujących zróżnicowane usługi społeczne i instytucji publicznych.

II.1. WNIOSKI Z DIAGNOZY STANOWIĄCE PODSTAWĘ PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Wnioski z diagnozy stanowiące podstawę planowania strategicznego skatalogowano dla poszczególnych obszarów tematycznych w postaci obszarów problemowych wymagających interwencji.

W sferze społecznej obejmuje:

- stały trend zmniejszania się liczby mieszkańców (w latach 2017 – 2022 spadek o 5,6%),
- malejący wskaźnik urodzeń i znaczny wzrost liczby zgonów,
- ujemne saldo migracji mieszkańców (na przestrzeni 5 lat wzrost liczby wymeldowań o 32% przy spadku zameldowań o 10%),
- starzenie się społeczeństwa,
- utrzymujący się wysoki poziom rodzin i osób wymagających wsparcia w postaci instrumentów opieki społecznej,
- ograniczony system kształcenia zawodowego i edukacji zawodowej od najmłodszego,
- niezadowalający poziom edukacji i wyniki w nauce uczniów szkół podstawowych, niezbędność rozwijania kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży,
- niezbędność zapewniania dostępu do opieki nad dziećmi, w tym do lat 3,
- niedostateczny poziom aktywności społecznej mieszkańców i słabo wykształcone instrumenty partycypacji społecznej w życiu publicznym a także współpracy różnych podmiotów w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- niedostateczny poziom utożsamiania się mieszkańców z Gminą i jej historią,

- słaby system zabezpieczenia zdrowotnego mieszkańców Gminy Kiwity w zakresie poradnictwa i opieki specjalistycznej,
- nie rozwinięta branża srebrnej gospodarki, w tym brak ułatwień dla osób starszych i z niepełnosprawnościami w zakresie mobilności, dostępu do usług społecznych, dziennej i całodobowej opieki
- niedostateczna ilość usług prozdrowotnych, niska świadomość zdrowotna mieszkańców,
- niezadowalający stan infrastruktury oświatowej w Gminie Kiwity i wyposażenia dydaktycznego placówek oświatowych, świetlic wiejskich, infrastruktury sportowo – rekreacyjnej,
- brak zintegrowanego systemu bezpieczeństwa publicznego oraz niedoinwestowanie instytucji / jednostek odpowiadających za bezpieczeństwo publiczne.

W sferze gospodarczej obejmuje:

- duże obciążenie samorządu lokalnego zadaniami delegowanymi przez państwo i konieczność zabezpieczenia infrastruktury, struktur i środków dla prawidłowej realizacji zadań,
- stagnację w napływie inwestorów zewnętrznych oraz malejącą liczbę aktywnych podmiotów gospodarczych,
- konieczność sprostania wysokim oczekiwaniom inwestorów zewnętrznych w zakresie zaplecza infrastrukturalnego,
- słabą sieć i niską jakość dróg na obszarze gminy,
- niski udział podmiotów gospodarczych wdrażających rozwiązania innowacyjne i technologie cyfrowe w procesach gospodarczych,
- brak miejsc pracy oraz dopasowania kwalifikacji zawodowych mieszkańców do potrzeb rynku pracy,
- duży odsetek gospodarstw rolnych małoobszarowych, bez wyraźnej specjalizacji,
- niedostateczny udział gospodarstw rolnych wprowadzających do obrotu produkty rolne, żywność, prowadzących działalność w ramach małego handlu detalicznego,
- niską aktywność gospodarstw rolnych w działalności pozarolniczej, różnicującej dochodowość gospodarstw domowych,
- niski stopień rozwoju turystyki w kontekście liczby ofert turystycznych i liczby turystów.

W sferze przestrzennej i środowiskowej obejmuje:

- niedostateczną sieć i słabą jakość połączeń komunikacyjnych na obszarach wiejskich,
- niewystarczającą sieć dróg dobrej jakości,
- niedostateczne zabezpieczenie w infrastrukturę poprawiającą bezpieczeństwo w ruchu komunikacyjnym: przejścia dla pieszych, oświetlenie, sygnalizacja, ścieżki rowerowe, chodniki

dla pieszych,

- niedostateczny poziom skanalizowania gminy,
- niezbędność optymalizowania systemów kanalizacyjnych i wdrażania lokalnych systemów oczyszczania ścieków,
- niekorzystny bilans źródeł ciepła w gospodarstwach domowych i przestrzeni publicznej, niski poziom upowszechnienia odnawialnych źródeł energii,
- wysoki poziom odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz niewystarczający udział śmieci sortowanych,
- niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców oraz nawyki życia codziennego negatywnie wpływające na stan środowiska naturalnego (sposoby ogrzewania, śmieci, azbest) niskie dochody gospodarstw domowych utrudniające wymianę źródeł ciepła i stosowanie technologii środowiskowych w życiu codziennym,
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych i wpisanych do stref ochrony konserwatorskiej, w tym nieruchomości prywatnych.

II.2. ANALIZA SWOT \ TOWS

Analiza SWOT stanowi punkt wyjściowy do opracowania ram strategicznych dokumentów planistycznych. Jest etapem przejścia pomiędzy częścią diagnostyczną, stanowiącą podstawę do dalszych prac a częścią projekcyjną. Analiza SWOT jest kompleksową metodą służącą usystematyzowaniu zasobów i potencjału obszaru Gminy Kiwity oraz jego otoczenia i polega na zidentyfikowaniu czterech grup czynników:

- **S (Strengths) – mocnych stron:** wewnętrznych czynników pozytywnych, stanowiących atuty, wyróżniających gminę od innych jednostek, stanowiących przewagę konkurencyjną,
- **W (Weaknesses) – słabych stron:** wewnętrznych czynników negatywnych, stanowiących słabe strony jednostki, wynikających z ograniczeń zasobów,
- **O (Opportunities) – szans:** zewnętrznych czynników pozytywnych, będących korzystnymi tendencjami w otoczeniu jednostki, które właściwie wykorzystane mogą stanowić istotny impuls do zmiany,
- **T (Threats) – zagrożeń:** zewnętrznych czynników negatywnych, mogących być poważną barierą w rozwoju jednostki przez osłabianie silnych stron gminy i ograniczanie możliwości wykorzystania szans rozwojowych.

Analiza SWOT / TOWS dla Gminy wiejskiej Kiwity wykonana została w oparciu o diagnozę i wyniki przeprowadzonych ankiet:

- w formie badań ankietowych bezpośrednich – wywiady pogłębione,
- w formie badań ankietowych wykonanych metodą on – line.

Ponadto metody partycypacyjne poszerzone zostały o warsztaty tematyczne i diagnozę SWOT wykonaną metodą MAPS (aktywnego planowania strategicznego). Wypracowane wnioski zweryfikowano z regionalnymi i krajowymi kierunkami rozwoju.

Tabela 27 Analiza SWOT dla Gminy KIWITY – kluczowe czynniki rozwojowe wewnętrzne

MOCNE STRONY		SŁABE STRONY	
1.	Atrakcyjne warunki krajobrazowe i przyrodnicze, w tym: - przestrzenie przyrodnicze cenne krajobrazowo i turystycznie, - duże powierzchnie przestrzeni zielonych, w tym stanowiących formy ochrony prawnej.	1.	Depopulacja Gminy i zmniejszanie się liczby mieszkańców wywołane migracją i ujemnym przyrostem naturalnym. Starzejące się społeczeństwo.
2.	Identyfikowalne dziedzictwo historyczne i kulturowe, w tym cenna architektura miejska, infrastruktura sakralna, rynek miejski.	2.	Niedostateczne zabezpieczenie społeczne, w tym w obszarze dostępu do usług zdrowotnych, profilaktyki zdrowia, usług opiekuńczych (opieka dzienna i całodobowa dla osób starszych), lokali komunalnych.
3.	Potencjał ludzki i aktywność społeczna mieszkańców, w tym aktywny udział mieszkańców w życiu publicznym.	3.	Niedoinwestowanie w tkankę urbanistyczną, w tym duży udział obiektów cennych historycznie i wymagających interwencji.
4.	Zabezpieczone potrzeby mieszkańców w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej – dostęp do lekarzy rodzinnych.	4.	Niezadawalający poziom kształcenia, w tym zwłaszcza w zakresie kompetencji kluczowych
5.	Sprawny system wsparcia społecznego mieszkańców, w tym aktywnie realizowane programy rozwiązywania problemów społecznych, funkcjonowanie centrum pomocy rodzinie	5.	Niski udział odnawialnych źródeł energii w zabezpieczeniu potrzeb energetycznych mieszkańców oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców.
6.	Dostateczna ilość placówek oświatowych.	6.	Niekorzystny bilans energetyczny infrastruktury publicznej.
7.	Potencjał turystyczny, w tym potencjał do rozwijania turystyki aktywnej	7.	Brak ofert turystycznych i infrastruktury sprzyjających rozwojowi turystyki pobytowej, ofert spędzania czasu wolnego.
8.	Powiązania i potencjał ponadlokalny poprzez szeroki zakres Partnerstw i doświadczenie w funkcjonowaniu w organizacjach ponadlokalnych.	8.	Niedostateczne zainteresowanie inwestorów zewnętrznych, relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie diagnozy obszaru

Tabela 28 Analiza SWOT dla Gminy Kiwity – kluczowe czynniki rozwojowe zewnętrzne

SZANSE		ZAGROŻENIA	
1.	Wzrost świadomości ekologicznej ludzi i postrzegania miejsc cennych przyrodniczo i	1.	Zanieczyszczeni, w tym wzrastająca niska emisja, wzrost udziału transportu

	krajobrazowo, posiadających klimat i odmienność jako pożądanych w wymiarze zamieszkania i wypoczynku.		indywidualnego i zanieczyszczeń powietrza, rosnąca ilość odpadów komunalnych.
2.	Rozwój OZE, wspieranie gospodarki niskoemisyjnej na poziomie regionalnym i krajowym.	2.	Migracje zarobkowe do dużych aglomeracji, zmiana modelu rodziny pomimo wsparcia socjalnego państwa, starzenie się społeczeństwa.
3.	Dbłość o środowisko, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego.	3.	Recesja gospodarcza i pogorszenie się kondycji gospodarczej gminy, zmniejszenie liczby miejsc pracy.
4.	Dostępność funduszy zewnętrznych, w tym funduszy na rozwój i poprawę infrastruktury i usług społecznych.	4.	Mała skuteczność w absorpcji funduszy, nieefektywne wykorzystanie środków zewnętrznych.
5.	Fundusze na rozwój srebrnej gospodarki, wsparcie osób z niepełnosprawnościami.	5.	Brak stabilności przepisów prawa.
6.	Napływ inwestorów zewnętrznych i poprawa sytuacji zatrudnieniowej.	6.	Zachwianie stabilności finansowej samorządu lokalnego w związku z rosnącym zakresem zadań własnych gminy i brakiem finansowania z budżetu państwa.
7.	Rozwój turystyki, w tym moda na turystykę kulturową, zrównoważoną.	7.	Wystąpienie sytuacji kryzysowych, w tym związanych z zagrożeniem militarnym, ekologicznym, epidemiologicznym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie diagnozy obszaru

Na podstawie dokonanej analizy, na poziomie konsultacji, ocenie poddane zostały oddziaływania poszczególnych elementów analizy, tj.:

- mocnych stron na słabe, szanse i zagrożenia (SWOT),
- słabych stron na mocne, szanse i zagrożenia (SWOT),
- szans na zagrożenia, mocne i słabe strony (TOWS),
- zagrożeń na szanse, mocne i słabe strony (TOWS).

Spośród możliwych wariantów planowania strategicznego, określonych w tabeli poniżej dokonano wyboru formuły **strategii konkurencyjnej**, polegającej na maksymalnym wykorzystaniu szans w otoczeniu dla zniwelowania słabych stron gminy (od strony TOWS) oraz na redukowaniu słabości w celu wykorzystania pojawiających się okazji (od strony SWOT).

Tabela 29 Możliwe warianty strategiczne

	SZANSE	ZAGROŻENIA
Silne Strony	<p>STRATEGIA AGRESYWNA: (maxi – maxi)</p> <p>Maksymalne wykorzystanie efektu synergii między silnymi stronami organizacji i szansami występującymi w otoczeniu.</p>	<p>STRATEGIA KONSERWATYWNA (maxi – mini)</p> <p>Minimalizowanie negatywnego wpływu otoczenia przez maksymalne wykorzystanie silnych stron (potencjału wewnętrznego) jednostki.</p>
Słabe strony	<p>STRATEGIA KONKURENCYJNA (mini – maxi)</p> <p>Eliminowanie słabych stron oraz budowanie przewagi konkurencyjnej dzięki wykorzystaniu szans rozwojowych.</p>	<p>STRATEGIA DEFENSYWNA (mini – mini)</p> <p>Walka o przetrwanie</p> <p>Minimalizowanie wpływów słabych stron i zewnętrznych zagrożeń na rozwój jednostki.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Drzewo problemów

Niedostateczne fundusze na rozwój Gminy		PROBLEM KLUCZOWY		Niedostateczny stan techniczny obiektów publicznych, społecznych, dróg, sieci, bariery architektoniczne, Niska efektywność energetyczna infrastruktury publicznej.
Położenie gminy Kiwity w relatywnie dużej odległości od ośrodków miejskich	 przyczyny	Niewykorzystany potencjał społeczny, przestrzenny i gospodarczy Gminy Kiwity do rozwoju jednostki samorządu terytorialnego jako atrakcyjnej przestrzeni zamieszkania , aktywności zawodowej i wypoczynku	 skutki	Słabe zabezpieczenie w ofertę pozaszkolną dla dzieci i młodzieży, osób dorosłych, niski poziom włączenia społecznego seniorów, Niskie poczucie bezpieczeństwa i brak dostatecznych narzędzi reagowania na sytuacje kryzysowe.
Brak inwestorów i dostatecznej liczby miejsc pracy, niskie dochody mieszkańców				Ubożenie mieszkańców Gminy Kiwity, emigracja zarobkowa.

<p>Niedostateczne zabezpieczenie w usługi społeczne, w tym ochronę zdrowia, opiekę nad małymi dziećmi, opiekę nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami</p>				<p>Rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne związane ze zdrowiem, opieką nad osobami starszymi, ofertą dla osób starszych, opieką nad dziećmi do lat 3.</p>
<p>Niska świadomość ekologiczna mieszkańców</p>				<p>Odływ ludności.</p> <p>Wzrost zanieczyszczenia powietrza, niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii, świadome zanieczyszczanie środowiska naturalnego.</p>

Źródło: Opracowanie własne

III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY KIWITY NA LATA 2023 - 2033

III.1. WIZJA ROZWOJU GMINY KIWITY

Wyjściową do określenia wizji rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Kiwity stanowią wnioski z diagnozy zasobów oraz uwarunkowań społeczno – ekonomicznych, dokonana wspólnie z mieszkańcami Gminy Kiwity analiza SWOT oraz opracowane drzewo problemów.

Wizja rozwoju Gminy określa przesłanie rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy, oraz budowania dobrobytu jej mieszkańców. Wizja Gminy Kiwity służy określeniu głównych kierunków strategicznych rozwoju Gminy na najbliższe lata, obejmujących:

- 1) Zabezpieczenie potrzeb mieszkańców i podniesienie atrakcyjności zamieszkania w gminie.
- 2) Wykorzystanie różnorodności funkcjonalnej Gminy Kiwity, złożonej z obszaru wysokiej atrakcyjności przyrodniczej, kulturowej, zamieszkania, turystycznej rekreacyjnej, do działań służących rozwojowi całej gminy.
- 3) Rozwijanie Gminy jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania, oferującego mieszkańcom szeroki zakres usług publicznych i społecznych na wysokim poziomie.
- 4) Wzmocnienie sektora rolnego, poprzez utrzymanie wysokiej wartości ekologicznej gminy, rozwój usług wspierających ekologiczne rolnictwo, oraz przemysłu rolno - spożywczego.

III.2 CELE STRATEGICZNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM

Określony na podstawie wyników przeprowadzonej analizy SWOT/TOWS rodzaj **strategii konkurencyjnej** polega na maksymalnym wykorzystaniu szans w otoczeniu dla zniwelowania słabych stron gminy oraz na redukowaniu słabości w celu wykorzystania pojawiających się szans.

Dla wdrożenia strategii konkurencyjnej, poprzez zestawienie zdiagnozowanych słabych stron gminy oraz szans jego rozwoju, wyznaczono następujące **obszary priorytetowe**:

- Obszar społeczny,
- Obszar gospodarczy,
- Obszar przestrzenny oraz środowiskowy.

Następnie dla każdego z wymienionych obszarów priorytetowych wyznaczono cel strategiczny i cele operacyjne.

Tabela 30 Cele strategiczne i operacyjne dla obszarów rozwojowych Gminy Kiwity na lata 2024 -2034

OBSZAR SPOŁECZNY		
CEL STRATEGICZNY		
WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA POPRZECZ ROZWIĘTE USŁUGI SPOŁECZNE I AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW GMINY KIWITY		
CELE OPERACYJNE	I.1	Wzrost aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców Gminy Kiwity
	I.2	Wdrożenie mechanizmów partycypacji społecznej
	I.3	Zintegrowany system opieki społecznej i włączenia społecznego
	I.4	Rozwój infrastruktury zdrowotnej, usług zdrowotnych i profilaktyki zdrowia
	I.5	Nowoczesny i sprawny system edukacji oraz ciągle podnoszenie jakości nauczania
	I.6	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
	I.7	Wzmacnianie więzi lokalnych i regionalnych, w tym instytucjonalnych
	I.8	Zrównoważony rozwój zasobów mieszkaniowych gminy
	I.9	Sprawny system bezpieczeństwa publicznego

OBSZAR GOSPODARCZY		
CEL STRATEGICZNY		
ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ZRÓWNOWAŻONEGO ROLNICTWA W GMINIE KIWITY		
CELE OPERACYJNE	II.1	Wykorzystanie przestrzeni gminnej do rozwoju przedsiębiorczości
	II.2	Zrównoważone rolnictwo
	II.3	Rozwój oferty turystycznej, opartej o zasoby przyrodnicze, kulturowe, ekologię

OBSZAR PRZESTRZENNY I ŚRODOWISKOWY		
CEL STRATEGICZNY		
WYSOKA JAKOŚĆ ZAMIESZKANIA W GMINIE KIWITY		
CELE OPERACYJNE	III.1	Sprawna sieć komunikacyjna poprzez sprawną infrastrukturę drogową i towarzyszącą
	III.2	Infrastruktura wodno – kanalizacyjna, ochrona zasobów wodnych gminy
	III.3	Ochrona klimatu, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
	III.4	Sprawny system gospodarowania odpadami
	III.5	Bezpieczeństwo ekologiczne, w tym edukacja ekologiczna
	III.6	Rewitalizacja przestrzeni zdegradowanych

Źródło: opracowanie własne

III.3. UZASADNIENIE, DZIAŁANIA STRATEGICZNE I WSKAŹNIKI REALIZACJI W RAMACH CELÓW OPERACYJNYCH DLA PIERWSZEGO CELU STRATEGICZNEGO

III.3.1. OBSZAR SPOŁECZNY

Podstawowym zadaniem rozwoju gminy jest poprawa dobrobytu i jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie zaplecza infrastrukturalnego i ofert budujących społeczną aktywność i mobilizujących do działania. Niezmiernie ważne jest aby zapobiegać odpływowi ludności i stwarzać atrakcyjne warunki do życia, pracy, rozwoju i spędzania czasu wolnego. Bardzo ważna jest bliskość i dostępność infrastruktury społecznej dla mieszkańców na poziomie poszczególnych wsi, stąd niezbędne są inwestycje w świetlice wiejskie, małą infrastrukturę rekreacyjną i zagospodarowanie przestrzeni publicznych. Działania te powinny być stymulowane przez samorząd lokalny ale muszą wynikać z potrzeb i zaangażowania mieszkańców lokalnych społeczności.

Kluczowym działaniem jest również skuteczna polityka społeczna, jako nowoczesny, dostosowany do potrzeb społeczności lokalnej system opieki społecznej. Obejmuje płaszczyznę ochrony zdrowia, w tym bardzo ważną dla mieszkańców budowę ośrodka zdrowia w Kiwitach.

Szczególnie ważnym działaniem jest również niwelowanie barier architektonicznych i prowadzenie działań dostosowawczych w polityce społecznej, tak, aby zabezpieczyć potrzeby wszystkich mieszkańców gminy, w tym osób niepełnosprawnych, starszych, potrzebujących pomocy i opieki. Położenie geograficzne Gminy Kivity wymaga funkcjonowania sprawnego i integrującego różne obszary reagowania systemu bezpieczeństwa publicznego.

Wzrost poziomu aktywności społecznej mieszkańców Gminy Kivity, przekładający się na rosnącą liczbę małych lokalnych przedsięwzięć, generujących dobro wspólne i zaspokajających najważniejsze potrzeby społeczne, to kolejny ważny obszar rozwoju społecznego Gminy, który będzie wspierany zarówno przez samorząd lokalny, jak i inne organizacje o charakterze parasolowym.

Wszystkie cele operacyjne i projektowane działania w ramach celu strategicznego: wysoka jakość życia poprzez rozwinięte usługi społeczne i aktywność mieszkańców gminy Kivity, są komplementarne i wzajemnie się uzupełniają.

Cel operacyjny	I.1. Wzrost aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców Gminy Kivity
Obszar problemowy	Utrudniony dostęp do stałej i dostępnej cenowo opieki nad dziećmi, w tym do lat 3. Ograniczony system kształcenia zawodowego i edukacji zawodowej od najmłodszego. Niedostateczna liczba aktywnych podmiotów gospodarczych i gospodarstw rolnych generujących miejsca pracy. Niedostateczna liczba i stan techniczny infrastruktury świetlic wiejskich i miejsc rekreacyjnych w miejscowościach wiejskich Gminy Kivity
Kierunki działań	a) Stworzenie optymalnych warunków aktywności zawodowej opiekunów dzieci do lat 3 przez zabezpieczenie miejsc żłobkowych b) Optymalizacja systemu opieki przedszkolnej,

	<p>c) Szeroka oferta szkoleniowa w obszarze przedsiębiorczości i aktywności społecznej, edukacji zawodowej od najmłodszego, uczenia się przez całe życie,</p> <p>d) Wdrożenie w szkołach programów przedsiębiorczości,</p> <p>e) kreowanie i promowanie postaw przedsiębiorczych,</p> <p>f) promowanie i wspieranie zrównoważonej przedsiębiorczości, nie zagrażającej degradacji środowiska naturalnego,</p> <p>g) zachowanie tożsamości i tradycji kulturowej w obszarze przedsiębiorczości poprzez wspieranie lokalnych twórców i artystów, wspieranie rozwoju rzemiosła i produktów tradycyjnych, w tym żywności</p> <p>h) modernizacja i budowa świetlic wiejskich i przestrzeni rekreacyjnych</p>
Podmioty odpowiedzialne	<p>Urząd Gminy Kiwity Jednostki Organizacyjne Gminy Kiwity</p>
Partnerzy	<p>Przedsiębiorcy, Gospodarstwa Rolne Organizacje publiczne Organizacje pozarządowe Instytucje kształcenia zawodowego</p>
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Powstanie nowych i efektywne wykorzystanie istniejących miejsc opieki nad dziećmi.</p> <p>Zróznicowany system edukacji przedsiębiorczej i kształcenia zawodowego w każdym wieku.</p> <p>Rozwój firm wykorzystujących lokalne zasoby</p> <p>Aktywni społecznie mieszkańcy</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 [szt.].</p> <p>Liczba osób korzystająca z infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (żłobek, przedszkole) [liczba osób].</p> <p>Liczba wdrożonych szkolnych programów przedsiębiorczości [szt.].</p> <p>Liczba programów rozwoju przedsiębiorczości wdrożonych w szkołach [szt.].</p> <p>Liczba nowych działalności gospodarczych/przedsiębiorczych [szt.].</p> <p>Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej [szt.].</p>
Cel operacyjny	I.2. Wdrożenie mechanizmów partycypacji społecznej
Obszar problemowy	<p>Niski udział mieszkańców w procesach tworzenia i konsultowania prawa miejscowego.</p> <p>Niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców.</p> <p>Niezbędność wsparcia lokalnych organizacji w budowaniu potencjału i zaplecza instytucjonalnego do realizacji celów społecznych.</p>

Kierunki działań	a) skuteczny dialog obywatelski oraz wzrost zaangażowania społecznego w działania realizowane przez samorząd lokalny oraz inne instytucje publiczne, b) tworzenie infrastruktury do aktywności społecznej, c) wsparcie i koordynacja działalności związanej z pozyskiwaniem środków zewnętrznych przez organizacje pozarządowe, na działania wzmacniające realizację celów statutowych o charakterze społecznym.
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity Jednostki organizacyjne Gminy Kiwity
Partnerzy	Organizacje pozarządowe
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Wyższy stopień adekwatności działań samorządu lokalnego z potrzebami mieszkańców Gminy Kiwity Rozwój inicjatyw i aktywności sektora pozarządowego zabezpieczających potrzeby społeczne mieszkańców Gminy Kiwity.
Wskaźniki realizacji	Liczba nowych organizacji pozarządowych [szt]. Liczba dokumentów / spraw poddanych konsultacjom społecznym [szt]. Liczba projektów organizacji pozarządowych realizowanych na rzecz mieszkańców Gminy Kiwity. [szt]. Liczba lokalnych centrów aktywności społecznej [szt].
Cel operacyjny	I.3. Zintegrowany system opieki społecznej i włączenia społecznego
Obszar problemowy	Starzejące się społeczeństwo. Utrzymujący się wysoki poziom rodzin i osób wymagających wsparcia w postaci instrumentów opieki społecznej. Rosnąca ilość zadań z zakresu wsparcia społecznego delegowanych przez państwo jednostkom samorządu terytorialnego, co wymaga zaplecza logistycznego i organizacji systemów pomocy. Nasilenie problemów społecznych i ubóstwa. Brak mobilności osób z dysfunkcją ruchową. Utrudniony dostęp do miejsc opieki dziennej i całonocnej dla osób starszych oraz niepełnosprawnych
Kierunki działań	a) rozwój infrastruktury socjalnej i form instytucjonalnego wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym przewlekle chorych i niepełnosprawnych, b) wprowadzenie innowacyjnych form wsparcia i aktywizacji osób wykluczonych, c) dostosowywanie obiektów, przestrzeni publicznych do potrzeb rodzin z małymi dziećmi, osób niepełnosprawnych, starszych, d) zwiększenie zaangażowania organizacji pozarządowych i mieszkańców w realizację zadań pomocy społecznej oraz rozwój zróżnicowanych form wsparcia dla osób potrzebujących pomocy: dziennych domów opieki, opieki stacjonarnej, usług opiekuńczych,

	<p>e) zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego wśród mieszkańców Gminy Kiwity,</p> <p>f) zwiększanie aktywności seniorów w życiu społecznym i publicznym poprzez poprawę dostępu do kultury, rekreacji,</p> <p>g) kreowanie ofert spędzania czasu wolnego, budowanie kompetencji cyfrowych</p> <p>h) poprawa dostępności komunikacyjnej dla osób z niepełnosprawnością ruchową, w tym w zakresie komunikacji zbiorowej</p> <p>i) tworzenie miejsc opieki dziennej i całodobowej dla osób starszych oraz niepełnosprawnych</p>
Podmioty odpowiedzialne	<p>Urząd Gminy Kiwity Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>
Partnerzy	<p>Jednostki organizacyjne Gminy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne instytucje publiczne Organizacje pozarządowe Instytucje ochrony zdrowia i zabezpieczenia społecznego, w tym podmioty prywatne</p>
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Wysoki poziom zabezpieczenia osób potrzebujących pomocy. Funkcjonujący wielopłaszczyznowy system wsparcia społecznego.</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Odsetek osób i liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej [%, szt.].</p> <p>Liczba podmiotów świadczących usługi dla osób z niepełnosprawnościami [szt.].</p> <p>Liczba podmiotów świadczących usługi dla osób starszych [szt.].</p> <p>Liczba usuniętych barier architektonicznych [szt.].</p> <p>Liczba nowatorskich rozwiązań w obszarze pomocy społecznej [szt.].</p> <p>Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem [%].</p>
Cel operacyjny	I.4. Rozwój infrastruktury zdrowotnej, usług zdrowotnych i profilaktyki zdrowia
Obszar problemowy	<p>Starzejące się społeczeństwo.</p> <p>Słaby system zabezpieczenia zdrowotnego mieszkańców Gminy Kiwity w zakresie poradnictwa i opieki specjalistycznej.</p> <p>Utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej mieszkańców obszarów wiejskich.</p> <p>Niedostateczna ilość usług prozdrowotnych, niska świadomość zdrowotna mieszkańców.</p>
Kierunki działań	<p>a) Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej,</p> <p>b) Budowa i wyposażenie ośrodka zdrowia,</p> <p>c) Wspieranie i upowszechnianie usług ochrony zdrowia, profilaktyki</p>

	<p>zdrowotnej, w tym szczepień,</p> <p>d) Poprawa dostępu mieszkańców do usług medycznych poprzez funkcjonowanie form profilaktyki o charakterze niestacjonarym,</p> <p>e) Rozwój profilaktyki zdrowotnej w placówkach oświatowych,</p> <p>f) Promowanie zdrowia, w tym aktywnego wypoczynku, rekreacji, zdrowego odżywiania, ekologii w życiu codziennym.</p>
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	<p>Jednostki organizacyjne Gminy</p> <p>Powiat lidzbarski</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Instytucje ochrony zdrowia i zabezpieczenia społecznego, w tym podmioty prywatne</p>
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Poprawa zabezpieczenia medycznego i zdrowotności mieszkańców.</p> <p>Podniesienie standardu świadczonych usług leczniczych.</p> <p>Poprawa dostępności do usług medycznych o charakterze specjalistycznym.</p> <p>Zwiększenie liczby ofert profilaktyki zdrowia, w tym infrastruktury i wydarzeń sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi i rekreacji.</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba porad w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej [szt.]</p> <p>Liczba nowych obiektów opieki zdrowotnej [szt.]</p> <p>Liczba podmiotów świadczących usługi ochrony i profilaktyki zdrowia [szt.]</p> <p>Liczba nowych programów /infrastruktury zdrowotnej, ochrony i profilaktyki zdrowia, w tym infrastruktury sportowej i sprzyjającej aktywnemu wypoczynkowi [szt.]</p> <p>Liczba wspartych ośrodków zdrowia [szt.]</p>
Cel operacyjny	I.5. Nowoczesny i sprawny system edukacji oraz ciągle podnoszenie jakości nauczania
Obszar problemowy	<p>Niezadawalające wyniki w nauce.</p> <p>Niezadawalający stan infrastruktury oświatowej w Gminie Kiwity i wyposażenia dydaktycznego placówek oświatowych.</p> <p>Wysokie koszty funkcjonowania placówek dydaktycznych wynikające z funkcjonowania nieefektywnych źródeł zaopatrzenia w ciepło, prąd.</p> <p>Słaby dostęp do internetu.</p> <p>Słaby dostęp do oferty kształcenia pozaszkolnego, zajęć pozalekcyjnych, zwłaszcza w zakresie nabywania kompetencji kluczowych i kompetencji cyfrowych.</p>
Kierunki działań	<p>a) Modernizacja, w tym termomodernizacja obiektów edukacyjnych,</p> <p>b) Dopuszczenie placówek dydaktycznych w pomoce dydaktyczno – naukowe,</p>

	<p>c) Instalacja niskoemisyjnych źródeł ciepła i źródeł energii odnawialnej,</p> <p>d) Doposażanie świetlic wiejskich w pomoce dydaktyczne, wyrównujące szanse edukacyjne dzieci na obszarach wiejskich,</p> <p>e) Wdrożenie różnorodnych form zajęć pozalekcyjnych, pozaszkolnych, wspierających proces nauki i kształtujących kompetencje kluczowe oraz kompetencje cyfrowe,</p> <p>f) Rozwój niestacjonarnych form edukacji,</p> <p>g) Rozwój umiejętności i kwalifikacji zawodowych kadry dydaktycznej,</p> <p>h) Poprawa dostępu do internetu</p>
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	<p>Jednostki organizacyjne Gminy, w tym głównie placówki oświatowe</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Instytucje i placówki kształcenia zawodowego</p> <p>Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego w zakresie dostępności do internetu</p>
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Wzrost jakości nauczania w placówkach oświatowych w tym poprzez zastosowanie nowoczesnych metod nauczania .</p> <p>Wysokie wyniki w nauce.</p> <p>Wzrost umiejętności kluczowych, w tym umiejętności radzenia sobie w życiu uczniów każdego szczebla.</p> <p>Trwała współpraca między placówkami oświatowymi i innymi instytucjami zabezpieczającymi potrzeby społeczne mieszkańców.</p> <p>Dostosowanie oferty edukacyjnej do wymagań gospodarki i rynku pracy.</p> <p>Zatrzymanie ujemnego wskaźnika migracji i odpływu ludności.</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba podmiotów / placówek edukacyjnych dysponujących ulepszoną bazą dydaktyczną [szt.].</p> <p>Liczba nowych ofert edukacji pozalekcyjnej i pozaszkolnej [szt.].</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy ukończyli szkolenie w zakresie kształtowania kompetencji uczniów [liczba osób].</p> <p>Wyniki egzaminów ósmoklasisty i egzaminów maturalnych [%].</p>
Cel operacyjny	I.6. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
Obszar problemowy	<p>Wysoki poziom degradacji i niedoinwestowania obiektów cennych kulturowo i przyrodniczo, w tym zabytków.</p> <p>Wysoki poziom degradacji obiektów cennych kulturowo należących do osób prywatnych.</p> <p>Odpływ ludności i niezbędność kreowania oferty spędzania czasu wolnego.</p> <p>Niedostateczny poziom utożsamiania się mieszkańców z Gminą i jej</p>

	historią, tożsamością.
Kierunki działań	<p>a) Poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków i miejsc cennych kulturowo, w tym oznakowanie turystycznie miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo,</p> <p>b) Wdrożenie skutecznych instrumentów wykorzystania dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego gminy,</p> <p>c) Poprawa jakości infrastruktury zabytkowej i cennej kulturowo należącej do prywatnych inwestorów, w tym w zakresie nowych funkcji użytkowych,</p> <p>d) Rewitalizacja obiektów sakralnych i zabytków ruchomych,</p> <p>e) Wzrost aktywności społecznej w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, zwłaszcza w zakresie uczestnictwa w kulturze i aktywnych formach spędzania czasu wolnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podniesienie jakości oferty kulturalnej poprzez modernizację i wyposażenie infrastruktury, - budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym na obszarach wiejskich, - rozwój inicjatyw kulturalnych i sportowych o charakterze społecznym, inicjowanych przez mieszkańców, - działania promujące aktywny udział w kulturze, <p>f) zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni przyrodniczych gminy Kiwity do tworzenia wysokiej jakości oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i turystycznej.</p>
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	<p>Jednostki organizacyjne Gminy</p> <p>Instytucja Kultury</p> <p>Organizacje pozarządowe, Instytucje kościelne</p> <p>Prywatni inwestorzy</p>
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Zachowanie i popularyzacja walorów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wśród mieszkańców Gminy Kiwity.</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności zamieszkania i poziomu tożsamości mieszkańców Gminy Kiwity</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy Kiwity</p> <p>Rozwinięcie świadomości kulturowej i aktywności mieszkańców w korzystaniu z oferty kulturalnej Kiwity</p> <p>Zwiększenie dostępności bazy rekreacyjno-sportowej i wykorzystania walorów przyrodniczych</p> <p>Funkcjonowanie oferty czasu wolnego dla każdej gry wiekowej.</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba obiektów kulturalnych/zabytków (zmodernizowanych/ nowych) [szt.].</p> <p>Liczba przestrzeni i obiektów rekreacyjnych, turystycznych, sportowych</p>

	(zmodernizowanych/ nowych) [szt.] Liczba imprez kulturalnych [szt.] Liczba imprez turystycznych, rekreacyjnych i sportowych na terenie gminy [szt.]
Cel operacyjny	I.7. Wzmacnianie więzi lokalnych i regionalnych, w tym instytucjonalnych
Obszar problemowy	Niedostateczne kompetencje i zakresy zadań własnych do rozwiązywania problemów w obszarze: - niedostatecznego poziomu kapitału społecznego, - niskiego poziomu przedsiębiorczości, - niskiej aktywności społecznej, w tym organizacji pozarządowych, - niewystarczających kompetencji kadry instytucji publicznych.
Kierunki działań	a) Współpraca z regionami partnerskimi na rzecz wzmacniania kapitału społecznego i podnoszenia kompetencji mieszkańców i samorządu lokalnego. b) Wzrost skali działań partnerskich sprzyjających rozwojowi regionu. c) Współpraca z samorządami regionalnymi w zakresie inwestycji infrastrukturalnych o charakterze ponadgminnym. d) Optymalne wykorzystanie przynależności Gminy Kiwity do organizacji ponadlokalnych e) Rozwój aktywności organizacji, których członkiem jest Gmina Kiwity w obszarach wsparcia społecznego, rozwoju przedsiębiorczości, projektów partnerskich gmin członkowskich.
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	Jednostki organizacyjne Gminy Organizacje pozarządowe Jednostki samorządu terytorialnego współpracujące z sieciami współpracy, w tym Partnerzy zagraniczni Gminy Podmioty gospodarcze
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Nowe oferty kierowane do społeczności lokalnej, służące zabezpieczeniu potrzeb społecznych mieszkańców, motywujące do działania w obszarze aktywności społecznej, przedsiębiorczości. Wzrost znaczenia społeczno – gospodarczego Gminy Kiwity dzięki wzmocnieniu efektów działań poprzez przynależność do sieci współpracy.
Wskaźniki realizacji	Liczba podpisanych umów partnerstwa o charakterze sieciowym [szt.] Liczba projektów zrealizowanych w ramach uczestnictwa w sieciach / partnerstwach [szt.] Liczba nowych ofert / przedsięwzięć w wyniku uczestnictwa w sieciach / partnerstwach [szt.]
Cel operacyjny	I.8. Zrównoważony rozwój zasobów mieszkaniowych gminy

Obszar problemowy	Brak zabezpieczenia w mieszkaniach socjalnych, mieszkaniowe zasoby komunalne Słaba dostępność do mieszkań chronionych / kryzysowych Mała dostępność terenów pod budownictwo mieszkaniowe Niskie wykorzystanie niskoemisyjnych źródeł ciepła i energii odnawialnej w budynkach mieszkalnych
Kierunki działań	Budowa mieszkań komunalnych Nowe tereny pod budownictwo mieszkaniowe, Systemy wsparcia efektywności energetycznej i technologii środowiskowych w budynkach mieszkalnych
Podmioty odpowiedzialne	Gmina Kiwity Instytucje Ochrony Środowiska
Partnerzy	Jednostki organizacyjne Gminy Podmioty gospodarcze i osoby Powiat Lidzbarski
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Nowe zasoby mieszkaniowe gminy o charakterze komunalnym (lokale socjalne, komunalne, mieszkania chronione). Poprawa efektywności energetycznej i wzrost technologii środowiskowych w budynkach mieszkalnych Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy Kiwity
Wskaźniki realizacji	Liczba mieszkaniowych zasobów gminy [szt.]. Liczba mieszkań oddanych do użytku [szt.]. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych [szt.].
Cel operacyjny	I.9. Sprawny system bezpieczeństwa publicznego
Obszar problemowy	Rosnąca liczba zewnętrznych sytuacji kryzysowych skutkujących zachwianiem poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Brak zintegrowanego systemu alarmowania w sytuacjach kryzysowych Słabe oświetlenie miejsc publicznych i brak monitoringu skutkujące
Kierunki działań	Wdrożenie zintegrowanego systemu komunikowania i reagowania Doposażenie jednostek bezpieczeństwa w niezbędny sprzęt Monitoring miejsc publicznych, poprawa bezpieczeństwa Zakup sprzętu minimalizującego sytuacje kryzysowe, w tym agregatów prądotwórczych do kluczowych instytucji
Podmioty odpowiedzialne	Gmina Kiwity Powiat Lidzbarski Instytucje bezpieczeństwa publicznego
Partnerzy	Jednostki OSP Policja Służby mundurowe
Zasięg	Gmina Kiwity, Powiat Lidzbarski
Efekty	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców gminy Kiwity

interwencji	Sprawny system reagowania na sytuacje kryzysowe
Wskaźniki realizacji	Liczba zintegrowanych systemów reagowania [szt]. Liczba rozwiązań z zakresu zapobiegania sytuacjom kryzysowym [szt]. Liczba doposażonych jednostek reagowania [szt].

III.3.2. OBSZAR GOSPODARCZY

Rozwój gospodarczy Gminy Kiwity, stymulowany przez samorząd lokalny służy zabezpieczeniu potrzeb rozwojowych mieszkańców w postaci miejsc pracy i zapewnieniu dobrobytu społecznego. Gminę Kiwity charakteryzują wysokie walory przyrodnicze o szczególnych zasadach gospodarowania gruntami i bogactwo terenów rolniczych, sprzyjających rozwojowi rolnictwa i zrównoważonego przemysłu.

Układ funkcjonalny gminy w kontekście rozwoju gospodarczego obejmuje tereny wiejskie specjalizujące się w pozarolniczych działalnościach w formie mikro i małych firm oraz przede wszystkim działalnościami rolniczymi realizujących zrównoważone i ekologiczne modele upraw i hodowli.

Do zadań samorządu lokalnego i regionalnego należy budowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, wskazywanie oczekiwanych i skutecznych kierunków aktywności gospodarczej, kreowanie systemów wspierania lokalnej przedsiębiorczości, stymulowanie działań służących tworzeniu podnoszeniu kwalifikacji zawodowych mieszkańców i nowych miejsc pracy, o stabilnym charakterze.

Bardzo ważnymi działaniami gminy są inwestycje w infrastrukturę drogową i siecią oraz prowadzenie przejrzystej polityki przestrzennej.

Wsparcie działalności gospodarczej musi mieć również formę zachęt i wymiernej pomocy w budowaniu mocnych i konkurencyjnych firm, generujących stabilne miejsca pracy. Wszystkie cele operacyjne i projektowane działania w ramach celu strategicznego: rozwój przedsiębiorczości i zrównoważonego rolnictwa w gminie Kiwity, są komplementarne i wzajemnie się uzupełniają.

Cel operacyjny	II.1. Wykorzystanie przestrzeni gminnej do rozwoju przedsiębiorczości
Obszar problemowy	Stagnacja w napływie inwestorów zewnętrznych. Wysokie oczekiwania inwestorów nieadekwatne do posiadanego zaplecza infrastrukturalnego. Niska jakość dróg łączących obszary wiejskie.
Kierunki działań	1) Przejrzysta gospodarka przestrzenna i aktualizowanie dokumentów planistycznych pod względem nowych potrzeb inwestycyjnych, z uwzględnieniem wszystkich obszarów rozwojowych: mieszkalnictwa, usług, rolnictwa i przemysłu. 2) Budowa sieci kanalizacyjnych, wodociągowych i infrastruktury ochrony środowiska. 3) Poprawa dostępności drogowej do obszarów planowanych pod zabudowę mieszkaniową i gospodarczą. 4) sprawna administracja samorząd przyjazny inwestorom: stworzenie

	<p>sprawnego systemu obsługi inwestorów</p> <p>5) Aktualizacja i sukcesywne opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.</p>
Podmioty odpowiedzialne	Gmina Kiwity
Partnerzy	Instytucje otoczenia biznesu
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Funkcjonowanie przejrzystej polityki inwestycyjnej Gminy Kiwity.</p> <p>Zaplecze infrastrukturalne do rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p>Pozyskanie nowych inwestorów</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców [szt.].</p> <p>Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców [szt.].</p> <p>Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych [szt.].</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców [szt.].</p> <p>Liczba nowych podmiotów sektora ekonomii społecznej [szt.].</p> <p>Liczba nowych ofert pracy [szt.].</p> <p>Liczba podmiotów korzystających z oferty szkoleniowo - doradczej [szt.].</p>
Cel operacyjny	II.2. Zrównoważone rolnictwo
Obszar problemowy	<p>Duży odsetek gospodarstw małoobszarowych, bez wyraźnej specjalizacji.</p> <p>Niewielki udział gospodarstw rolnych wprowadzających do obrotu produkty rolne, żywność, prowadzących działalność w ramach małego handlu detalicznego.</p> <p>Nie wdrożone formy współpracy, integrowania zasobów, sieciowania podmiotów w obszarze rolniczym.</p> <p>Rosnąca liczba domowników gospodarstw rolnych nieaktywnych na rynku pracy i nie związanych z rolnictwem.</p>
Kierunki działań	<ol style="list-style-type: none"> a) Rozwój rynków zbytu produktów rolnych i żywności. b) Rozwój gospodarstw rolnych w kierunku upraw ekologicznych, produkcji zdrowej żywności. c) System wsparcia gospodarstw małoobszarowych powiązany z aktywizacją zawodową osób odchodzących od rolnictwa, w tym zwłaszcza domowników. d) Rozwój grup producenckich, sieci współpracy małych i średnich gospodarstw rolnych. e) Rozwój sektora rolno - spożywczego i usług wspomagających rolnictwo.

	<p>f) Wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo do rozwijania turystyki jako alternatywnych źródeł dochodów na obszarach wiejskich.</p> <p>g) Rozwój różnych form działalności pozarolniczej, w tym zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych.</p>
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	Jednostki organizacyjne gminy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i instytucje wspierania sektora rolnego Instytucje kształcenia zawodowego Organizacje pozarządowe
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Wyższa dochodowość gospodarstw rolnych. Aktywność zawodowa członków gospodarstw rolnych, nie związanych z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwach.
Wskaźniki realizacji	Liczba uczestników programów aktywizacji zawodowej deklarujących odejście z rolnictwa [osoba]. Liczba gospodarstw rolnych, które wprowadziły na rynek produkty w ramach rolniczego handlu detalicznego [szt.].
Cel operacyjny	II.3. Rozwój oferty turystycznej, opartej o zasoby przyrodnicze, kulturowe, ekologię
Obszar problemowy	Brak ofert turystycznych i infrastruktury sprzyjających rozwojowi turystyki pobytowej o charakterze długoterminowym. Niewystarczająca baza turystyczna. Duża liczba obiektów i przestrzeni cennych historycznie o dużym poziomie zdegradowania Niedostateczna liczba turystów.
Kierunki działań	<p>a) Inwentaryzacja zasobów turystycznych i oferty turystycznej gminy Kiwity.</p> <p>b) Kreowanie i promowanie zintegrowanych produktów turystycznych</p> <p>c) Wykorzystanie zasobów naturalnych.</p> <p>d) Badanie profilu klienta, segmentacja klientów i rynku, stała współpraca z podmiotami branży turystycznej.</p> <p>e) Kreowanie i promocja produktów lokalnych, w tym zintegrowanych.</p> <p>f) Wdrażanie produktów turystyki aktywnej wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze takie Rozlewisko Bartniki, Rezerwat przyrody „Mokradła Żegockie”, użytek ekologiczny „Rosiczka koło Naprat”, funkcjonująca w gminie nowoczesna infrastruktura sportowa.</p> <p>g) Aktywna i skuteczna promocja walorów turystyczno -</p>

	<p>rekreacyjnych, z uwzględnieniem popularnych kanałów informacyjnych, mobilne informatory dostępne na zróżnicowanych urządzeniach teleinformatycznych.</p> <p>h) Kampanie promocyjne Gminy Kiwity.</p> <p>i) Powstawanie nowych miejsc pracy w turystyce.</p> <p>j) Szeroka oferta kulturalna Gminy, imprezy przyciągające turystów.</p>
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	<p>Jednostki organizacyjne gminy,</p> <p>Instytucje kultury</p> <p>Regionalne system informacji turystycznej</p> <p>Podmioty branży turystycznej</p> <p>Organizacje pozarządowe</p>
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Rozwinięcie oferty turystycznej Gminy poprzez zwiększenie liczby miejsc noclegowych, obiektów gastronomicznych.</p> <p>Wzrost liczby wydarzeń artystycznych i kulturalnych kierowanych do turystów.</p> <p>Przyrost liczby turystów.</p> <p>Zwiększenie dochodów mieszkańców Gminy Kiwity z turystyki i znaczenia turystyki jako jednej z kluczowych branż działalności gospodarczej w gminie.</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba nowych atrakcji turystycznych [szt.].</p> <p>Liczba nowych miejsc noclegowych [szt.].</p> <p>Liczba nowych punktów gastronomicznych [szt.].</p> <p>Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w turystyce [szt.].</p> <p>Liczba turystów krajowych i zagranicznych odwiedzających Gminę [szt.].</p> <p>Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Gminę [liczba osób].</p> <p>Liczba nowych ofert turystycznych i okołoturystycznych, w tym imprez [szt.].</p> <p>Liczba kanałów informacyjnych i promocyjnych [szt.].</p>

III.3.3. OBSZAR PRZESTRZENNY I ŚRODOWISKOWY

OBSZAR PRZESTRZENNY I ŚRODOWISKOWY		
CEL STRATEGICZNY		
WYSOKA JAKOŚĆ ZAMIESZKANIA W GMINIE KIWITY		
CELE OPERACYJNE	III.1	Sprawną sieć komunikacyjną poprzez sprawną infrastrukturę drogową i towarzyszącą
	III.2	Infrastruktura wodno – kanalizacyjna, ochrona zasobów wodnych gminy

III.3	Ochrona klimatu, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
III.4	Sprawny system gospodarowania odpadami
III.5	Bezpieczeństwo ekologiczne, w tym edukacja ekologiczna
III.6	Rewitalizacja przestrzeni zdegradowanych

Rozwój gminy Kiwity we wszystkich dziedzinach życia mieszkańców: społecznej, zawodowej, gospodarczej, realizowany jest w precyzyjnie określonej przestrzeni publicznej, będącej obszarem o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno - przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przestrzeń publiczna Gminy Kiwity stanowią tereny wiejskie, obejmujące szczególnie cenne tereny rolnicze i przyrodnicze.

Polityka przestrzenna gminy kształtowana jest zgodnie z opracowanym i ciągle aktualizowanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Opis modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy oraz rekomendacje i ustalenia w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kiwity zawarte zostały w kolejnych rozdziałach strategii.

Wszystkie cele strategiczne i planowane przedsięwzięcia wpisują się w założenia funkcjonalne i służą jak najefektywniejszemu wykorzystaniu zasobów, nadaniu im nowych funkcji społecznych i gospodarczych. Przestrzeń publiczna ma dawać poczucie bezpieczeństwa, być adekwatna do specjalnych potrzeb osób niepełnosprawnych, starszych, małych dzieci, być funkcjonalna nawet w czasie sytuacji kryzysowych.

Gmina Kiwity stanowi przestrzeń cenną przyrodniczo. Podstawowymi zasobami warunkującymi rozwój gospodarczy i społeczny są: potencjał energetyczny, zasoby wody, powietrze atmosferyczne, warunki klimatyczne, zasoby przestrzeni i krajobrazów oraz związana z nimi różnorodność biologiczna (zasoby siedlisk, gatunków i genów), gleba i zasoby geologiczne.

Kolejnym kluczowym czynnikiem jest poprawa dostępności komunikacyjnej. Sprawność komunikacyjna Gminy jest niezbędna na poziomie potrzeb społecznych, ale przede wszystkim warunkuje wykorzystanie potencjału gospodarczego poprzez budowanie konkurencyjności sektora rolnego i rozwój przedsiębiorczości.

Ważnym elementem bezpieczeństwa przyrodniczego jest sprawnie funkcjonująca sieć ochrony pożarowej z bazą sprzętową umożliwiającą skuteczną ochronę gminy przed pożarami, żywiołami i sytuacjami kryzysowymi oraz sprawny system usług komunalnych.

Strategia rozwoju Gminy Kiwity określa katalog niezbędnych inwestycji, koniecznych dla zachowania zasobów przyrodniczych Gminy i spowolnienia niekorzystnych zmian wywoływanych ingerencją człowieka, w tym w zakresie zanieczyszczenia powietrza, gospodarowania odpadami, wykorzystania zasobów wodnych, pozbywania się zasobów degradujących środowisko. Podkreśla też ważność instrumentów kształtujących proekologiczne postawy mieszkańców i ich odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego. Działanie jest szczególnie ważne dla zachowania rolniczego charakteru obszarów wiejskich i tożsamości gminy, jako bezpiecznego i zasobnego w walory przyrodnicze miejsca.

Cel operacyjny	III.1. Sprawna sieć komunikacyjna poprzez sprawną infrastrukturę drogową i towarzyszącą
Obszar problemowy	<p>Niedostateczna sieć i słaba jakość połączeń komunikacyjnych na obszarach wiejskich</p> <p>Niewystarczająca sieć dróg dobrej jakości.</p> <p>Niedostateczne zabezpieczenie w infrastrukturę poprawiającą bezpieczeństwo w ruchu komunikacyjnym: przejścia dla pieszych, oświetlenie, sygnalizacja, ścieżki rowerowe, chodniki dla pieszych, usprawnienia dla osób z niepełnosprawnościami.</p>
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> a) Poprawa i rozwój infrastruktury drogowej łączącej drogi lokalne z wojewódzkimi i krajowymi poprzez budowę i rozbudowę dróg gminnych. b) Usprawnienie komunikacji wewnętrznej gminy, zapewniającej wysoką jakość i bezpieczeństwo ruchu pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, w tym rozwijanie infrastruktury ścieżek rowerowych, pieszych, przejść dla pieszych. c) Optymalizacja systemu organizacji ruchu. d) Kompleksowe inwestycje modernizacji urządzeń sieciowych i dróg. e) Rozwój i modernizacja oświetlenia ulicznego. f) Budowa parkingów i miejsc postojowych. g) Budowanie progów zwalniających. h) Rozwój komunikacji zbiorowej na obszarach wiejskich, w tym z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	<p>Jednostki organizacyjne gminy</p> <p>Jednostki samorządu terytorialnego poziomu powiatowego i województwa</p>
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	<p>Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Kiwity.</p> <p>Ochrona środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie emisji spalin (lepsza jakość dróg i systemu organizacji ruchu).</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa na drogach.</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Całkowita długość nowych dróg należących do Gminy [km].</p> <p>Całkowita długość zmodernizowanych lub przebudowanych dróg należących do gminy [km].</p> <p>Całkowita długość nowych ścieżek rowerowych i chodników należących do Gminy [km].</p> <p>Liczba miejsc parkingowych [szt.].</p> <p>Liczba przejść dla pieszych i punktów zwalniających [km].</p> <p>Liczba stałych połączeń transportu zbiorowego na terenie Gminy [szt.].</p>

Cel operacyjny	III.2. Infrastruktura wodno – kanalizacyjna, gazowa, ochrona zasobów wodnych gminy
Obszar problemowy	Niedostateczny poziom skanalizowania gminy Niezbędność optymalizowania systemów kanalizacyjnych i wdrażania lokalnych systemów oczyszczania ścieków. Optymalizacja systemu zaopatrzenia w wodę.
Kierunki działań	a) Kontynuacja kompleksowego programu skanalizowania i zwodociągowania Gminy Kiwity. b) Modernizacja stacji uzdatniania wody w Krekolach. c) Budowa nowej studni głębinowej. d) Modernizacja technologii i przebudowa sieci oczyszczania ścieków. e) Rewitalizacja przyrodnicza obszarów wokół cieków i zbiorników wodnych. f) Monitoring kanałów deszczowych. g) Budowa, rozbudowa i przebudowa zbiorników retencyjnych. h) Poprawa bazy sprzętowej jednostek OSP.
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	Jednostki straży pożarnej Instytucje ochrony środowiska Organizacje pozarządowe Mieszkańcy, rolnicy, przedsiębiorcy
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Sprawny system zaopatrzenia mieszkańców w wodę i odprowadzania ścieków. Ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych. Poprawa stanu środowiska naturalnego. Większa atrakcyjność zamieszkania i inwestowania w gminie.
Wskaźniki realizacji	Długość zmodernizowanych sieci wodociągowych [km]. Długość wybudowanych sieci wodociągowych [km]. Długość zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych [km]. Długość wybudowanych sieci kanalizacyjnych [km]. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej [%]. Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków [%]. Liczba nowych zbiorników retencyjnych i zagospodarowanych zbiorników wodnych [szt.]. Liczba doposażonych jednostek OSP [szt.].

Cel operacyjny	III.3. Ochrona klimatu, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Obszar problemowy	Niekorzystny bilans źródeł ciepła w gospodarstwach domowych i przestrzeni publicznej. Niski poziom upowszechnienia odnawialnych źródeł energii.
Kierunki działań	a) Realizacja programu likwidacji azbestu.

	<ul style="list-style-type: none"> b) Monitoring stanu powietrza i procesów klimatycznych. c) Termomodernizacja budynków publicznych i prywatnych oraz upowszechnianie stosowania odnawialnych źródeł energii. d) Wdrażanie źródeł energii w obiektach publicznych na odnawialne i wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne. e) Systematyczna wymiana oświetlenia ulicznego na led i wykorzystujące odnawialne źródła energii. f) Rozwój przestrzeni zielonych dostępnych dla mieszkańców.
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	<p>Jednostki straży pożarnej Instytucje ochrony środowiska Organizacje pozarządowe Mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy</p>
Zasięg	Gmina LKiwity
Efekty interwencji	<p>Poprawa jakości powietrza i redukcję zanieczyszczeń powietrza, w tym CO₂.</p> <p>Ograniczenie zużycia energii finalnej we wszystkich sektorach.</p> <p>Redukcja emisji gazów cieplarnianych.</p>
Wskaźniki realizacji	<p>Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.].</p> <p>Liczba obiektów, w których przeprowadzono termomodernizację [szt.].</p> <p>Liczba nowych czujników badających jakość powietrza [szt.].</p> <p>Liczba wykorzystywanych na terenie gminy nowych ekologicznych źródeł energii [szt.].</p> <p>Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.].</p> <p>Liczba obiektów poddanych termomodernizacji [szt.].</p> <p>Liczba osób korzystających z zmodernizowanych źródeł ciepła [osoba].</p>

Cel operacyjny	III.4. Sprawny system gospodarowania odpadami
Obszar problemowy	<p>Wysoki poziom odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.</p> <p>Wysokie koszty gospodarowania odpadami komunalnymi.</p> <p>Niewystarczający udział śmieci sortowanych.</p> <p>Nasilające się zjawiska „dzikich wysypisk”.</p>
Kierunki działań	<ul style="list-style-type: none"> a) Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów w Gminie Kiwity. b) Zapobieganie powstawaniu odpadów. c) Zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie. d) Utworzenie nowej bazy i usprzętowanie PSZOK
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	Podmioty wyłonione do obsługi odbioru odpadów komunalnych.

	Instytucje ochrony środowiska. Organizacje pozarządowe, jednostki OSP. Mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy.
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Optymalizacja systemu gospodarowania odpadami. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo. Poprawa stanu środowiska naturalnego. Większa atrakcyjność zamieszkania i inwestowania w gminie.
Wskaźniki realizacji	Wielkość odpadów komunalnych na osobę w skali roku [osoba]. Liczba zakupionych pojemników do odbioru śmieci systemem segregacji [szt]. Liczba funkcjonujących PSZOK [szt]. Liczba zlikwidowanych „dzikich wysypisk” [szt].

Cel operacyjny	III.5 Bezpieczeństwo ekologiczne, w tym edukacja ekologiczna
Obszar problemowy	Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców. Nawyki życia codziennego negatywnie wpływające na stan środowiska naturalnego (sposoby ogrzewania, śmieci, azbest). Niskie dochody gospodarstw domowych utrudniające wymianę źródeł ciepła i stosowanie technologii środowiskowych w życiu codziennym.
Kierunki działań	a) Edukacja ekologiczna od najmłodszego – prowadzenie zajęć, animacji, lekcji dydaktycznych w przedszkolach, szkołach, świetlicach, organizacja akcji sprzątnięcia i happeningów. b) Kampanie informacyjne dla mieszkańców Gmin. c) Wspieranie mieszkańców w pozyskiwaniu funduszy na technologie środowiskowe. d) Poprawa bazy sprzętowej jednostek OSP.
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	Jednostki organizacyjne Gminy w tym placówki edukacyjne: szkoły, przedszkola Organizacje pozarządowe, jednostki OSP Mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Większa świadomość i aktywność mieszkańców Gminy Kiwity w obszarze ochrony środowiska naturalnego. Poprawa stanu środowiska naturalnego. Wzrost liczby aktywności społecznych realizowanych na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego.
Wskaźniki realizacji	Liczba wydarzeń zorganizowanych w ramach edukacji ekologicznej mieszkańców [szt].

	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach zorganizowanych w ramach edukacji ekologicznej mieszkańców [osoba].
--	--

Cel operacyjny	III.6. Rewitalizacja przestrzeni zdegradowanych
Obszar problemowy	Zły stan techniczny obiektów zabytkowych i wpisanych do stref ochrony konserwatorskiej, w tym nieruchomości prywatnych. Nieuporządkowane przestrzenie publiczne, zdegradowane obszary zielone. Występowanie stref niebezpiecznych, o większej koncentracji kolizji drogowych
Kierunki działań	a) Rewitalizacja przestrzeni publicznych b) Nowe przestrzenie do aktywnego wypoczynku uwzględniające nasadzenia zieleni i infrastrukturę dla rodzin z dziećmi, osób starszych, niepełnosprawnych, miejsca aktywności dla młodzieży. c) Likwidacja barier architektonicznych. d) Projekty nadające nowe funkcje przestrzeni i obiektom użyteczności publicznej w ramach inicjatyw Smart Village. e) Montaż monitoringów miejscowości, obiektów, infrastruktury. f) Uporządkowanie tkanki technicznej: termomodernizacje, wymiana instalacji niebezpiecznych dla środowiska naturalnego (azbest, źródła ciepła). g) Programy aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców.
Podmioty odpowiedzialne	Urząd Gminy Kiwity
Partnerzy	Organizacje pozarządowe Mieszkańcy, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy
Zasięg	Gmina Kiwity
Efekty interwencji	Poprawa stanu zachowania zabytków i miejsc cennych kulturowo Nowe przestrzenie do aktywnego wypoczynku uwzględniające nasadzenia zieleni i infrastrukturę dla rodzin z dziećmi, osób starszych, niepełnosprawnych, miejsca aktywności dla młodzieży
Wskaźniki realizacji	Liczba odnowionych zabytków i obiektów objętych innymi formami ochrony [szt]. Powierzchnia zagospodarowanych przestrzeni publicznych, w tym przestrzeni zielonych [ha]. Liczba opracowanych strategii rozwojowych Smart Village [szt]. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obiektów / przestrzeni [osoba]. Liczba wdrożonych systemów monitoringu [szt].

III.4. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONYCH W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Strategia rozwoju województwa warmińsko – mazurskiego pn. Warmińsko-Mazurskie 2030, stanowi plan rozwoju regionu opracowany z uwzględnieniem zewnętrznych uwarunkowań gospodarczych, prawnych i przede wszystkim dostępnych funduszy na rozwój. Uwzględnia ramy krajowe, określone w Strategii, na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętą przez Rząd RP 14 lutego 2017 roku, która definiuje wyzwania rozwojowe przed jakimi stoi Polska i określa kierunki działań Rządu RP do roku 2030 oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, przyjętą przez Rząd RP 17 września 2019 roku. Planowanie strategiczne wskazało wiele niekorzystnych czynników rozwojowych w województwie warmińsko - mazurskim, a także gorsze wskaźniki poziomu życia niż w innych regionach w kraju, takich jak:

- niekorzystne procesy demograficzne i migracyjne,
- peryferyjność gospodarcza pomimo wyraźnego postępu w dostępności komunikacyjnej i teleinformatycznej regionu.

Centralnym elementem strategii jest MIESZKANIEC REGIONU i działania na rzecz podnoszenia jakości kapitału ludzkiego i kapitału społecznego województwa, niezbędnych zarówno w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej, jak i jakości życia. Do kluczowych priorytetów rozwoju strategicznego w regionie zaliczono społeczeństwo, gospodarkę i relacje.

Strategia Warmińsko – Mazurskie 2030 charakteryzuje się również pogłębionym podejściem do terytorializacji celów. Obszary strategicznej interwencji (OSI) były już wskazane w Strategii z 2013 roku, jednak nowe podejście silniej łączy OSI z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego poprzez określone obszary funkcjonalne a także – na skutek aktywności samorządów lokalnych w różnych częściach województwa – określa cele polityki rozwoju regionu w zestawieniu z dążeniami samorządów wchodzących w skład określonych obszarów strategicznej interwencji. Warunkiem koniecznym do wyodrębnienia obszaru strategicznej interwencji jest oparcie go o wieloletnią współpracę Partnerów na rzecz określonego celu. Gmina Kiwity nie zalicza się do żadnego zidentyfikowanego obszaru strategicznej interwencji województwa warmińsko – mazurskiego, spośród 11 gmin województwa.

III.5. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Źródła finansowania zadań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów operacyjnych i służących niwelowaniu obszarów problemowych dla poszczególnych celów, będą na bieżąco weryfikowane z dostępnością zewnętrznych źródeł finansowania i własnymi możliwościami budżetowymi uzależnionymi od poziomu dochodów własnych i wydatków bieżących Gminy Kiwity.

Strategia jest ponadto dokumentem planistycznym, określającym potencjały rozwoju dla innych niż publiczne podmiotów życia gospodarczego i społecznego gminy, takich jak podmioty gospodarcze, rolnicy, organizacje pozarządowe.

Główne źródła finansowania planowanych przedsięwzięć określa poniższa tabela.

Tabela 31 Źródła finansowania działań rozwojowych w Gminie Kiwity

Źródło finansowania	Ramy finansowe
Środki własne	Środki własne Gminy, pochodzące z dochodów własnych, subwencji i dotacji na zadania zlecone
	Środki własne pozostałych Podmiotów
Krajowe źródła finansowania	Krajowe Programy Rządowe Krajowy Plan Odbudowy
Środki Unii Europejskiej i inne zagraniczne mechanizmy finansowe	Środki unijne Europejskiego Funduszu Rozwoju regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Funduszu Spójności, w tym Środki regionalne: Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur Fundusze Norweskie i Europejskiego Obszaru Gospodarczego Fundusze transgraniczne, transnarodowe, pozostałe zagraniczne źródła finansowania
Instrumenty zwrotne	Pożyczki, Kredyty Pozostałe instrumenty zwrotne
Środki sektora prywatnego Oraz aktywność rozwojowa Partnerów społecznych	Nakłady inwestycyjne prywatnych inwestorów
Inne	Pozostałe źródła finansowania identyfikowane na bieżąco

Źródło: opracowanie własne

Tabelaryczne ujęcie ram finansowych dla priorytetowych inwestycji i projektów społecznych, gospodarczych oraz przestrzenno -środowiskowych określonych w poszczególnych celach strategicznych określa poniższa tabela.

Tabela 32. Ramy finansowe przedsięwzięć rozwojowych i źródła ich finansowania

L.p.	Tytuł inwestycji / nazwa projektu / działania	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Źródła finansowania
OBSZAR SPOŁECZNY			
CEL STRATEGICZNY 1: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA POPRZEZ ROZWIĄTE USŁUGI SPOŁECZNE I AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW GMINY KIWITY			
1.	Rozwój i poprawa funkcjonalności świetlic wiejskich, w tym: - rozbudowa świetlicy w Żegotach, - zmiana sposobu użytkowania nieruchomości i utworzenie świetlicy wiejskiej w Makowie, - przebudowa świetlicy wiejskiej w Połapinie	1 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
2.	Modernizacja i rozbudowa przestrzeni do uprawiania sportu i rekreacji na obszarze gminy Kiwity	1 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
3.	Aktywne organizacje – realizacja przedsięwzięć wspierających tworzenie i działalność organizacji pozarządowych, koncepcji Smart Village i wiosek tematycznych	300 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
4.	Utworzenie miejsc opieki dziennej i całodobowej dla seniorów	4 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
	Budowa ośrodka zdrowia z szeroką ofertą usług profilaktyki zdrowia i terapii, w tym w zakresie usług srebrnej gospodarki	6 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
5.	Termomodernizacje i montaż niskoemisyjnych źródeł ogrzewania w szkołach, świetlicach	10 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
6.	Poprawa dostępu do szerokopasmowego internetu	300 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
7.	Tworzenie i rozbudowa przestrzeni integracyjnych i sportowych na terenie gminy, w tym: - rozwój szlaków rowerowych, - infrastruktura skateparku/ toru	5 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne

	wrotkarskiego, - modernizacja i rozbudowa placów zabaw		
8.	Doposażenie świetlic wiejskich w pomoce dydaktyczne	2 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
9.	Rozwój oferty edukacyjnej w gminie Kiwity poprzez nowe narzędzia dydaktyczne i ofertę edukacyjną	2 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
10.	Rozwój oferty kulturalnej i integracja lokalnej społeczności, w tym: - spotkania teatralne, - warsztaty międzypokoleniowe, - wydarzenia kulturalne	500 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
11.	Upowszechnienie i rozwój infrastruktury i usług ochrony zdrowia, w tym w zakresie usług specjalistycznych, opieki całodobowej i usług obszaru srebrnej gospodarki	500 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
OBSZAR GOSPODARCZY			
CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ZRÓWNOWAŻONEGO ROLNICTWA W GMINIE KIWITY			
12.	Budowa infrastruktury targowiska	1 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
13.	Zagospodarowanie turystyczne cieków wodnych i obszarów cennych przyrodniczo, w tym: - zarybienie rozlewiska Bartniki, - infrastruktura wokół jeziora Blanki	3 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
14.	Zintegrowany system obsługi inwestorów, w tym e-urząd, punkt doradztwa dla przedsiębiorców	500 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
OBSZAR PRZESTRZENNY I ŚRODOWISKOWY			
CEL STRATEGICZNY 3: WYSOKA JAKOŚĆ ZAMIESZKANIA W GMINIE KIWITY			
15.	Poprawa dostępności komunikacyjnej mieszkańców i bezpieczeństwa w ruchu drogowym: - oświetlenie uliczne, - przejścia dla pieszych,	3 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne Środki innych jst

	- inne elementy poprawiające bezpieczeństwo		(projekty w partnerstwie)
16.	Rozbudowa i modernizacje dróg, w tym: - modernizacja drogi gminnej 118008N na odcinku DP19547N do DW513, - modernizacja drogi gminnej 118011N na odcinku DP1946N do miejscowości Konity, - modernizacja drogi gminnej 118021N Bartniki – Kobiela, - modernizacje i naprawy dróg wewnętrznych w poszczególnych miejscowościach	15 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne Środki innych jst (projekty w partnerstwie)
17.	Rozwój systemu mieszkań komunalnych, chronionych	3 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
18.	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych, w tym oczyszczalni ścieków: - przebudowa ciśnieniowej kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości Kiwity - modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Klutajny	8 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
19.	Modernizacja i rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę, w tym: - budowa studni głębinowej w miejscowości Kiwity, - modernizacja stacji uzdatniania wody z budową studni głębinowej w miejscowości Krekole	5 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
20.	Modernizacje, w tym termomodernizacje nieruchomości mieszkalnych na terenie gminy Kiwity	2 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
21.	Wdrożenie systemu nieemisyjnego transportu zbiorowego	5 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne

22.	Termomodernizacje i poprawa efektywności energetycznej w przestrzeni publicznej: - wymiany źródeł ciepła na niskoemisyjne, - energooszczędne źródła ciepła w oświetleniu ulicznym	200 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne Kapitał prywatny
23.	Modernizacja połączeń komunikacyjnych zlokalizowanych na terenach wiejskich gminy	1 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne
24.	Zakup samochodów i dosprzętowanie jednostek OSP	5 000 000 zł	Środki UE / krajowe źródła finansowania / środki własne

Źródło: opracowanie własne

III.6. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ GMINY KIWITY

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Kiwity określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które stanowi dokument strategiczny z zakresu zarządzania przestrzenią gminy, uwzględnia wymagania ładu przestrzennego, efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz walorów ekonomicznych przestrzeni.

Zgodnie z Koncepcją Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2023 i Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego z 2028 roku studium powinno określać model nowoczesnej i ekologicznej gminy, przyjaznej mieszkańcom, turystom i inwestorom. Powinno kształtować struktury przestrzenne z uwzględnieniem minimalizowania transportochłonności i energochłonności, minimalizowania nakładów na infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, lokalizowania nowej zabudowy na obszarach o wykształconej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Szczególną ochroną powinny zostać objęte tereny cenne przyrodniczo.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy gminy Kiwity zostało uchwalone uchwałą nr VII/30/2003 z dnia 7 lipca 2003 roku i zmienione uchwałą nr VI/35/15 Rady Gminy Kiwity z dnia 28 sierpnia 2015 roku.

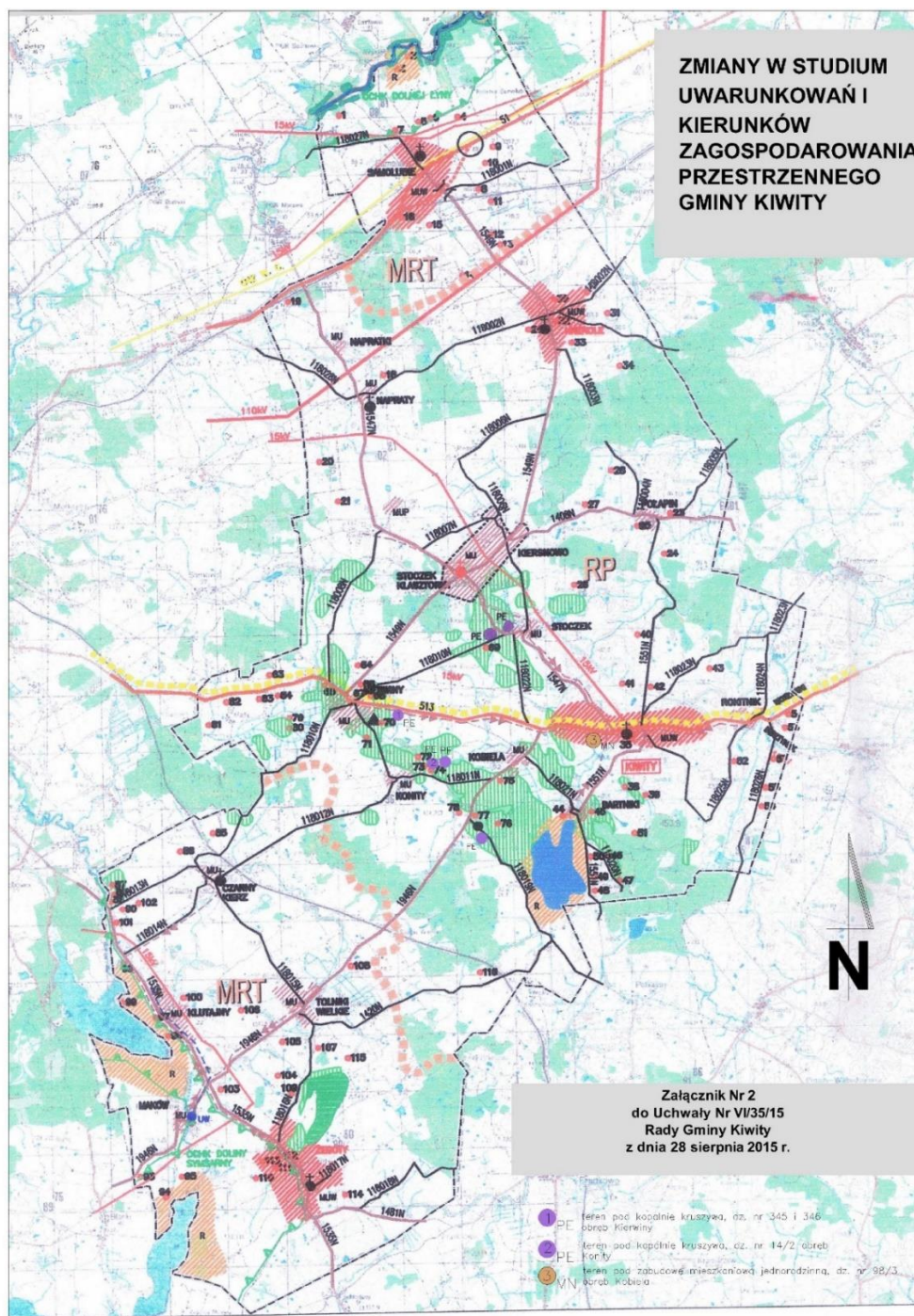
Diagnoza uwarunkowań rozwoju gminy pozwoliła na wyodrębnienie na jej obszarze dwóch podstawowych jednostek strukturalnych:

- „RP”- jednostka wielofunkcyjna z główną funkcją gospodarczą – rolnictwem i przemysłem,

– „MRT” – jednostka o funkcji rolnej, turystycznej i przedsiębiorczości z pewnymi ograniczeniami do rozwoju wynikającymi z funkcji ochronnych terenu.

Różnią się one głównie uwarunkowaniami przyrodniczymi, predyspozycjami obszaru do rozwoju funkcji gospodarczych oraz kierunkami polityki przestrzennej.

Mapa nr 5 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kiwity

Jednostka strukturalna „RP” stanowi środkową część gminy wraz z miejscowością Kiwity będącą

centralną miejscowością gminy, w której zlokalizowana jest siedziba jednostki terytorialnej i większość usług społecznych. Jednostka strukturalna ma charakter wielofunkcyjny co oznacza, że funkcje gospodarcze takie jak rolnictwo, przemysł, przedsiębiorczość mają równorzędne uwarunkowania rozwoju.

Jest to obszar o niewielkich walorach przyrodniczo – krajobrazowych do rozwoju funkcji turystycznej. Posiada jednak potencjał do rozwoju funkcji turystycznej krajoznawczej w oparciu o zasoby o randze ponadregionalnej:

- użytek ekologiczny „Bartniki” jako obiekt turystyki krajoznawczej,
- Stoczek Klasztorny jako miejsce kultu i turystyki kulturowej.

Jednostka strukturalna „MRT” jest to jednostka wielofunkcyjna położona w północnej i południowej części gminy, z obszarami cennymi przyrodniczo:

- obszarem zlewni pojeziernej i Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny,
- obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny.

Obszar położony w południowej części gminy funkcjonalnie jest związany z rolnictwem. Obejmuje grunty orne i użytki zielone. Posiada wysoki potencjał rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, zwłaszcza w rejonie wsi Maków oraz na terenach położonych w obszarze nad jeziorami Symsar i Blanki dopuszcza się możliwość lokalizacji różnych form rekreacji.

Obok rolnictwa i turystyki za kierunek rozwojowy dla obszaru wskazano uprawy i powiększanie zasobów leśnych.

Rozwój funkcji przestrzennych obszaru jest ograniczony przepisami obowiązującymi dla obszarów chronionych.

Na terenie jednostki przyjęto następujące kierunki rozwoju funkcji gospodarczych:

- rozwój rolnictwa zintegrowanego oraz gospodarstw farmerskich na terenach we wschodniej części jednostki;
- w turystyce rozwój wielokierunkowy w oparciu o nowe zainwestowanie, od obiektów całorocznych po zabudowę letniskową i pensjonatową w ramach uzupełnień istniejącej zabudowy wsi oraz agroturystykę;
- leśnictwo w oparciu o zasady utrzymania i głównie powiększania zasobów i upraw leśnych

Obszar położony w północnej części gminy Obejmuje teren obrębu Samolubie z miejscowością Samolubie. Teren tej części jednostki strukturalnej objęty jest ochroną krajobrazową „Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny”. Zasady gospodarki przestrzennej na tym obszarze

ustalone zostały na podstawie rozporządzenia Nr 162 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 roku (Dz. Urz. nr 201 z 2008r. poz. 3154). Obejmują one zakazy przedstawione w części południowej OCHK Doliny Symsarny.

Ostatnia ocena aktualności Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy Kiwity oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przyjęta została uchwałą nr XXXVII/246/22 Rady Gminy Kiwity z dnia 19 lipca 2022 roku. Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu przeprowadzonych w latach 2018 – 2021. Wydawane przez gminę decyzje obejmują w szczególności:

- realizację i modernizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej (57%),
- realizację zabudowy gospodarczej (17%).

Liczba i lokalizacja wydawanych decyzji pozwoliły na uaktualnienie terenów o zwiększonym popycie na tereny inwestycyjne na obszarze gminy, wśród których największą dynamikę inwestycyjną obejmują miejscowości Żegoty, Kiwity, Samolubie, Krekole, Kobiela.

Aktualizacja wskazała obszary niezgodności studium uwarunkowań z aktualnymi przepisami dotyczącymi planowania i zagospodarowania przestrzennego i niezbędność rewizji dokumentu w zakresie:

- zgodności z przywołanymi przepisami,
- zdefiniowania polityki samorządu dla lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych,
- analizy chłonności oraz bilansu terenów wyznaczonych pod zabudowę w kontekście zmian demograficznych.

Stosunkowo niewielkie pokrycie gminy Kiwity planami miejscowymi, obejmującymi około 6% powierzchni Gminy, skutkuje koniecznością wydawania decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na terenach nieobjętych ustaleniami planu.

W Gminie Kiwity obowiązuje 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących:

- wieś Kiwity w zakresie zabudowy rzemieślniczej w obrębie Kobiela,
- wieś Kiwity w zakresie bazy magazynowej,
- obręb geodezyjny Żegoty,
- obręb geodezyjny Klutajny,
- obręb geodezyjny Konity,
- obręb geodezyjny Stoczek,

- obręb geodezyjny Kiersnowo,
- obręb geodezyjny Kobiela,
- obręb geodezyjny Kierwiny,
- teren wydobywania złoża kruszyw naturalnych w obrębie Stoczek,
- teren zalewowy wynikający z budowy elektrowni wodnej w rejonie miejscowości Ardapy w gminie Bartoszyce.

Żadna z miejscowości, łącznie z miejscowością gminną Kiwity nie posiada obowiązującego planu miejscowego obejmującego cały obszar. Część planów miejscowych sporządzonych na wniosek inwestorów nie było kontynuowanych w postaci realizacji zamierzeń inwestycyjnych.

Działaniem strategicznym gminy Kiwity jest sukcesywne opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym zwłaszcza w zakresie obszarów o szczególnych uwarunkowaniach przyrodniczych oraz obszarów związanych z działalnością gospodarczą.

Priorytetowość przedsięwzięcia została odzwierciedlona w Celach rozwojowych Gminy Kiwity: Cel strategiczny „rozwój przedsiębiorczości i zrównoważonego rolnictwa w gminie Kiwity, cel operacyjny 1, część „kierunki działań”.

Kierunki rozwoju przestrzennego Gminy są zbieżne z zasadami kształtowania polityki przestrzennej określonymi na poziomie powiatu lidzbarskiego w procedowanej Strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego na lata 2023 – 2030, tj.:

- kreowanie warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności (wszystkich mieszkańców),
- harmonijny i skoordynowany rozwój struktur osadniczych i ładu przestrzennego,
- ochrona środowiska naturalnego i dóbr kultury przy założeniu racjonalnego wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych.

III.7. ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY KIWITY Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI O CHARAKTERZE PONADLOKALNYM

Założenia strategiczne określone w Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 są zgodne z założeniami rozwojowymi określonymi w strategiach rozwojowych wyższego rzędu, obowiązującymi na dzień opracowania dokumentu planistycznego, tj.:

- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjętą przez Radę Ministrów 14 lutego 2014 roku i określającą kluczowe kierunki rozwoju Polski w ujęciu średniofalowej i długofalowej polityki gospodarczej,
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, przyjętą przez Radę Ministrów 17 września 2019 roku i określającą główne kierunki polityki regionalnej w Polsce,
- Strategią rozwoju województwa warmińsko – mazurskiego pn. „Warmińsko – Mazurskie 2030. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego”, przyjętą przez Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego 18 lutego 2020 roku i określającą kierunki rozwoju i strategicznych interwencji w województwie warmińsko – mazurskim.

Dokonano również weryfikacji zgodności założeń strategii z projektem Strategii Rozwoju powiatu lidzbarskiego na lata 2023 – 2030, który na etapie opracowania niniejszego dokumentu strategicznego znajdował się w fazie konsultacji społecznych.

III.7.1. STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych, które zostały uwzględnione w dokumencie planistycznym Gminy Kiwity zgodnie z tabelą zgodności.

Głównym celem Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

W Strategii wyszczególniono cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja,

Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Tabela 36 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Cele szczegółowe i obszary wspierające SOR	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Kiwity																	
	I									II			III					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	1	2	3	4	5	6
Cel szczegółowy I																		
Reindustrializacja										X	X							
Rozwój innowacyjnych firm					X					X	X	X						
Małe i średnie przedsiębiorstwa					X					X	X	X						
Kapitał dla rozwoju					X					X	X	X						
Ekspansja zagraniczna										X	X							
Cel szczegółowy II																		
Spójność społeczna	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	X
Rozwój zrównoważony terytorialnie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel szczegółowy III																		
Prawo w służbie obywatelom i gospodarce		X			X		X			X	X							X
Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem		X			X		X			X	X							X
E - państwo		X			X		X			X	X							X
Finanse publiczne		X			X		X			X	X							X
Efektywność wykorzystania środków UE	X	X		X	X		X				X							
Cel szczegółowy IV																		
Kapitał ludzki i społeczny	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X								
Cyfryzacja				X	X							X						
Transport											X							
Energia													X	X	X	X	X	X
Środowisko												X	X	X	X	X	X	X
Bezpieczeństwo narodowe			X	X	X													

źródło: opracowanie własne

III.7.2. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030

Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia określa trzy cele szczegółowe: I. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym (obszary: wzmocnienie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo –

wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją, zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze, przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych, rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów).

II. Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych (obszary: rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym, innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na regionalnych inteligentnych specjalizacjach).

III. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie (obszary: wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem, wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym, poprawa organizacji świadczeń usług publicznych, efektywny i sprawny system finansowania polityki regionalnej). Spójność celów rozwojowych Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 z dokumentem planistycznym zaprezentowano w ujęciu tabelarycznym.

Tabela 37 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Cele szczegółowe wspierające KRR	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Kiwity																	
	I									II			III					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	1	2	3	4	5	6
Cel szczegółowy I																		
Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze	x	x	x	x	x							x	x	x				
Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych														x	x	x	x	x
Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x					
Cel szczegółowy II																		

Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	x	x	x	x	x	x	x	x	x										
Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym					x						x	x	x						
Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na regionalnych inteligentnych specjalizacjach					x						x	x	x						
Cel szczegółowy III																			
Wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem				x	x		x				x								
Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym							x				x	x	x				x	x	
Poprawa organizacji świadczeń usług publicznych		x	x	x	x												x	x	
Efektywny i sprawny system finansowania polityki regionalnej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne

III.7.3. WARMIŃSKO – MAZURSKIE 2030. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO

Wizja określona w strategii rozwoju województwa warmińsko – mazurskiego określa region: „Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć...”.

„Warto” oznacza z jednej strony sferę korzyści, w jakiej poruszają się zarówno pracodawcy, jak i pracownicy, z drugiej zaś strony kojarzy się z wartościowaniem, ocenianiem, a także dokonywaniem wyborów, które powinny być przywilejem wszystkich mieszkańców województwa.

„Życie” najpełniej łączy kolejne elementy egzystencji człowieka, od narodzin, poprzez szkołę i dalszą edukację, pierwszą pracę, rozwój kariery i samorealizację, aż w końcu spokojną starość. Wizja ta powinna być odczytywana indywidualnie, ale skierowana jest do wszystkich mieszkańców regionu niezależnie od wieku. Młodym mieszkańcom regionu stworzone zostaną szanse na odpowiadający aspiracjom rozwój, a osobom starszym godne warunki do spędzania jesieni życia. Województwo warmińsko – mazurskie będzie regionem, w jeszcze większym stopniu niż obecnie, przyjaznym dla ludzi młodych niezależnie od wykształcenia. Każdy powinien mieć możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji, zaś najlepsi muszą być przygotowani do konkurencyjnego rywalizowania o miejsca pracy w rozwojowych i innowacyjnych branżach.

Wizja rozwoju województwa warmińsko – mazurskiego oparta została o obszary strategicznej interwencji. Zgodność ze strategią w tym zakresie opisano w podrozdziale III.4. niniejszego opracowania. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 ze strategią rozwoju województwa

warmińsko – mazurskiego w odniesieniu do celów zaprezentowano w ujęciu tabelarycznym.

Tabela 38 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 ze Strategią Warmińsko – Mazurskie 2030

Cele szczegółowe i obszary wspierające W-M 2030	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Kiwity																	
	I									II			III					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	1	2	3	4	5	6
Cel szczegółowy I KOMPETENCJE PRZYSZŁOŚCI																		
Użyteczne kwalifikacje i kompetencje	x	x	x	x	x	x	x	x	x									
Nowoczesne usługi	x	x	x	x	x	x	x	x	x									
Profesjonalne organizacje	x	x	x	x	x	x	x	x	x									
Cel szczegółowy II INTELIGENTNA PRODUKTYWNOŚĆ																		
Satysfakcjonująca praca													x	x	x			
Inteligentna specjalizacja													x	x	x			
Wysoka konkurencyjność													x	x	x			
Cel szczegółowy III KREATYWNA AKTYWNOŚĆ																		
Inspirująca twórczość	x	x	x	x	x	x	x											
Efektywna współpraca	x	x	x	x	x	x	x											
Ukształtowana tożsamość	x	x	x	x	x	x	x											
Cel szczegółowy IV: MOCNE FUNDAMENTY																		
Silny kapitał społeczny	x	x	x	x	x	x	x	x	x									
Optymalna infrastruktura rozwoju													x	x	x	x	x	x
Wyjątkowe środowisko przyrodnicze													x	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne

III.7.4. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU LIDZBARSKIEGO NA LATA 2023 - 2030

Wizja określona w strategii rozwoju powiatu lidzbarskiego na lata 2023 - 2030 określa Powiat jako atrakcyjną przestrzeń do życia, pracy, rozwoju i wypoczynku, chroniący środowisko naturalne, spuściznę kulturową i historyczną, zapewniający warunki rozwoju kapitału społecznego i przedsiębiorczości, przyjazny dla turystów i otwarty na współpracę.

Natomiast misja, określająca najistotniejsze priorytety działań i rozwoju powiatu ukierunkowana na rok 2030 określona została jako Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju powiatu lidzbarskiego w celu podnoszenia jakości życia jego mieszkańców. Integrowanie, wspieranie oraz kreowanie rozwoju powiatu lidzbarskiego odbywać się będzie poprzez efektywne wykorzystanie potencjału społecznego, gospodarczego, uzdrowiskowego, turystycznego, przyrodniczego i kulturowego w partnerstwie z samorządami gminnymi, sektorem biznesowym i samorządowym. Cele realizacji strategii konkretyzujące

kierunki działań powiatu lidzbarskiego oraz ich spójność ze Strategią Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 zaprezentowano w ujęciu tabelarycznym.

Tabela 39 Spójność Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 ze Strategią rozwoju powiatu lidzbarskiego na lata 2023 - 2030

Cele szczegółowe wspierające SRPL	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Kiwity																	
	I									II			III					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	1	2	3	4	5	6
CEL STRATEGICZNY I – OCHRONA ŚRODOWISKA I KRAJOBRAZU																		
1.1 Działania na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej oraz świadomości ekologicznej mieszkańców							X	X		X	X				X		X	
1.2 Utrzymanie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego							X	X		X	X				X	X	X	X
1.3 Ochrona zasobów wody i wspieranie gospodarki wodno-ściekowej						X	X	X		X			X				X	
1.4 Ochrona zasobów krajobrazowych						X	X	X		X	X				X	X	X	X
1.5 Poprawa ładunku przestrzennego						X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X
CEL STRATEGICZNY II – WSPARCIE ROZWOJU LOKALNEJ GOSPODARKI I RYNKU																		
2.1 Tworzenie warunków dla nowych inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości	X				X					X	X	X						
2.2 Rozwój kompetencji kluczowych na rynku pracy	X	X			X					X								
2.3 Wzmocnienie funkcji uzdrowiskowej	X		X			X												
2.4 Podnoszenie poziomu atrakcyjności turystycznej	X	X										X	X					
2.5 Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu	X	X	X		X		X											
2.6 Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa										X	X							
CEL STRATEGICZNY III – MODERNIZACJA I ROZBUDOWA POWIATOWEJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ																		
3.1 Poprawa stanu dróg powiatowych i infrastruktury drogowej							X							X				
3.2 Rozwinięta sieć ścieżek rowerowych na terenie powiatu				X		X	X						X					
3.3 Rozwój dostępności komunikacyjnej/transportowej, oraz poprawa mobilności mieszkańców				X		X	X						X					

CEL STRATEGICZNY IV – KSZTAŁTOWANIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I INTEGRACJI LOKALNEJ																
4.1 Wysoka jakość kształcenia ponadpodstawowego i dostosowanie działań edukacyjnych do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych	X	X	X		X	X										
4.2 Integracja społeczna i budowa tożsamości lokalnej	X	X	X			X										
4.3 Rozwój usług społecznych i ograniczanie obszarów wykluczenia społecznego	X	X	X			X										
4.4 Rozwój oferty sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej	X	X	X			X				X						
4.5 Profilaktyka i ochrona zdrowia			X	X		X										
4.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa mieszkańców						X		X							X	X
CEL STRATEGICZNY V – ROZWÓJ NOWOCZESNEJ PRZYJAZNEJ OBYWATELOWI ADMINISTRACJI ORAZ SPRAWNEGO ZARZĄDZANIA																
5.1 Rozwój zintegrowanego systemu informatycznego do obsługi klientów			X	X				X	X							
5.2 Podnoszenie poziomu funkcjonowania jednostek organizacyjnych Powiatu Lidzbarskiego							X									
5.3 Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	X	X														
5.4 Promocja Powiatu Lidzbarskiego oraz wzmacnianie współpracy ponadlokalnej i międzynarodowej							X									
5.5 Podnoszenie stanu bezpieczeństwa publicznego							X		X						X	X

Źródło: opracowanie własne

III.8. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 jest dokumentem planistycznym, określającym potencjały rozwoju całej gminy i preferowane kierunki działań instytucji publicznych oraz innych niż publiczne podmiotów życia gospodarczego i społecznego gminy. Od ich aktywności w sferze pozyskiwania funduszy na rozwój i działalność również a może przede wszystkim będzie zależał stopień realizacji celów strategicznych. Dlatego proces realizacji strategii przebiegał będzie zgodnie z zasadami Partnerstwa, otwartości i jawności zamierzeń i realizowanych działań.

Wszystkie działania inicjowane i realizowane w ramach strategii muszą być oparte o zasadę zrównoważonego rozwoju oznacza, że rozwój społeczny i gospodarczy gminy Kiwity nie może pozostawać w konflikcie z interesami ochrony środowiska i ładu przestrzennego. Projektowane działania

muszą zatem uwzględniać potrzeby przyszłych pokoleń, dlatego nie mogą naruszać równowagi przyrodniczej i przestrzennej Gminy.

III.8.1 SYSTEM EWALUACJI I MONITOROWANIA STRATEGII

Ocena stopnia wdrażania strategii realizowana jest na dwóch płaszczyznach:

- 1) ocenie *ex post* w zakresie dotychczas wykonanych zadań,
- 2) ocenie *ex ante* w zakresie nowych obszarów strategicznych i nowych zadań do realizacji.

Ocena ex post – stopień realizacji celów strategicznych

Ewaluacja *ex post* jest oceną działań zrealizowanych w określonym przedziale czasowym. Oceny dokonuje się na podstawie oszacowania efektywności działań przez realizację wskaźników:

- a) celów,
- b) przedsięwzięć

na podstawie działań monitoringowych koordynowanych przez samorząd lokalny, w ścisłej współpracy z organizacjami społecznymi, biznesem i innymi instytucjami związanymi z rozwojem społecznym, ekonomicznym, turystycznym Gminy Kiwity.

Ocena ex ante – planowane przedsięwzięcia

Ocena *ex ante* dotyczy operacji, które są dopiero w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Potrzeba przeprowadzania tego typu ewaluacji powstaje w sytuacji, gdy:

- w wyniku realizacji polityk lokalnych, regionalnych, krajowych pojawiają się nowe możliwości realizacji obszarów strategicznych,
- zaistnieje potrzeba skoordynowania działań zapisanych w strategii z innymi dokumentami branżowymi,
w tym Planem Zagospodarowania Przestrzennego, Wieloletnim Planem Inwestycyjnym,
- inne zewnętrzne czynniki wpłyną na zmianę sytuacji społeczno - gospodarczej Gminy, system wzajemnych powiązań, w tym działań Partnerskich.

Zmiany dokonywane w strategii powinny wpisywać się w ramy określone w dokumencie programowym, być celowe i efektywne dla rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Kiwity w powiązaniu ze strategicznymi działaniami Powiatu Lidzbarskiego i Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

System monitorowania strategii

System monitorowania stopnia realizacji strategii obejmuje:

- a) ocenę aktywności poszczególnych sektorów, instytucji w realizacji założeń strategicznych,
- b) ocenę stopnia wdrożenia założeń strategii,
- c) diagnozę nowych możliwości rozwojowych, rozwiązań technologicznych, organizacyjnych mogących mieć istotny wpływ na rozwój gminy,
- d) identyfikację zagrożeń i słabych stron, które mogą hamować rozwój społeczno - gospodarczy gminy, oraz wprowadzanie nowych obszarów przedsięwzięć kluczowych, zapobiegających zagrożeniom,
- e) angażowanie społeczeństwa i sektora biznesu do wdrażania strategii poprzez wspieranie w pozyskiwaniu środków finansowych na rozwój, angażowanie do prac ewaluacyjnych, projektów strategicznych samorządu.

Organem odpowiedzialnym wdrażanie i monitorowanie Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 jest Wójt Gminy, który realizuje swoje zadania poprzez wyznaczonych pracowników, lub opcjonalnie zespół odpowiedzialny za realizację poszczególnych zadań.

Tabela 40 Plan monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034

L.p.	Działanie	Termin	Podmiot odpowiedzialny
1.	Przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Kiwity	2024	Rada Gminy Kiwity
2.	Realizacja zadań strategicznych	2024 - 2034	Wójt Gminy Kiwity
3.	Monitoring strategii – corocznie Podsumowanie odzwierciedlone w corocznych Raportach o stanie Gminy	2026 – 2034 do końca marca każdego roku	Wójt Gminy Kiwity
4.	Ewaluacja i wprowadzanie zmian do strategii	2026 – 2034 co najmniej co dwa lata	Wójt Gminy Kiwity
5.	Opracowanie i zatwierdzenie końcowego raportu ewaluacyjnego	2034	Wójt Gminy Kiwity

Źródło: opracowanie własne w uzgodnieniu z Urzędem Gminy Kiwity

Wskaźniki monitorowania strategii

Określa się wskaźniki monitorowania strategii na poziomie celów szczegółowych, skatalogowane

w podrozdziale III.3. Strategii na poziomie każdego celu szczegółowego, jako „wskaźniki realizacji”. Sugeruje się weryfikację katalogu wskaźników o wskaźniki, które zostaną określone we Wspólnej Liście Wskaźników Kluczowych dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego dla nowej perspektywy finansowej. Na poziomie celów głównych określa się wskaźniki monitorowania celów określone w tabeli poniżej.

Cel strategiczny	Wskaźnik realizacji Sposób pomiaru i jednostka miary
Wysoka jakość życia poprzez rozwinięte usługi społeczne i aktywność mieszkańców Gminy Kiwity	Zmiana liczby mieszkańców Badanie roczne, procent / przyrostu spadku w stosunku do roku poprzedniego
	Odsetek mieszkańców objętych formami pomocy społecznej (% w stosunku do populacji)
	Liczba wyświadczonych usług zdrowotnych (w skali roku)
	Nowo zarejestrowane organizacje pozarządowe na 10 tys. Mieszkańców (w skali roku)
Rozwój przedsiębiorczości i zrównoważonego rolnictwa w Gminie Kiwity	Liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (w skali roku)
	Procentowy udział liczby osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym (% w stosunku do populacji)
	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności (% w stosunku do populacji)
Wysoka jakość zamieszkania w Gminie OKiwity	Liczba kilometrów dróg / ścieżek rowerowych zbudowanych / zmodernizowanych w skali roku (km w roku)
	Procentowy udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów (% w skali roku)
	Odsetek ludności podłączonej do sieci kanalizacyjnej, wodociągowej (% w stosunku do populacji)

III.9. DZIAŁANIA INFORMACYJNE I PROMOCYJNE

Stopień realizacji strategii uzależniony jest od aktywności wszystkich Podmiotów życia społeczno - gospodarczego Gminy Kiwity w działaniach zgodnych z wyznaczonymi kierunkami rozwoju i przede wszystkim w skuteczności pozyskiwania środków finansowych na rozwój.

Działania informacyjno-promocyjne kierowane będą do:

- jednostek organizacyjnych gminy oraz podmiotów realizujących zadania samorządu gminnego,
- podmiotów gospodarczych i organizacji zrzeszających przedsiębiorców,
- organizacji pozarządowych, nieformalnych grup społecznych i liderów lokalnych.

Powyższe grupy będą również angażowane do przedsięwzięć realizowanych w Partnerstwie z samorządem lokalnym, a także zachęcane do inicjowania własnych przedsięwzięć partnerskich.

Treść Strategii Rozwoju Gminy Kiwity na lata 2024 - 2034 dostępna będzie:

- 1) w wersji papierowej – w sekretariacie Urzędu Gminy Kiwity w Kiwitach,
- 2) na stronie BIP Gminy Kiwity: <https://bipkiwity.warmia.mazury.pl/>

III.10. PROCES PRZYGOTOWANIA STRATEGII

Proces przygotowania strategii i szczegółowy harmonogram prac określone zostały w umowie zawartej w dniu 2 października 2023, która określiła harmonogram działań i sposób ich realizacji. Prace planistyczne poprzedzono przygotowaniem diagnozy obszaru, która została zakończona w lutym 2024 roku. Przeprowadzono również badanie ankietowe i wywiady pogłębione w formie wywiadów eksperckich.

Diagnoza była na bieżąco konsultowana z przedstawicielami samorządu lokalnego, a wnioski z diagnozy zaprezentowane podczas spotkania konsultacyjnego w lutym 2024 roku pozwoliły na dokonanie analizy SWOT, opracowanie drzewa problemów i ogólnie określonej wizji rozwoju gminy Kiwity.

Zadania i projekty do strategii zgłaszane były przez przedstawicieli Gminy, jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych oraz osoby fizyczne na przełomie lutego i marca 2024 roku i w całości zostały wpisane do Planu Strategicznego.

Część merytoryczna Strategii została przygotowana przez zespół ekspercki. Wykonawcy, stworzyli Strategię w oparciu o obowiązujące przepisy prawa i dostępne uregulowania wewnętrzne Gminy Kiwity, określające kierunki rozwojowe samorządu lokalnego. Dokument w wersji do konsultacji społecznych został przekazany Gminie Kiwity w marcu 2024 roku.